

Komenium v Praze-Michli 1929-33

NOVOU CESTOU

borník

a ukončení prvního čtyřletí pokusné práce

K 80tinová učená stola
rešnýj žaci h.a (1948-1952)

za správu . Filip Štěpán

Práche, 7.10.2010

OBČANSKÁ ŠKOLA PRO CHLAPCE.

Filip...

POKUSNÁ DIFERENCOVANÁ ŠKOLA MĚŠŤ. V PRAZE-MICHLI

1929 - 1933

NOVOU CESTOU

SBORNÍK NA UKONČENÍ PRVNÍHO ČTYŘLETÍ POKUSNÉ PRÁCE

VYDALO UČITELSTVO A ŽACTVO ŠKOLY REDAKCÍ

ŘEDITELE DR. JAROSL. NYKLA. ODDÍL O VÝCHOVNÝCH

ZAŘÍZENÍCH USPOŘÁDAL R. NEKOLA. - GRAFICKÁ

ÚPRAVA K. VODRÁŽKY. ADRESA: SMETANOVA 1000.

NÁKLADEM VLASTNÍM. 1933 ● VYTISKLA ČESKOSLOVENSKÁ GRAFICKÁ UNIE A. S. V PRAZE

MOTTO: „Bez solidnosti ve vší naší činnosti
nemůže býti silné republiky.“

MASARYK

„Opravdu žít, znamená být v nebezpečí.“

NIETZSCHE

VĚNOVÁNO VŠEM PRACOVNÍKŮM NA ŠKOLSKÉ REFORMĚ

PŘEDMLUVA

Co je úkolem tohoto sborníku?

1. Podat několik informací a povzbudit zájem o školskou reformu v nejširším smyslu.

2. Býti kusem materiálu pro další práci.

Co není úkolem tohoto sborníku?

1. Vyčerpat všechny otázky školské reformy a podat na ně odpovědi. (Otázky metodické, týkající se jednotlivých předmětů, jakož i nově upravená osnova budou podány v knížce, kterou chystá Reformní komise ŠVSP v Praze.)

Děkujeme všem, kteří svými příspěvky obohatili tuto práci. Jmenovitě děkujeme panu vicepresidentu zemské školní rady Dr. Hendrychovi, panu vlád. radovi Dr. E. Vebrovi, doc. Dr. V. Příhodovi, Dr. N. F. Čapkovi, min. radovi Dr. Velemínskému, doc. Dr. V. Verunáčovi, panu A. Papírníkovi, předsedovi místní školní rady a panu A. Brožovi, jednateři rodičovského sdružení.

VYDAVATELÉ

Světová válka byla jen jednou fází rychlé přeměny sociálních, hospodářských i kulturních poměrů lidstva, která se děje před očima naší generace. Po válce vře neklid celým světem. Po mocném náporu levice nastává rovnost sil a konečně nástup politické pravice. Těmito zápasy a změnami lidské mentality nemohla zůstat nedotčena škola, která jest největší a nejdůležitější společenskou institucí. Demokratická myšlenka, jež zachvátila poválečnou Evropu, zasáhla také do školské organizace. Idea práce, za které zesílil čtvrtý stav, proměnila i školu v dílnu, učebnu v pracovnu.

V přednáškách, v seminářích a v dlouhých diskusích na Škole vysokých studií pedagogických v Praze připravoval se od září roku 1926 boj za rovnost ve školské příležitosti pro všecku mládež v tomto státě, za pracovní výchovu a za výchovu k mravní svobodě a samostatnosti. Mimo tyto úkoly chystala se také učebná revoluce, přeměna učitelské ideologie, opřené o vědecké poznání. Ve všech školních předmětech se připravovaly základní přesuny hledisk, které se odvracely od syntetismu psychologicky neodůvodněného ke globálnímu pojetí, od umělkovanosti k heslu „přirozená situace, přirozená reakce“, od metodické spoutanosti k osvobozující práci učitele, který se stal vědeckým pracovníkem.

Desíletí republiky dalo vnější podnět k vyhlášení školské revoluce na nezapomenutelném Pedagogickém týdnu, konaném v prvních dnech listopadových roku 1928 s hesly: jednotná diferencovaná škola a vysokoškolské vzdělání učitelské. Celý následující rok byl věnován pečlivé přípravě učebného, organizačního i výchovného plánu jednotných škol prvního i druhého stupně, které měly nahradit rakouský školský systém škol obecných, měšťanských a středních. Této velké práce se ujali školští odborníci všech stupňů od školy mateřské po universitu. Výsledkem nekonečných porad, přednášek, schůzí a propagačních večerů byl propracovaný plán, který byl předložen Štefánkovu ministerstvu k schválení. První se přihlásily k reformní práci hlavní město Praha, Humpolec a Zlín. Přes odpor některých reakčních úředníků v ministerstvu školství podařilo se Dr. R. Klimešovi dosíci ministrova souhlasu, aby byla otevřena od 1. září 1929 první československá komenia. Zároveň bylo dáno svolení, aby také pražské školy obecné, spojené s komeii, byly přeměněny v pracovní školy I. stupně.

Vrchní magistrátní rada L. Jarolímek, šéf pražského školského úřadu, profesor Alois Žipek a inspektor Šindelář dali svou podporu i své přičinění novým školám, které byly s jednomyslným souhlasem městského školního výboru i kulturní komise, v níž krásně promluvil senátor Hubka, otevřeny na jihovýchodě Prahy v Michli, v Nuslích a v Hostivaři. Již tehdy se počítalo se založením školy III. stupně, athenea, ve XIV. okrese.

Učitelé sborů na školách, které byly přeměňovány na reformní, byli vyzváni, aby se přihlásili do práce nebo aby si zvolili jiné působiště. Přes noc se změnila sbory učitelské, do nichž byla povolána z venkova malá četa horlivých učitelů, kteří po celá léta dojížděli na sobotu a neděli do přednášek a do seminářů školy vysokých studií pedagogických.

Reformní hnutí vzbudilo ovšem značný odpor v části obyvatelstva. Zejména proti školám prvního stupně v Michli a v Hostivaři byl neslýchaný odpor, provázený srocováním lidu. Na zakročení ministerstva bylo odňato školám prvního stupně povolení, avšak zároveň jim bylo dovoleno konati reformu „na černo“ se sbory k reformní práci zvolenými. Na koleniích začala se práce klidněji a bez velkých vnějších nesnází. Plán pečlivě připravený a mnohonásobně prodiskutovaný, vedený pevnými širšími hledisky a filosoficky domyšlený, uskutečňoval se krok za krokem za nesmírného napětí učitelstva, které musilo ze základu měniti svou práci. Těžká práce ve škole byla po prvé dva roky provázena neméně nesnadnou prací přípravnou doma, takže málokterý učitelský byt reformních pracovníků neměl v oknech světlo přes jedenáctou v noci.

Všecky školy reformní se řídily týmž plánem a týmiž organizačními, učebnými i výchovnými idejemi. Nicméně tento jednotný rámec dával mnoho příležitosti jednotlivým školám, aby žily po svém a aby si vytvořily své vlastní ovzduší. Velmi samostatně pokračovala v práci škola druhého stupně v Michli, která byla vedena učitelstvem mladým, tvořícím hlavní kádr „reformní církve bojující“, jak nazval reformní pracovníky jeden z protivníků.

Na stranách této ročenky, informující o čtyřleté práci michelského kolenia, budou vyličený rozmanité stránky školního života. Chci jen krátce nastíniti, které ideje tvoří jejich pevný základ.

Škola michelská, právě jako ostatní reformní školy, jest proniknuta novým ideálem politickým, jest skutečným tvůrčím politickým činitelem pro poctivé republikánství a pro domyšlenou demokratisaci společenskou, kulturní i hospodářskou. Celý duch školy jest proniknut touto novou atmosférou, která změnila organizaci školy, vyučování, výchovu i poměr učitele, ředitele i žáka. Idea republikánství se tu vzala doslova a nekompromisně. Takové maličkosti, jako oslovení žáků ve druhé osobě množného čísla, a naopak oslovování učitelů jménem, nikoli titulem, budily pochybnosti u rodičů. Učitelé však šli svou dobrou cestou a pevně, až se jim podařilo překonati všecky nesnáze a vybudovati demokratický poměr a nadto upřímně přátelský poměr mezi učiteli i žáky a mezi učiteli a rodiči.

Idea republikánství i demokracie se opírá o myšlenku kulturního, hospodářského, sociálního i mravního pokroku, kterou jest proniknuto všecko snažení učitelstva. Tato myšlenka jest pojata ve smyslu osvícenských, pozitivistických i pragmatických filosofů, takže jest pevným programem za zlepšení života, civilisace, politického, společenského i morálního poměru

i konání. Idea meliorismu čili snahy o lepšího člověka, o lepší život a o vyšší civilizaci potkala se ovšem s nepřátelstvím u reakcionářů, kteří se dívají nazpět politicky, nábožensky i mravně. Učitelstvo reformních škol však pevně jde za touto ústřední myšlenkou, která jest mu oporou pro vyhledání správného místa a čackého činu v době nejistoty a frázovitého „idealismu“.

Všechny organizační, učebné i výchovné změny reformních škol jsou přímým důsledkem ideje pokroku a jejího politického projevu ideje republikánství.

Ve školské organizaci provádějí reformní školy důslednou demokratisaci s heslem *jednotné školy*, která jest přístupná volně všem dětem národa, nadaným i méně nadaným, ze všech společenských tříd, ze všech hospodářských poměrů, hochům i dívkám. Tato dokonalá jednota školská si ovšem vyžaduje provedení svého protikladu, diferenciac. Chceme-li vychovávat všesky děti v téže škole, musíme zřítí k jejich individuálnímu nadání i zvláštním schopnostem a vyvoditi z toho poznání důsledky pro školní praxi. Podle zvláštního založení dětí jest stanoviti obsah vyučování, jeho rozsah i metodu. Diferenciac především jest pomocí pedagogickou pro slabé žáky, kteří ve starém školském systému propadají. Nikoli vylučování žáků z postupu, nýbrž přizpůsobení všech školních zařízení a celé školské organizace jest zásadou jednotné školy. Tato změna v nazírání jest patrna zejména ve školní osnově, která není již uniformní pro všecko žactvo. Ode všech žáků se požaduje toliko minimální rozsah látky, který se rozšiřuje ve dvou „poschodích“, v osnově střední a maximální.

Po stránce učebné jest reformní škola *školou pracovní*. Žáci jsou při vyučování skutečně činni, čtou, píší, pozorují přírodní jevy, zaznamenávají své zkušenosti. Nejsou posluchači, nýbrž pracovníky. Učebna se přeměňuje v pracovnu, zařízenou speciálně podle potřeb každého předmětu. Kabinety, které byly jakýmisi školními musei, se ruší a jejich materiál se přenáší přímo do pracoven. Místo věcí pro ukázání kupují se předměty, se kterými může žák něco učiniti. Všecky reformní školy jsou založeny na individuální žakově činnosti. Učitel jest vůdcem a pomocníkem žakovým. Podle své inteligence se žák snaží hledati sám poučení a zpracovati svou vlastní zkušenost. V této zásadní směrnicí propracovali právě na michelském koleniu učitelé systém individuálního učení velmi důsledně, zejména v období konsolidovaného pracovního rozvrhu, upomínajícího na daltonský plán v hlavních organizačních rysech.

Samostatnost pracovní teprve umožňuje provedení výchovného demokratického plánu, označeného heslem žakovské samosprávy. Přeměna školy ve *školu společenskou*, vyznačující se kolektivisací výchovy, jest nutným důsledkem pracovní školy. Můžeme-li činiti závěr ze čtyřletí školské reformy, konstatujeme právě v mravní výchově výsledky, které není možno popírati. Žáci mají velmi mnoho příležitosti k samostatnému rozhodování

a navykají si skutečné mravní samostatnosti, projevující se v odhodlanosti a v pracovní i společenské disciplíně. Vytvořil se duch pospolitosti a vnitřní ukázněnosti, který ukazuje že roste nové pokolení národa, jež jde nebojácně a mužně ke společenským úlohám.

Na propracování technik, které vyžaduje provádění organizačního, učebního i výchovného plánu, jež jsem krátce naznačil, mělo michelské komenium vynikající účast. Nová budova školní, jež sice nebyla stavěna pro pracovní a společenskou školu, ale jest přece jen nová a celkem uspokojivá, přispěla k možnosti, aby byla v Michli vytvořena avantgardní reformní škola, které vyslovalo svůj podiv mnoho cizích návštěvníků ze všech koutů světa. Mladý a průbojný sbor, vědomý přesně cílů i prostředků snažení, konal obětavě dobrou práci, jejíž účinky se projevují daleko za hranicemi hlavního města. Několik členů sboru uplatnilo své zkušenosti v přednáškách, člancích i v učebnicích, jimiž přispělo ke školskému pokroku nemalou hřívnou.

V této publikaci podává škola účet čtyřleté práce. Na správné váze se ukáží její zásluhy příliš těžké, nežli aby miska nesnázi netrčela vysoko na konci výkyvu ramene vah. Odhodlané a obětavé práci, neznající oddechu, bylo požehnáno. V dějinách československého školství si vydobylo michelské komenium čestné kapitoly.

1. Měšťanská škola v Michli.
2. Přeorganisování prvních ročníků, postupně celé školy.
3. Obtíže a nedostatky.
4. V nové budově nové starosti.
5. Největší měšť. školou v Praze a v Čechách.

V Michli vznikla měšťanská škola teprve po převratu. Od 1. září 1919 byla tu založena měšťanská škola chlapecká a dívčí, tedy školy dvě, které byly spojeny pod jednou správou ředitele školy chlapecké. Umístěna byla v budově č. 360 v Kostelní ulici. Jako většina škol měšť., vzniklých po převratu, byla i michelská měšť. škola chudě vybavena pomůckami proti školám, které existovaly již dříve. Ve školním roce 1929-30 měla 10 tříd — pět dívčích a pět chlapeckých.

Žactvo obvodu michelské školy měšťanské je převážně z vrstev sociálně slabších, s nadáním celkem malým. O tom svědčí klasifikace žactva i v minulých letech, jež vykazuje převahu špatných známek. Totéž potvrdil prof. Dr. C. Stejskal, který zkoumal první rok žactvo pokusné školy měšťanské. Inteligenční kvocient vykazuje číslo 22, proti číslu 50 průměrného primána. Časté soudní dotazy o bývalých žácích zdejší školy jsou dokladem, že i mravní kvality zdejšího žactva byly spíše horší než lepší. V této „kamenité půdě“, jak nazval naše poměry prof. Stejskal v Pedagogických rozhledech, začala naše pokusně reformní práce, když dnem 1. září 1929 bylo povoleno začítí s pokusem. První ročníky chlapecké a dívčí školy měšť. měly býti přeorganisovány na pokusnou diferenc. měšť. školu. Povolovací dekret, který přišel později, zněl:

„Dodatkem k opatřením učiněným v krátké cestě na začátku škol. roku 1929/30 sdělujeme s ředitelstvím školy, že podle výnosu zemské školní rady ze dne 7. září 1929 č. I. 894/2 č. z. š. r. 90640 ai 1929 svolilo ministerstvo škol. a nár. osv. vnesením ze dne 27. srpna 1929 č. 91085/29. I. k tomu, aby v Nuslích, Michli a Hostivaři byla počátkem škol. roku 1929—30 otevřena pokusná škola, organisovaná podle zásad nanačtených v přílohách podaných žádostí,*⁾ budou-li splněny tyto podmínky:

1. Školy, o něž běží, budou se nazývati: Pokusná diferencovaná škola měšťanská.
2. Zákonitým vydržovatelům veř. měšťanských škol, o něž jde, ani jiných veřejných škol, které by byly opatřeními s pokusem spojenými přímo nebo nepřímo dotčeny, nevzejdou s pokusy ni žádná větší vydání bez jejich výslovného souhlasu.
3. Ve šk. roce 1929—30 provede se pokus zatím jen se žáky 6. škol. roku.
4. Dětem tohoto ročníku dostane se v příštím škol. roce nejméně oné míry vzdělání, aby za normálních poměrů mohly pokračovati ve II. třídě měšťanské školy obvyklého typu.

*⁾ Organisační a učebný plán (modrá knížka).

5. Žáci těchto pokusných škol, kteří chtějí přestoupiti jako veřejní žáci nebo privatisté na některou veřejnou školu střední, musí se podrobiti přijímací zkoušce ze všech předmětů. Zcela výjimečně učiní ministerstvo školství a nár. osv. námitky proti tomu, aby takoví žáci, kteří chtějí po této přijímací zkoušce zůstat žáky pokusné školy, byli současně zapsáni jako privatisté na některé veř. škole střední a vykonávali pak na konci každého školního roku příslušné výroční zkoušky.

Zápis do I. ročníků byl prováděn koncem šk. r. 1928-29 jako obvykle, poněvadž výnos o zřízení pokusné školy ještě nebyl vydán. Výslovně se hlásilo do pokusné školy — v případě, že bude povolena — sedm žáků. Bylo proto nutno počátkem šk. r. 1929-30, po vydání výnosu, převzít první ročníky a přeorganisovat je podle zásad plánu. Aby o celém postupu byli informováni rodiče, svolána 3. září schůze rodičů, kde zásadně rozhodnuto, že rodiče souhlasí s novým systémem. Těm, kteří nesouhlasili, dáno na vůli, aby své děti dali zapsat do sousedních měšť. škol: na Pankrác nebo do Nuslí.

Zbylo nám 84 žáků, 41 chlapců a 43 dívek. Tito rozděleni do čtyř skupin podle inteligence, chlapci s dívkami do společných tříd, kdežto dosud byli hoši a dívky odděleni ve škole dívčí a chlapecké. Když nastoupili kolegové přihlášení k práci na pokusné škole, odešli někteří členové původního sboru učitelského měšť. školy na jiná působiště.

To způsobilo určité roztrpčení odcházejících kolegů. Myslím, že všichni přišli do příznivějších poměrů a že nemají proto důvodů k výtkám.

Byly tu tedy tři měšť. školy. Dívčí a chlapecká škola řízená ředitelem Kohoutem, jež měla 6 tříd (3 d. a 3 chl.) a pokusná diferencovaná, 4 prvé ročníky, jež svěřena mé správě. Fakticky tedy škola pokusná existovala, ale neexistovala právně a vlastně dosud právně neexistuje.

Dekrety vydané na zatímní místa učitelská při škole byly sice vydány, ale podle potřeby byly rušeny. Tak dekret zatímního ředitele školy musil být vrácen, prý na nátlak z řad pražské organizace učitelské, jak mi sdělil p. vrchní mag. rada Dr. Průša, jehož jsem žádal o vysvětlení. Dekrety ostatních kolegů, zatímně na pokusnou školu ustanovených, ponechány u nás v platnosti a nebylo tedy snad potřebí rušit ani dekret ředitele z důvodu, že právně místo neexistuje.

Tato malá ukázka znázorňuje právní stav pokusných dif. škol. Není žádný. Proto jeví se potřeba, aby byl vydán zákon o pokusných školách, jímž by se upravily nejasné poměry, které způsobují zbytečná nedorozumění. Nestačí jenom uznávat práci a její význam, je potřebí umožnit mimořádné přičinění mimořádnými zajištěními v mezích zákona.

Přehlédneme-li po čtyřech letech tu řadu porad a diskusí, v nichž jsme se radili o postupu a organizaci práce, ty doby nejistot a nespokojenosti, stálého napětí z vědomí velké odpovědnosti, příprav pracovních programů a vši práce a agendy s tím spojené, máme vědomí, že tu bylo vykonáno kus dobré práce, která bude trvale ovlivňovat školskou práci u nás.

Že se to neobešlo bez chyb a omylů, je samozřejmé. Je však nutno odmítnout škodolibost nepřátel, kteří mluvili o dětech jako o pokusných králících, když se mluvilo o pokusné škole. Pokusný králík slouží v pokusech biologických, kde se zkoumá vliv nových prostředků na tělesné změny. A i tu v dvojím směru. Buď za účelem vyzkoumat příznivě působící prostředky, nebo prostředky vývoj a zdraví ohrožující. My jsme — třebaže by byl tělesný stav našich dětí z 75% býval potřeboval zvýšené péče — nedělali pokusy, pokud se týče tělesných vlastností, vůbec. Pokud se týče nových prostředků pro rozvoj duševní, používali jsme jen prostředků příznivě působících. Konali jsme tedy pokus v kladném slova smyslu a všechny narážky na pokusné králíky odmítáme jako neopodstatněné a zlomyslné.

Jméno „komenium“ také bylo uváděno ve vztah místo s Komenským s komunismem. Inu, s nevědomostí je boj nejtěžší a opravdu snad jinak než z nevědomosti nebylo tohoto jména zneužito.

Ústřední idea, pod jejímž zorným úhlem jsme svou práci rozvíjeli, byla idea pracovní školy. Proti dosavadnímu jednostrannému pamětnému učení a trpnému přijímání poznatků, snažili jsme se o rozvoj schopností, které jsme pracujícím žákům pomáhali objevovat a rozvíjet k radostnému uplatnění. Toto osvobození od vnějšího nátlaku, aby žák mohl vyjít sám ze sebe, vyžadovalo ovšem získání zájmu. S pracovními metodami neměli jsme zkušeností a je přirozeno, že jsme se k jejich provádění, k organizační situaci, v nichž by si žák mohl účelně a samostatně osvojovat poznatky, museli propracovávat a postup podle zkušeností měnit.

Pro důsledné provádění prac. metod musily být zařízeny pracovny pro jednotlivé předměty. Žáci ovšem musí přecházet po každé hodině z pracovny do pracovny.

Pracovny se pomalu zařizovaly a budou se ještě stále vybavovat lépe a lépe.

Do zeměpisné pracovny na př. soustřeďovaly se stále věci (knihy a pomůcky), které souvisejí se zeměpisem, do přírodopisu vše, co souvisí s přírodopisem a čeho je potřebí k samostatným pozorováním, pokusům, měřením a studiu. Podobné pracovny byly zřízeny pro ostatní předměty: matematiku, češtinu, němčinu, dějepis. V místnosti s hudebním nástrojem soustředil se zpěv. Kreslírny, tělocvičny, dílny pro dívčí a chlapecké ruční práce je všude již používáno jako speciální pracovny.

Byly tu ovšem rozdíly v úpravě podle počtu tříd. První rok, když jsme měli čtyři skupiny a čtyři místnosti, bylo nutno pracovny kombinovat. Č. 1. byla jazyková: pro češtinu, němčinu a latinu. Č. 2. pro matematiku a kreslení, č. 3. pro zeměpis a č. 4. pro přírodovědu. (Dějepis se v I. roč. neučí.) Poněvadž nepřipadal na každou místnost stejný počet hodin, bylo nutno některé hodiny češtiny umístit v pracovně zeměpisné a některé hodiny matematiky v pracovně přírodovědné. Zpěvu se učilo tam, kde bylo volno. Potřeba pracoven se měnila jednak s počtem tříd, jednak s počtem

hodin, věnovaných jednotlivým předmětům. Jakmile stoupne počet hodin na př. přírodopisu nad 30, není možno umístit je v jedné pracovně. Proto ve čtvrtém roce pokusu, kdy bylo na př. matematiky 46 hodin, používáno dvou (i tři) místností. Místnosti byly soustředěny na téže hale (chodbě), aby potřebné pomůcky, kterých v matematice je poměrně málo, mohly býti snadno přeneseny. Stalo se, že měla matematika dvě souběžná oddělení současně, takže se jevila potřeba mít pomůcky dvojmo.

Účelné vybavení pracoven bude uveřejněno v knize, jež vyjde po prázdninách jako „Červená knížka“, péčí Reformní komise v Praze.

Kontrola práce byla prováděna hlavně písemně — testy. Při písemném zkoušení je možno mnohem rychleji a stejnoměrněji zjistiti, jak žáci věc znají. Je tu možnost naprosté spravedlnosti v posuzování, a každý žák může si podle počtu chyb zkontrolovat známku sám. Vědomí naprosté spravedlnosti příznivě ovlivňuje vývoj charakteru žáků.

Vedle naznačených změn, totiž rozdělení žactva do skupin podle nadání, společná výchova chlapců a dívek, pracovní metody a s tím spojené přecházení po každé hodině do příslušných pracoven, zkoušení testy, byly provedeny změny a doplňky v činnostech výchovných.

Občanská výchova podávána ve společných shromážděních, občanská nauka přičleněna k dějepisu ve III. roč. Zařízeny kroužky zájemců o určité předměty — kluby. V nich začala vyrůstat samospráva žákovská, která od druhého pololetí zavedena všeobecně. Jak se její činnost rozvila, o tom jedná zvláštní oddíl tohoto Sborníku. Rovněž o časopise školy. Škola má svou školní vlajku a svou školní hymnu. V září byla vypsána soutěž o ceny na návrh vlajky školy. Nejlepší tři návrhy odměněny cenami, jež odevzdány při žákovském shromáždění slavnostním způsobem. Úplně beze změny nebyl ponechán ani přijatý návrh. Po menší úpravě návrhu byla vlajka zhotovena. Michli charakterisuje položení mezi dvěma vrchy: Bohdalcem a vrchem, na němž stála škola (č. 360). Mezi vrchy vycházející slunce symbolisuje nový život vůbec a nový život školy zvlášť. Současně připravena hymna školy, kterou máme společnou s obecnou školou reformní v Michli.

HYMNA MICHLE

Slova: J. Týml, hudba: J. Křička

- Haló, haló! Všichni v jednom šiku,
v svornosti a míru!
Z Michle Dolní, z Michle Horní,
jdeme, jdeme bez hluku a křiku
všichni v jednom, všichni v jednom šiku:
Zdar buď Michli, zdar buď Michli,
Michli zdar a Michli sílu!*

2. *Haló, haló, kopce, táhlé stráně,
plynárenské báně,
pod Bohdalcem stojí školy!
Bez nesnází slunce nevyhází,
ať nám nejsou k haně.
Všichni sborem, všichni sborem,
všichni sbor a všichni za ně!*

3. *Haló, haló! Všichni jednu víru!
Čest buď práci, míru!
v Michli Dolní, v Michli Horní
budoucnosti šťastné máme k vzniku
heslo jasné: vše pro republiku!
Zdar buď Michli, zdar buď Michli,
Michli zdar a Michli sílu!*

Vlajka i hymna školy jsou sice jednotící symboly školy, ale obešli bychom se bez nich. Nevžily se tak, aby nějak podstatně působily.

Spolupráce s rodiči je nastíněna jednatelem sboru rodičů a přátel naší školy v části „Rodiče a škola“. Podotýkám jenom, že rodiče byli pro ref. školu získání a že s uznáním kvitovali péči, jež se každému jednotlivému žákovi věnuje. Naprostá důvěra, kterou si naše škola zásluhou obětavé práce všech členů sboru získala, byla nám nejlepším zadostiučiněním. Rodiče sice sami neprojevili zvláštní iniciativní činnosti, ale pomáhali ochotně při uskutečnění každé akce, ke které byl dán podnět. Zvláště ovšem to byly finanční prostředky na sociální pomoc nejpotřebnějším žákům, ať pořádanými koncerty, divadlem, nebo osobními sbírkami a příspěvky členů rodičovského sdružení.

Podělení obuvi, šatstvem, knihami, příspěvky na výlety bylo provedeno spoluprací školy a rodičů.

Koncem prvního roku pokusu uspořádána žákovská akademie a výstava žákovských prací. Pro odlehlost budovy a nevhodné časové položení byla výstava málo navštívena a v příštích letech od výstav upuštěno, poněvadž práce s úpravou daleko se nezhodnotila nepatrným zájmem.

V druhém roce povoleno rozšíření pokusu na druhé ročníky a bylo 7 skupin, čtyři první a tři druhé. K začátku školního roku měla být hotova nová školní budova. Musili jsme však čekat až do 1. listopadu. Ve staré budově měli jsme k dispozici jen šest místností a tak musila jedna skupina být zaměstnávána buď v tělocvičně, v dílně nebo v kuchyni, kde se učilo nejen dívčím ručním pracím, ale i latině.

Psací stůl, který soustřeďoval celou kancelář, měl jsem v jedné pracovně a úřadoval jsem, když současně některý kolega vyučoval.

Na společná shromáždění se musilo do tělocvičny, poněvadž do žádné

pracovny se žáci nevešli. Tam se musilo po celou dobu stát, což k radostné náladě nijak nepřispívalo.

Proto těšili jsme se již na novou budovu, a oslavu 28. října konali jsme již v přednáškové síni nové budovy. Slavnostní otevření nové budovy provedeno dne 1. 11. panem primátorem Baxou. Slavnostní řeč pronesl kulturní referent hl. m. Prahy prof. Žípek. Za místní činitele promluvili starosta XIV. okresu p. Meier a předseda místní školní rady p. Papírník. Za rodičovské sdružení jednatel p. Brož.

Dne 4. listopadu zahájeno v nové budově ve Smetanově ul. 1000 vyučování. Měsíc předem musilo být připravováno umístění a označení pracoven a šaten, připraven nový rozvrh hodin, přestěhovány nejnnutnější pomůcky. Tím začaly v nové budově nové starosti. Ty se stupňovaly tím, že řemeslnické práce nebyly hotovy, elektrické vedení jakož i elektrické zvonky vypovídaly službu, bylo potřebí zařizovat pracovny a vybavovat nábytkem atd., atd. Tisíc a jedna starost. Začal jsem šedivět, ale pomalu se podařilo vše uvést do chodu. V druhém pololetí zaveden daltonský plán, který zkoušen ještě v následujícím, třetím roce pokusu. V třetím roce přeměněna celá škola na pokusnou diferencovanou školu měšťanskou. Měla 11 skupin, které v budově, stavěné se šesti učebnami, kreslírnu, dílnou, tělocvičnou, přednáškovou síni, čítárnu, jídelnou a několika kabinety, bylo jen stěží možno umístiti. Čítárna a přírodopisný kabinet přeměněny v pracovny, kabinet zeměpisný na dílnu. Přednášková síň v přední části byla zařízena jako fyzikální síň již od počátku. Teď, v nedostatku místa, přišlo to zvláště vhod.

Nastalo shánění nového nábytku — lépe dalšího nábytku, poněvadž to byl nábytek starý, stavění tabulí, vystěhování kabinetů, které musily sloužit za učebny, zřizování nových šaten v halách, přestěhování útulku do jídelny, zrušení čítárny, psaní a chození.

Počátkem roku vše bylo připraveno a když byl zpracován rozvrh, užívalo 11 tříd budovy stavěné pro šest. Tím byly také možnosti vyčerpány úplně. Když čtvrtým rokem mělo být podle počtu žactva zřízeno 16 tříd, bylo nutno postavit dva Doeckerovy pavilony. Tak získány čtyři další místnosti. Celkem místo pro 15 tříd. Se žáky, přihlášenými do prvních ročníků, vykonány zkoušky z češtiny a počtů, pokud měli z těchto předmětů čtyřky. Ze zkoušených 54 neobstálo 33 a ti byli vráceni do pátých tříd. Tím odpadla jedna třída a patnáct tříd se 622 žáky se pustilo do práce počátkem šk. roku 1932-33.

Mamutí škola v perníkové chaloupce.

Příštím rokem by podle počtu žactva bylo potřebí alespoň o nové dvě místnosti více. Jak se poměry upraví, bude záviset na zápise a na rozhodnutí městského školního výboru. V každém případě je nejvyšší čas, aby se začalo se stavbou druhé části budovy, která by umožnila řádné umístění všeho žactva michelské obce pod vlastní střechou, aby část nebyla nucena docházeti do škol jinam.

Seznam žactva ve šk. roce 1932-33.

Počet žáků v jednotlivých letech.

Sociální poměry žactva v r. 1929-30 a 1932-33.

Jak se jeví prospěch žáků z normálních obecných škol a z ref. obecné školy v I. pololetí 1932-33.

Seznam žactva komenia v Michli ve školním roce 1932/33

I. ročníky:

1. Baborovská Věra	32. Čechová Milada	65. Hašek Oldřich
2. Bartoš Josef	33. Černá Emilie	66. Hložková Antonie
3. Barva Karel	34. Černá Miroslava	67. Hofmeisterová Božena
4. Bartůňková Libuše	35. Červená Olga	68. Hölzel Josef
5. Bastařová Helena	36. Červený Jaroslav	69. Holeček Miloš
6. Bassetto Jaroslav	37. Davidková Růžena	70. Holečková Anna
7. Baur Jaroslav	38. Dlouhá M.	71. Holubová Josefa
8. Becker Otto	39. Doležal Josef	72. Horejc Bohumil
9. Bendová Božena	40. Doksanský František	73. Hostašová Karla
10. Beranová Mir.	41. Drdová Miluše	74. Holzhauser Josef
11. Berka Josef	42. Dvořák Antonín	75. Hrbková Marie
12. Bittarová Anastasie	43. Dvořák Jaroslav	76. Hůla Boh.
13. Bernardyová M.	44. Dvořák Václav	77. Hulínský Miloš
14. Bláhová Libuše	45. Dvořáková Vojtěška	78. Hůlová Mil.
15. Blažke Václav	46. Dudová Pavla	79. Chábová Ludmila
16. Blažková Anežka	47. Dymáčková Jana	80. Chválová Frant.
17. Boučková Věra	48. Eisenschimmel Zdeněk	81. Jandejsek Jaroslav
18. Bouška Jan I.	49. Ejem Rudolf	82. Jandová Josefa
19. Boušková Josefa	50. Erhartová Dobromila	83. Janderová Anna
20. Bouška Jan II.	51. Fadrhoncová Anna	84. Jankovcová M.
21. Brabcová Růžena	52. Fantová Jar.	85. Jarischková Karla
22. Brožík Václav	53. Fialová Milada	86. Jedlička Mir.
23. Brožová Miroslava	54. Formánková Jiřina	87. Jelen Karel
24. Buchta Karel	55. Fořtová Antonie	88. Jelínek Josef st.
25. Bukovský Ant.	56. Frásová Pavla	89. Jelínek Josef ml.
26. Burešová Eliška	57. Freiberg Jaromír	90. Jelínková Anna
27. Buzek Vlastimil	58. Hájek Karel	91. Ježek Jan
28. Celnerová Jiřina	59. Hála Josef	92. Ježdíková Růžena
29. Císařová Antonie	60. Hálek Josef	93. Jindřich Josef
30. Čapek František	61. Hambalík Otakar	94. Janovská Blažena
31. Čech Josef	62. Hansalová Jarmila	95. Jindřichová Al.
	63. Hartmann Josef	96. Jiráek Emil
	64. Hasalová Růžena	97. Jonák Antonín

Poznámka: Žactvo jednotlivých ročníků je seřazeno abecedně a každý žák má své pořadové číslo tohoto seznamu. Při přeřazování z jedné skupiny do druhé se pak číslo nemění.

98. Jungman Stanislav
 99. Jurča Josef
 100. Kadlec Ladislav
 101. Kaiser Ladislav
 102. Kaiserová Jarmila
 103. Kalinová Květa
 104. Kalousová Marie
 105. Kamzík Josef
 106. Kastner Frant.
 107. Kašpárková Anna
 108. Korbelová Zdenka
 109. Kerpl Mil.
 110. Kilián Jaroslav
 111. Kindlová Eva
 112. Klatt Miroslav
 113. Klauz Jaroslav
 114. Kocík Josef
 115. Kochová Helena
 116. Kopáčková Marie
 117. Kopsová Jitka
 118. Korecký Jar.
 119. Kořínková Marie
 120. Košátková Marie
 121. Košíčková Věra
 122. Kotmelová Mil.
 123. Kozák Miroslav
 124. Kraftová Božena
 125. Kreidlová Marie
 126. Krill Jan
 127. Křížek Josef
 128. Kubela Přemysl
 129. Kubešová Vlasta
 130. Kubánek František
 131. Kučerová Anna
 132. Kuželková Anna
 133. Kypta Boh.
 134. Lambertová M.
 135. Lámlein Vlast.
 136. Lang Jiří
 137. Lázna Jiří
 138. Leitner Frant.
 139. Linhart Frant.
 140. Malec Oldřich
 141. Malčánková Ludmila
 142. Maňas Antonín
 143. Maršíková Jiřina
 144. Maršíková Marie
 145. Mašata Josef
 146. Mašek Karel
 147. Mašková Božena
 148. Mášová Miluše
 149. Mauler Jiří
 150. Mazelová Marie
 151. Mikeš Jaroslav
 152. Moravec Karel
 153. Mrázková Jaroslava
 154. Musilová Marie
 155. Mužík Jaroslav
 156. Munclinger Květoslav
 157. Mühlbauer Vlad.
 158. Müllerová Anna
 159. Nečadová Jarmila
 160. Němcová Růžena
 161. Nedbálková Jiřina
 162. Nezbedová Věra
 163. Nollová Věra
 164. Novák Josef I.
 165. Novák Josef II.
 166. Nováková Věra
 167. Paková Milada
 168. Papírník František
 169. Parth Jaroslav
 170. Pařík Antonín
 171. Pěkná Jiřina
 172. Picka Josef
 173. Pilíková Milada
 174. Plachý Zdeněk
 175. Poláková Božena
 176. Prchlik Jaroslav
 177. Prinke Jaroslav
 178. Procházková Věra
 179. Prunner Karel
 180. Prunner Miroslav
 181. Ptáček František
 182. Putík Josef
 183. Přistoupil Miloslav
 184. Raidlová Milada
 185. Reich Václav
 186. Reiser Václav
 187. Reiserová Božena
 188. Riantová Marie
 189. Rmoutil Jan
 190. Roubalová Marie
 191. Rudolfská Věra
 192. Růžička Mir.
 193. Rybníček Josef
 194. Rys František
 195. Řehoř Mil.
 196. Řezáčová Marie
 197. Sadecký Ludvík
 198. Sazima Miloš
 199. Sedláčková M.
 200. Schmiedová Dagmar
 201. Skála Karel
 202. Skálová Jarmila
 203. Slabová Marie
 204. Sláma Josef
 205. Slámová Věra
 206. Slavík Václav
 207. Sommerová Věra
 208. Soukupová Lidmila
 209. Spitzkopf Rolf
 210. Soukup Bohumil
 211. Stehlík Frant.
 212. Stehlíková Jiřina
 213. Stehlíková Marie
 214. Strnadová Anna
 215. Svatoš Otakar
 216. Svitáková Věra
 217. Svoboda Alois
 218. Svoboda Karel
 219. Svobodová Božena
 220. Syrovátka Jiří
 221. Šafránek Eduard
 222. Šafránková Jos.
 223. Šedivá Anna
 224. Šebek Mil.
 225. Šebestová Růžena
 226. Šeráková Lidmila
 227. Šimon Karel
 228. Šmejkal Frant.
 229. Štěpánková Marie
 230. Šťastná Hedvika
 231. Švarcová Josefa
 232. Švedlerová Věra
 233. Švejda Karel
 234. Švejdová Věra
 235. Švejdová Vlasta
 236. Šubrt Jaroslav
 237. Tichý Antonín
 238. Třešlerová Miluše
 239. Tůma Zdeněk
 240. Türková Vlasta
 241. Vajdlová Karla
 242. Vávra Antonín
 243. Vávra Josef
 244. Veselý Miloslav
 245. Veselý Ladislav
 246. Vlčková Bohumila
 247. Vlčková Karla
 248. Vlková Marie
 249. Vocel Jaroslav
 250. Vodák Jiří
 251. Vojtíš Zdeněk
 252. Vojtěchovská Růžena
 253. Volenec David

254. Vokounová Anežka	26. Ederová Růžena	78. Kolman Bohumil
255. Volrábová Jiřina	27. Ejem Emanuel	79. Koloušek Stanislav
256. Voříšek Vladimír	28. Ejem Vítězslav	80. Kosík Antonín
257. Vošická Zdeňka	29. Fejfarová Jaroslava	81. Koubíková Jaroslava
258. Votrubová Miluše	30. Forejt Karel	82. Kovářík Antonín
259. Votýpka Jiří	31. Frejková Marie	83. Krenk Gustav
260. Votýpková Marie	32. Fryček Antonín	84. Kryšpínová Pavla
261. Vyskočil Oldřich	33. Frýd Josef	85. Kříbková Ludmila
262. Vyskočilová Miroslava	34. Gallík Vlastimil	86. Kubíček Antonín
263. Vystrkovská Františka	35. Goppold Miroslav	87. Kučerová Věra
264. Wachaufová Věra	36. Hantáková Emilie	88. Kukulová Věra
265. Winklerová Běta	37. Hanzlík Václav	89. Kutina Bedřich
266. Weber Radim	38. Hartmannová Marie	90. Langová Blažena
267. Wurm Václav	39. Hebíková Stanislava	91. Laudová Božena
268. Záruba Zbyslav	40. Heřman Jiří	92. Lebedová Jiřina
269. Zdenková Božena	41. Hilmar Vlastimil	93. Lencová Vlasta
270. Zeman K.	42. Hladká Miroslava	94. Ligaunová Marie
271. Zerner Jiří	43. Hladovec Jindřich	95. Litoš Josef
272. Zimová Blažena	44. Hlaváč Erantišek	96. Lhoták Jan
273. Zimová Jiřina	45. Holub Miroslav	97. Loněk Václav
274. Zloch Vendelín	46. Homola Václav	98. Macek Karel
275. Zmrzliková Marie	47. Homolka Frant.	99. Maciga Josef
276. Žáková Růžena	48. Horáková Josefa	100. Mareš František
277. Žaludová Božena	49. Horáková Růžena	101. Mařík Frant.

II. ročníky:

1. Attlová Marie	51. Hrabková Vlasta	102. Martínková Jarmila
2. Bareš Karel	52. Hromádková Milada	103. Matoušková Milada
3. Barták Jaroslav	53. Hrubínová Božena	104. Matys Jaroslav
4. Beneš Jiří	54. Hřebíková Marta	105. Melichar Jiří
5. Benda Josef	55. Husák Adolf	106. Melichar Miroslav
6. Beranová Věra	56. Husáková Anna	107. Melzrová Vlasta
7. Birnbaum Václav	57. Janoch František	108. Ejemová Marie
8. Bláha Jaroslav	58. Janata Viktor	109. Micková Josefa
9. Borovičková Božena	59. Jebavý František	110. Mikeš Rudolf
10. Böhm Karel	60. Ježdík Bohumil	111. Moravec Frant.
11. Brzková Miroslava	61. Jiroušek František	112. Mužík Jaromír
12. Bubník Bohumil	62. Jiroušková Věra	113. Nádvorníková Marie
13. Budil Antonín	63. Johaník Karel	114. Navrátil František
14. Buchtová Jarmila	64. Kába Jan	115. Neruda Jan
15. Carboch Jaroslav	65. Kadeřábek Jindřich	116. Nohejl Karel
16. Cernanová Věra	66. Kaftan František	117. Novák Václav
17. Černá Milada	67. Kaindl Václav	118. Nováková Alena
18. Černý Jaroslav	68. Kalivoda František	119. Nováková Emilie
19. Černášová Vilemína	69. Kamenářová Jarmila	120. Novotná Marie
20. Červený Karel	70. Kašpar František	121. Nyklová Marie
21. Dammer Josef	71. Klabanová Božena	122. Ondráček Oldřich
22. Doubek Otto	72. Klabík Jan	123. Paterová Anna
23. Dušková Jarmila	73. Klekner Zdeněk	124. Pešáková Jarmila
24. Dvořáková Růžena	74. Knedelhans Josef	125. Petřík Miroslav
25. Dvořáková Vlasta	75. Köhler Jan	126. Pianová Valerie
	76. Kohoutová Jiřina	127. Plačková Růžena
	77. Kolínský Viktor	128. Planert Ladislav
		129. Podroužek Václav

130. Pokorná Věra st.	182. Štolba Milan	19. Doležalová Růžena
131. Pokorná Věra ml.	183. Tavíková Zdeňka	20. Dudková Antonie
132. Pokorný Oldřich	184. Tichotová Eliška	21. Ejem Josef
133. Pokorný Rudolf	185. Tillinger Oldřich	22. Ernestová Marie
134. Polidar Stanislav	186. Tlamichová Marie	23. Fajglová Růžena
135. Pošík Zdeněk	187. Toušová Marta	24. Fantová Vlasta
136. Prášková Vlasta	188. Toušovský Josef	25. Fejtek Václav
137. Procházka Josef I.	189. Trenkler Vladimír	26. Firstová Marie
138. Procházka Josef II.	190. Třešňák Stanislav	27. Gregářová Dolores
139. Pýchová Alžběta	191. Triska František	28. Gregor Jaroslav
140. Raiserová Božena	192. Truncová Anna	29. Hasse Jindřich
141. Rašek Antonín	193. Tůma František	30. Havlíček Karel
142. Raušer Jiří	194. Turek Jaroslav	31. Havrdová Anna
143. Riedlová Jana	195. Urban Dimitrij	32. Hérová Helena
144. Richter Jindřich	196. Urban Karel	33. Hlušička Miroslav
145. Rmoutil Zdeněk	197. Váchová Ludmila	34. Hoffmeisterová Helena
146. Rojková Emilie	198. Valeš Jan	35. Holečková Jarmila
147. Rokos Rudolf	199. Valeš Miroslav	36. Horák Josef
148. Rosendorfová Vlasta	200. Verunáčová Jarmila	37. Hoštičková Stanislava
149. Rozsypalová Jiřina	201. Veverka Antonín	38. Hrášek Antonín
150. Růžička Jan	202. Vinš Ladislav	39. Hrbková Vlasta
151. Růžičková Božena	203. Vlasák Adolf	40. Hůla František
152. Růžičková Jana	204. Vlčková Jindřiška	41. Humhalová Marie
153. Rýdlová Antonie	205. Vodička Eduard	42. Chudlařský Josef
154. Řepová Alžběta	206. Volšanská Věra	43. Janecký František
155. Sadílek František	207. Vondrysková Josefa	44. Jarešová Josefa
156. Samek Arnošt	208. Voráček Václav	45. Jelínek Vladislav
157. Samcová Marie	209. Vosmanská Zdeňka	46. Ježdík Jaromír
158. Selingerová Věra	210. Zeman Lubomír	47. Ježdík Václav
159. Slavík František	211. Ziegelheim Otakar	48. Jindřich Václav
160. Schléová Marta	212. Ždychová Marie	49. Kamzík Jaroslav
161. Schmiedová L. M.		50. Klérová Olga
162. Schneider Jindřich	III. ročníky:	51. Klicpera Jaroslav
163. Slezáková Marie	1. Babický Josef	52. Koloušková Miloslava
164. Sobek Oldřich	2. Baudyš Jan	53. Kopalová Jana
165. Soudný Jiří	3. Bazík Jindřich	54. Kořínek Václav
166. Spálenková Anna	4. Bělohoubková A.	55. Kotková Marie
167. Strouhalová Ludmila	5. Bíbová Růžena	56. Kříž Jindřich
168. Svobodová Anna	6. Binderová Jarmila	57. Křížek Frant.
169. Svobodová Božena	7. Bláha Josef	58. Kukul Frant.
170. Svobodová Jiřina	8. Blažek Miroslav	59. Kuranda Ladislav
171. Sýkora Vladimír	9. Borovička Václav	60. Léblová Jarmila
172. Sýkorová Marie	10. Boukalová Libuše	61. Lišková Růžena
173. Syslová Milada	11. Bouška Bohumil	62. Luka Vlastimil
174. Šalda Vladimír	12. Brůžová Frant.	63. Malenická Bibiána
175. Šedivý Josef	13. Bubeník Václav	64. Mašata Miroslav
176. Šéfl Vlastimil	14. Celler Jiří	65. Mašková Marie
177. Ševčíková Růžena	15. Coufalová Milada	66. Matějček Jindřich
178. Šik Antonín	16. Davídek Přemysl	67. Mert Oldřich
179. Šilhová Vlasta	17. Dědek Jiří	68. Müller Jiří
180. Škutchanová Zdeňka	18. Dohnal František	69. Nedomová Bohuslava
181. Štěpánek František		70. Nesvadba Karel

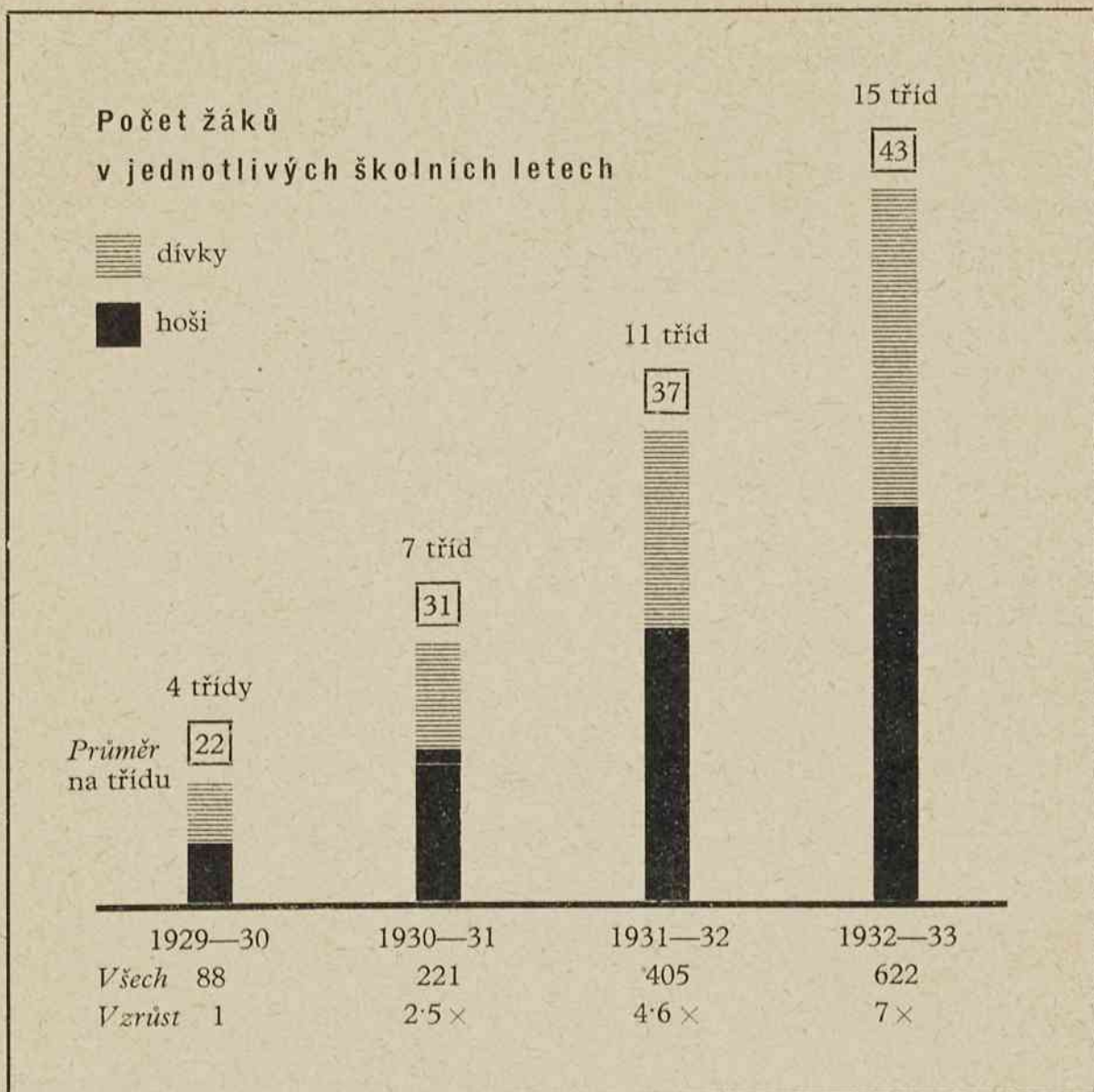
71. Niklas Václav	102. Sysel Frant.	5. Dvořák Karel
72. Nováková Helena	103. Šátek Ant.	6. Filípek Josef
73. Okrajek Bohumil	104. Šedivý Jos.	7. Gabriel Jiří
74. Pangrác Josef	105. Šillerová Silva	8. Hejdová Anna
75. Papírník Jaroslav	106. Škodová Věra	9. Hottek Josef
76. Pecháčková Lydie	107. Škutchanová Božena	10. Hromádka Bohumil
77. Pěkná Marie	108. Šmejkal Vlad.	11. Cháberová Marie
78. Pleiner Karel	109. Šturmová Jarmila	12. Janata Vladimír
79. Pleinerová Libuše	110. Tománková Josefa	13. Kluz Václav
80. Ploc Jaroslav	111. Vašátko Lubomír	14. Knobloch Vojtěch
81. Počtová Marie	112. Vejvoda Miloslav	15. Kokoška Miloš
82. Pokorná Jiřina	113. Vlasák Frant.	16. Kranda Karel
83. Portele Viktor	114. Vodka Frant.	17. Kuna Jaroslav
84. Prachař Bohumil	115. Voglová Božena	18. Kútová Milada
85. Prušák Vladimír	116. Vopěnka Frant.	19. Liška Antonín
86. Ptáčková Anna	117. Votava Alois	20. Lišková Anna
87. Půstová Anna	118. Vrba Jaromír	21. Musil Jaroslav
88. Pýchová Marie	119. Wurmová Vlasta	22. Peřina Eugen
89. Reisrová Josefa	120. Zákorová Josefa	23. Pokorný Josef
90. Rokycanský Jan	121. Zbudovská Marie	24. Roth Jindřich
91. Roub Antonín	122. Zdrchaná Vlasta	25. Seidlová Lidmila
92. Rozumný Václav	123. Zvěřina Josef	26. Svoboda Jan
93. Ruprecht Rudolf	124. Žáková Anna	27. Svoboda Miroslav
94. Růžička Josef	125. Žemličková Frant.	28. Svoboda Vladimír
95. Rývorová Libuše		29. Svobodová Emilie
96. Řehák Josef	IV. ročník:	30. Troníček Miroslav
97. Skrčená Jiřina	1. Borovcová Eliška	31. Tykal Miroslav
98. Srbová Květoslava	2. Boukalová Marie	32. Vinš Antonín
99. Steidl Josef	3. Čapek Lubor	33. Vlková Amalie
100. Steinová Miroslava	4. Dudová Františka	34. Voštová Božena
101. Střelec Jaroslav		35. Weipertová Marta

Sociální poměry žactva (několik dat)

1. Školní rok 1929/30.

Otce nemělo	13% dětí
Ostatní podle zaměstnání:	
Řemeslníci v továrnách	23%
Dělníci	27%
Samostat. živnostníci	8%
Stát. zaměstnanci a úředníci	18%
Různá zaměstnání	5%
Bez zaměstnání	6%

Zdravotní stav, vyšetřený Dr. Lukášovou, špatný. Z 84 žáků by potřebovalo 65 zvýšené zdravotní péče pro nedostatky v tělesném vývoji.

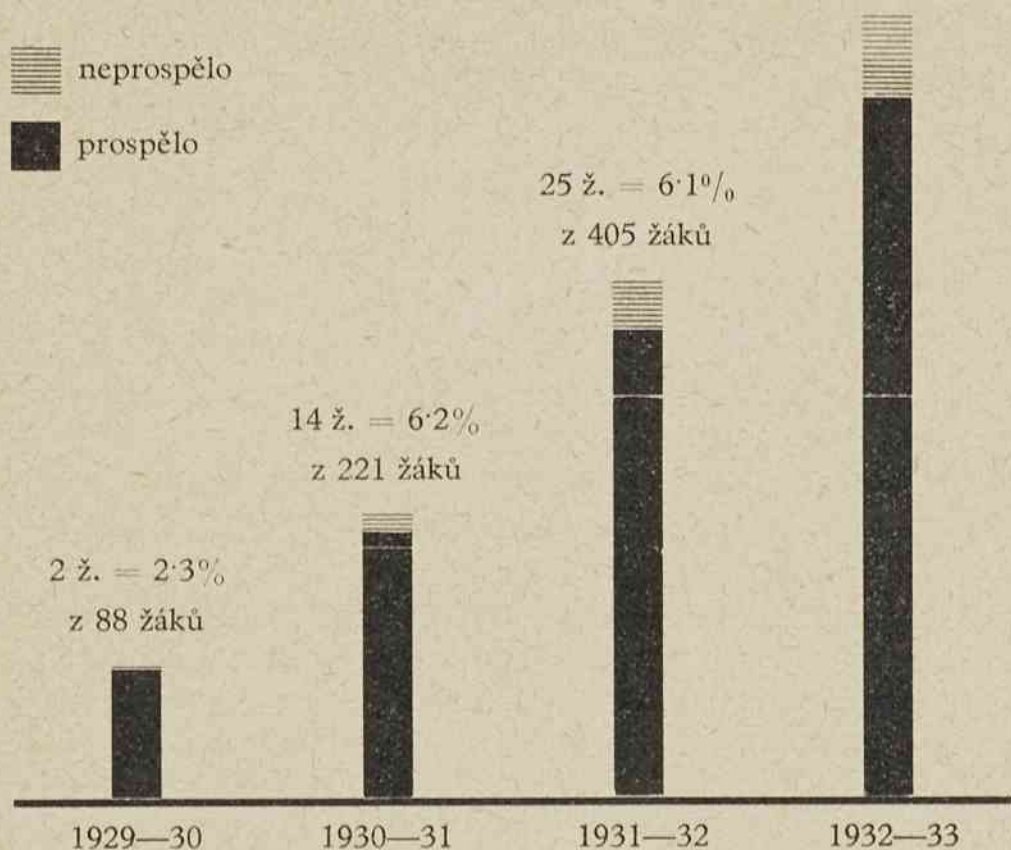

2. Školní rok 1932/33.

Bez otce 61 ž.	11.4% dětí
nevl. otce	1%
Bez matky 10 ž.	1.8%
nevl. matka	1.5%
Úplných sirotků 7 ž.	1.3%
Otec bez zaměstnání 84 ž.	15.7%
Jen částečně zaměstnán 18 ž.	3.3% (2.7%)

Každé desáté dítě nemá již otce, téměř každé šesté dítě naší školy má otce nezaměstnaného. Může takový stav zůstat bez vlivu na dítě ve škole? Jak pomoci?

Neprospělo z celkového počtu

Jak se jeví prospěch žáků z normálních a z reformní obecné školy v pololetí

Ve školním roce 1932/33 byli zapsáni v našich prvních ročnících (ke dni 1. květnu 1933) 264 žáci a z nich náhodou 132 hoši a 132 dívky. V nové školní budově ve Smetanově ulici č. 1000 byly dva první ročníky 1a, a 1b, zato pavilony v Horní Michli měly 4 první ročníky (1A, 1B, 1C, 1D), takže se zde skutečně mohla mládež dosti dobře diferencovati v homogenní skupiny.

Rozdělení žactva k 1. V. 1933 podle pracovních skupin:

Skup.	Hoši	Dívky	Všech
1a ¹	16	28	44
1b ¹	26	22	48
1a	21	22	43
1b	25	19	44
1c	22	22	44
1d	22	19	41

Na počátku školního roku sešlo se v těchto pracovních skupinách žactvo ze škol normálních i pokusné reformní. Poměr žactva podle těchto přípravných škol byl v jednotlivých skupinách takovýto:

Šk.	Norm. škola ob.		Šk.	Pokus. škola obec.	
	hoši	dívky		hoši	dívky
1a ¹	9	13	1a ¹	7	15
1b ¹	10	5	1b ¹	16	17
1a	18	14	1a	4	7
1b	23	13	1b	5	4
1c	13	18	1c	7	5
1d	10	15	1d	7	9
Celkem	84 h.	78 d.	Celkem	46	56

162 z norm. š. ob.
102

Děti z norm. š. ob. ku dětem obecní školy pokusné byly v poměru 162 : 102 čili zkráceně 1·6 : 1. Hoši z norm. ob. škol k děvčatům z norm. škol obecných byli v poměru 84 : 78 (přibližně stejně) a rovněž hoši z pokusné školy k děvčatům z pokusné školy byli přibližně ve stejném poměru (46 : 56). Celkem lze z tabulky především zjistiti, že do nové škol. budovy chodí většina dětí z ref. školy obecné do pavilonů dětí z norm. škol obecných.

Účelem tohoto krátkého pojednání jest zjistiti podle pololetní klasifikace, (I. II. 1933) jak se obě tyto složky přizpůsobily pracovním metodám na koleniu. Měřítkem jest nám tu prospěch v předmětech, v nichž jest zavedeno testování, kde se tedy známka určuje přesným měřením. Jsou to u nás v I. ročnících tyto předměty: jaz. vyuč., němčina, zeměpis, přírodověda, matematika a kreslení.

Výsledky klasifikační

a) u žactva z norm. škol. obecných (ze všech šesti skupin).

Hochů: 84.

Děvčat: 78.

Předmět	Výborně		Chval.		Dobře		Dostat.		Nedost.	
	h	d	h	d	h	d	h	d	h	d
jaz. vyuč.	1	1	25	24	41	40	9	13	8	—
němč.	2	11	31	16	27	24	15	9	1	3
zem.	17	5	29	17	33	30	12	17	—	2
přír.	18	8	30	25	34	18	5	19	—	5
mat.	9	9	29	22	29	22	15	17	4	6
kresl.	13	4	25	24	30	18	22	24	—	—
celkem	60	38	159	128	194	152	78	99	13	16

b) U žactva ze škol pokusných:

Hoši: 46.

Dívky: 56.

Předmět	1.	2.	3.	4.	5.
jaz. vyuč.	1	13	18	12	1
němč.	3	7	16	11	2
zem.	9	16	10	9	1
přírod.	3	17	19	6	—
mat.	6	14	15	9	—
kresl.	2	13	21	14	1
celkem	21	80	99	61	5

Předmět	1.	2.	3.	4.	5.
jaz. vyuč.	3	19	25	10	1
němč.	16	14	17	7	1
zem.	5	21	19	10	2
přírod.	1	17	28	11	—
mat.	9	20	18	10	1
kresl.	4	10	24	18	5
celkem	38	101	131	66	10

Poměr dětí z norm. ob. školy k dětem z pokus. školy je 1:6:1.

Poměr známek:

	1	2	3	4	5
Norm. ob.	98	287	346	177	29
Pokus. ob.	59	181	230	127	15
	5:3	29:18	35:23	18:13	30:15
	1·6:1	1·6:1	1·5:1	1·4:1	2:1

Závěr::

Jednotky a dvojky jsou v úplně stejném poměru dětí ze škol normálních a pokusných. U trojek a čtyřek se poměr poněkud lepší ve prospěch dětí ze škol normálních. U nedostatečných však nápadně se horší u dětí ze škol normálních, takže ze tří propadajících žáků jsou 2 ze škol normálních a jeden z ob. školy pokusné.

Celkem mělo nedostateč. 13 h 16 dívek z ob. šk. norm.
5 „ 10 „ „ „ „ „ pokus.

Zajímavé jest, že mělo nedostatečných více děvčat z obou skupin než hochů.

Tak mohlo by se prováděti srovnání v jednotlivých předmětech, což ostatně každý, koho to zajímá, může si sám provésti.

Celkem lze říci, že děti z normálních škol obecných se za půl leta vpraví dobře do pracovních metod škol pokusných II. stupně a vyrovnají se téměř úplně dětem z pokusných škol obecných, které byly již novému učení přizpůsobeny.*

* Přibližnost tohoto zjištění je zřejmá z toho, že nebylo přihlíženo k inteligenci žáků. Menší počet nedostatečných u žactva z pokusné školy obecné je možno přičísti dobrému vlivu diferenciaci, při níž méně nadanému žákovi je možno věnovat individuální pomoc.

Kdo učí na pokusné škole?

Seznam učitelstva.

Učitelstvo v jednotlivých letech.

Propagace reformy členy učitelského sboru (přednáškami, články, knihami.)

*„Člověk nesmí být ovládán povoláním.
Ono bude projevem jeho tvůrčího úsilí
a dalším vyjádřením osobnosti.“*

DR. N. F. ČAPEK

Kdo učí na pokusné škole?

Na naší pokusné škole vyučují učitelé, kteří se k pokusné práci dobrovolně přihlásili. Při tom bylo přihlíženo jen k přihláškám osob velmi dobře kvalifikovaných, které se hlásily k práci ze zájmu o reformu. Všichni se připravovali v semináři prof. Příhody o reformě školské na Škole vys. studií pedagogických. Cele oddání své práci promýšlejí stále otázky denní praxe pod zorným úhlem pracovní školy, která chce nejprv pomoci najít schopnosti, „vyvolat nenarozené“, a rozvinout je k radostnému uplatnění.

Optimisté založením, schopní státí dětem blízko, neumdlévající trpělivosti, obětaví a skromní jsou vzorem svěřené mládeži. Rodiče i děti jsou jim oddáni s plnou důvěrou.

Seznam členů sboru ve škol. roce 1932/33

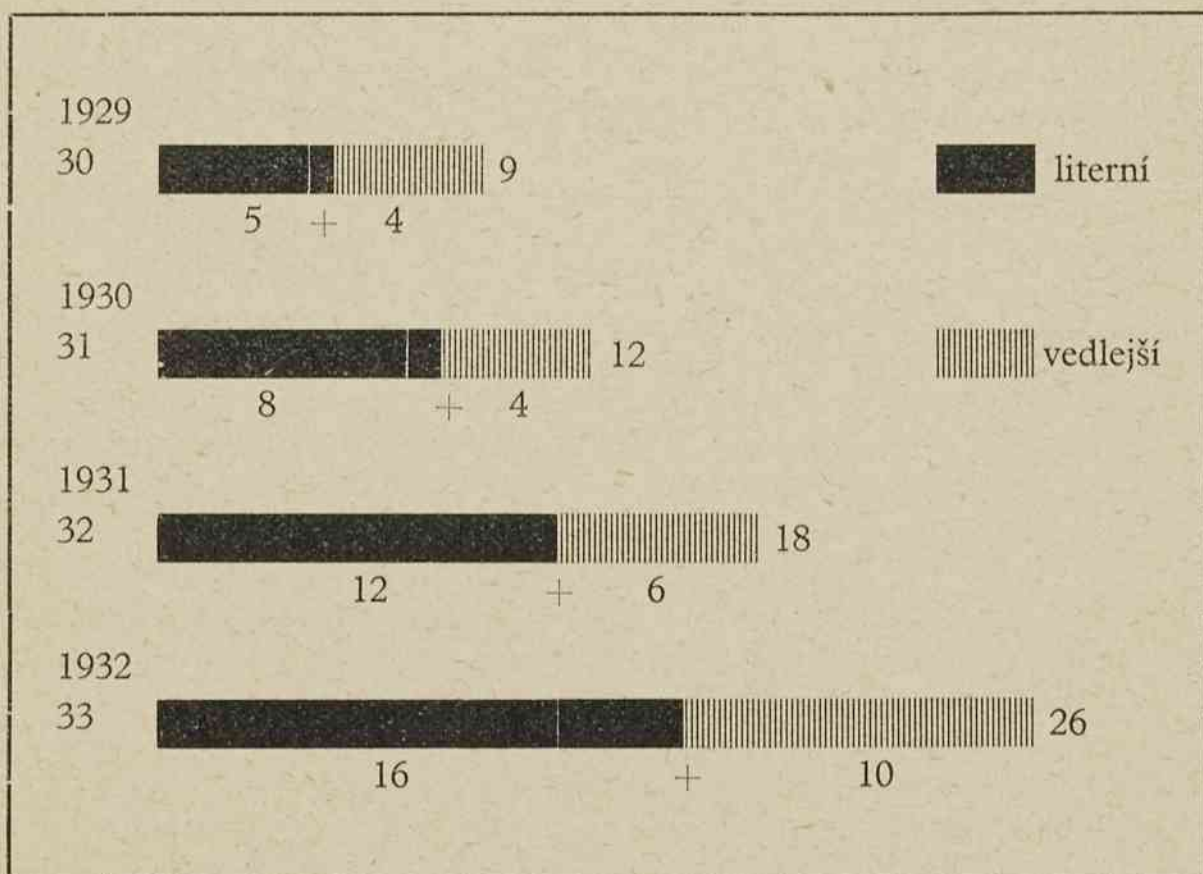
1. Dr. Jaroslav Nykl, ředitel komenia, II. odb., aprob. pro stř. školy, působí na ref. školách pokus. od r. 1929/30.
2. Karel Adam, odb. uč., I. odb., působí na ref. školách pokus. od r. 1931/32.
3. Karel Čondl, odb. uč., I. odb., působí na ref. školách pokus. od r. 1929/30.
4. Marie Drástová, odb. uč., I. odb., působí na ref. šk. pok. od r. 1929/30.
5. Oldřich Duzbaba, odb. uč., II. odb., působí na ref. šk. pok. od r. 1931/32.
6. Josef Hádek, odb. uč., I. odb., působí na ref. školách pokus. od r. 1930/31.
7. Václav Jaroš, odb. uč., I. odb., působí na ref. školách pokus. od r. 1930/31.
8. František Jechort, odb. uč., III. odb., působí na ref. šk. pok. od r. 1930/31.
9. Karel Klaška, odb. uč., II. a III. odb., působí na ref. šk. p. od r. 1930/31.
10. Jan Kocourek, odb. uč., II. a III. odb., působí na ref. šk. p. od r. 1930/31.
11. Rudolf Nekola, odb. uč., I. odb., působí na ref. šk. pokus. od r. 1930/31.
12. Antonín Neumann, odb. uč., III. odb., působí na ref. šk. pok. od r. 1930/31.
13. Otomar Novák, odb. uč., III. odb., působí na ref. šk. pokus. od r. 1930/31.

14. Karel *Pokorný*, odb. uč., II. odb., působí na ref. šk. pokus. od r. 1929/30.
15. Milada *Rottová*, odb. uč., II. odb., působí na ref. šk. pokus. od r. 1930/31.
16. Frant. *Svatoš*, odb. uč., III. odb., působí na ref. šk. pokus. od r. 1929/30.
17. Karel *Vodrážka*, odb. uč., III. odb., působí na ref. šk. pok. od r. 1929/30.
18. Marie *Malíková*, uč. jazyků, působí na ref. školách pokus. od r. 1931/32.
19. Marie *Polenská*, uč. dom. nauk, působí na ref. škol. pokus. od r. 1929/30.
20. Marie *Taucová*, uč. dom. nauk, působí na ref. šk. pokus. od r. 1930/31.
21. Jaroslava *Hajná*, vedl. uč. těsnopisu, 1932/33.
22. Anna *Šťastná*, vedl. uč. francouzštiny, působí na ref. šk. p. od r. 1932/33.
23. Dr. J. *Ogoun*, prof. (latin. jazyk), působí na ref. šk. pokus. od r. 1929/30.
24. Emil *Dlouhý-Pokorný*, uč. čsl. nábož., působí na ref. šk. pok. od r. 1932/33.
25. Václav *Dobiáš*, uč. čbr. ev. nábož., působí na ref. šk. pokus. od r. 1931/32.
26. P. Frant. *Vybíral*, uč. řím. kat. nábož., působí na ref. šk. pok. od r. 1929/30.
27. Anna *Pilátová*, žák. družina, působí na ref. školách pokus. od r. 1931/32.

Ve škol. roce 1932/33 suplovali za onemocnělé členy sboru:

Bedřich *Hohaus*, odb. uč., od 20. III.—7. V. 1933 za A. Neumanna.
 Růžena *Pacáková-Matysová*, odb. uč., od 15. V.—26. V. za O. Duzbabu.

Učitelstvo v jednotlivých letech

Propagace reformy členy učitelského sboru (přednáškami, články, knihami)

Není tu možno uvést všechny práce, zvláště soukromou korespondenci se zájemci, referáty v seminářích ap. Bylo vytýkáno, že se málo přednáší a publikuje o práci na pokusných školách. Jindy zase jsem slyšel názor, že se pokusníci tlačí do všech odborných časopisů. Faktem je, že jsme udělali vše, co bylo v našich silách.

1. *Dr. Nykl* vykonal přes dvacet přednášek o reformě školy v praxi.

Z toho v Praze:

v Pedagogické jednotě, v Jednotě učit. měšť. škol, ve Spolku učitelek mod. jazyků, na učitelské konferenci pražského učitelstva, pro Klub učitelstva odborných škol pro ženská povolání.

Na venkově:

v Luži (učitelstvu okresu vysokomýtského), v Litomyšli (dvě přednášky), v Železném Brodě, v Semilech, v Hořicích, v Nymburce, v Berouně, Klatovech, Litoměřicích, Mostě, Pardubicích, Roudnici, Brandýse n. L., Znojmě, Žatci a v Českém Brodě.

Články:

1. „Pražský pokus o reformu měšť. školy“. Pražská škola měšť. R. I., č. 3.
 2. „Organisace a praxe reformní měšť. školy“. — Školské reformy. R. XI., č. 5 a 6.
 3. K reformě učení cizím jazykům na pokusných školách. — Škola měšť. R. XXXII., č. 17.
 4. Diferenciace žactva. — Škola měšť.
 5. Diferenciace žactva a osnov. — Tvořivá škola 1933.
 6. Vliv počtu žactva na prospěch a chování. — Časopis čs. obce učitelské.
 7. Otázky výchovy ve školské reformě. — Tvořivá škola 1932.
 8. Příspěvek k otázce učebnic přírodovědy. — Komenský. Roč. 58., čís. 2.
 9. Projektová metoda v přírodovědné praxi. — (S. M. Rottovou) Komenský. Roč. 60., čís. 2—3, 4.
 10. Jednotná škola II. a III. stupně a vysokoškolské vzdělání učitelské. — Měšť. škola roč. 35., č. 19.
- Učebnice němčiny pro měšť. školy. — Němčina díl I., II., III. (vyd. Unie). Německé testy (Deutsch-Teste) s ředitelem F. Suchým. — Díl I. a II. Bunte Geschichten. — Doplnovací německá četba.

2. *Karel Adam*, rediguje žákov. časopis „Roj“. Články v odb. časopisech.

3. Literárně pedagogická činnost Karla Čondla od r. 1929.

Časopisecká.

1. Jak měřím výsledky školní práce. — Škola měšťanská XXII. str. 337.
2. Komenium v Praze-Michli. — Komenský LVII. str. 212, 257.
3. Problém objektivní klasifikace. — Časopis Čsl. O. Uč. X. str. 84.
4. Od činné školy ke škole pracovní. — Časopis Čsl. O. Uč. X. str. 219.
5. Vady testového zkoušení. — Časopis Čsl. O. Uč. XI. str. 54.
6. Klasifikace a zkoušení. — Věstník pedagogický VIII. str. 161.
7. První české testy. — Věstník pedagogický VIII. str. 247.
8. Testy. — Naša škola V. str. 238, 270, 305.
9. Školské měření v praxi. — Tvořivá škola VI. str. 36.
10. Tiché čtení. — Časopis učitelek XXXVIII. str. 177.
11. Individuální učení. — Věstník menšinového učitelstva XI. str. 66.
12. Prof. Chlup o školském měření. — Výchova a škola z 29. IV. 1931.
13. Konsolidace učení na ref. školách. — Tvořivá škola VI. str. 195.
14. Konfese učitele reformisty. — Časopis Čsl. O. Uč. XI. str. 314, 330.
15. Michelský pokus s Daltonským plánem. — Naša škola VII. str. 5, 42, 86.
16. Didaktické testy a jejich místo v praxi školní. — Věst. ped. X. str. 196.
17. Diferenciace na reformních školách. — Čas. učitelek XXXIX. str. 310.
18. Dějepisné osnovy pro měšť. školy. — Výchova a škola z 8. III. 1933.
19. Proč vyučovat dějepisu? — List Říšského sv. čsl. učitelek, duben 1933.

Knižní.

20. Testy z tvarosloví jazyka českého. — Nakl. Bakulova ústavu 1930.
21. Studium dějin lidstva, I. pracovní program pro žáky škol druhého stupně. Edice pracov. učebnic k individuál. učení. Bakulův ústav.
22. Testy v praxi školní. — Státní nakl., sbírka Osnovy a praxe (v tisku).
23. Dějepis pro I. ročník měšťanských škol (společně s Ed. Štorchem). — Státní nakladatelství, 1933.

Činnost přednášková.

O reformě školské vůbec na veřejných schůzích občanstva: Mělník, Louny, Kožlany, Beroun.

O organizaci a vnitřní práci komeit: Kolín, Kouřim, Mělník, Nové Benátky, Mladá Boleslav, Postoloprty, Rakovník, Plzeň, Praha-venkov, Praha.

O vyučování jazyka českého: Duchcov.

O testování: Hořice, Přerov, Jičín, Praha, Kurs učitelů rodinných škol.

O pracovních metodách v dějepisném vyučování: Turnov, Rokycany, Klatovy, Pelhřimov, Německý Brod, Duchcov, Jičín, přednáškový cyklus Z. Ú. S. v Praze.

4. *Marie Drástová*, I. odbor, působí na ref. škole měšť. od 1. 9. 1929.

10 přednášek o reformě školské. Zeměpis pro I. a IV. roč. měšť. škol. (společně s L. Hanusem) Unie 1933. Články v odb. časopisech.

5. *Václav Jaroš*, tajemník Školy vysokých studií pedagogických v Praze, je členem reformní komise od jejího vzniku, spolupracoval na organizačním a učebním plánu školy II. stupně (komenia).

O školní reformě přednášel menš. učitel Jednotě v Čes. Krumlově, Kraj. spol. uč. měšť. škol v Benešově a na Kladně, v kursu Čes. Červeného kříže v Bukovanech u Příbramě a na schůzích Českosl. obce učitelské. Na pokusných školách působil od jejich založení, a to ve škol. roce 1929—30 na pokusné škole obecné v Praze-Michli, od poč. škol. r. 1930—31 nepřetržitě na pokusné dif. škole měšť. v Praze XIV.-Michli.

6. *Frant Jechort*. *Propagátor Ružičkovy kreslířské metody*. 1932/33 výstava kreslíř. prací podle této metody na Pohořelci (stálá šk. výstava). Články v odb. uč. časopisech.

7. *Karel Klaška*.

Přednášky.

a) V Jednotě čl. obce legionářské v Michli v r. 1930: „*Pracovní metody na Michelském komeniu*“.

b) Na ŠVSP v roce 1931: „*Přírodopis na komeniu v Michli*“.

c) V Jednotě učitelstva měšť. škol v Praze: „*Posudek pracovních směrnic v nových učebních osnovách pro šk. m.*“ (II. odb.) v škol. roce 1932.

d) Na ŠVSP v Praze v š. r. 1933: „*Daltonský systém na michelském komeniu*“ (v rámci přednášek doc. Dra *St. Velínského*).

Publikace.

a) „*Jednotná škola v Č. S. R.*“, Jihočeský obzor, 1930, Třeboň.

b) „*Pracovní metody na komeniu v Michli*“, Časopis čl. obce uč. XI. str. 18. Předneseno též na konferenci učitelstva pokus. škol v r. 1931.

c) „*Příspěvek k individuálnímu učení přírodopisnému na pokusných školách*“, Tvořivá škola, VII., č. 4—5.

d) „*Novinky v oboru věd přírodních*“, Časopis čl. učitelek, 1933.

Propagační přednášky.

a) *Možnosti vyučování v přírodě dětí michelského komenia v Masarykových domech*. Rodičovské sdružení v Michli, 1932.

b) „*Přírodopis ve III. roč. komenií*“. Seminář ref. škol 1932.

c) „*O testování*“. Rodičovské sdružení v Michli, 1933.

8. Rudolf Nekola:

V době školního pokusu od 1929 do 1933 psal o školství a výchově do časopisů články: *Právo Lidu v Praze* (24. XII. 1930, 8. VI. 1930, 6. XII. 1930, 5. VIII. 1931, 17. VIII. 1931, 31. X. 1931); *Večerník Práva Lidu* (23. V. 1930, 28. VII. 1930, 25. IX. 1930, 21. X. 1930, 12. I. 1931, 4. VIII. 1931); *Národní Osvobození* (6. I. 1931, 15. VII. 1931, 12. VIII. 1931); *Školské reformy* (listopad 1931, prosinec 1931); *Prager Presse* (Montags-Ausgabe 25. IV. 1932); *Svoboda v Brně* (12. X. 1932); *Večer v Praze* (4. II. 1931); *Jugoslávští Čechoslováci* (Daruvar, Jugoslavie, 23. II. 1933); *Zahranční Čechoslovák* (Berlín, Německo, 1. III. 1933); *Hlas Volyně* (Kvasilov na Volyni, Polsko, 25. II. 1933); *Svornost* (Chicago, Ill., USA., 31. III. 1933); *Jihoameričan* (Buenos Aires, Argent., 16. III. 1933); *Spravedlnost* (Chicago, Ill., USA., 15. VIII. 1930 a další; 18. XI. 1930, 5. XII. 1930, 26. XII. 1930, 24. III. 1931, 25. II. 1932, 22. V. 1932, 28. VII. a 9 následujících týdnů, 13. II. 1933); *Newyorské Listy* (New-York, N. Y., USA., 9. VIII. 1931 a 6 dalších týdnů); *Měsíčník „Krajan“* v Praze (školská hlídka, ročník 1932, č. 1., č. 2., č. 3., č. 4., č. 5., č. 6., č. 7., č. 8., ročník 1933, č. 2., č. 3.; články roč. 1932 č. 8.).

Cizí noviny:

The El Paso Times, El Paso Arizona (24. VIII. 1930); *Robotník Slaski*, Čes. Těšín, (28. VI. 1930); *Star*, Londýn 21. VII. 1931. Celkem napsal v době 1929—1933 49 článků o škole a výchově.

V téže době vykonal přednášky o školství a výchově: v roce 1929: Chicago, Ill. USA. (3); Tocon of Lake (Chicago) (1); Cicero, Ill. USA. (1); Stickney, Ill., USA. (1); Brookfield, Ill. USA. (1); Los Angeles, Cal., USA. (1); pro Slovan. klub na universitě Chicago (1); v roce 1930: Zásmyky (1 o USA škol.), Kouřim (2); v roce 1931: Kingsbridge (Anglie) (1), Plymouth (Angl.) (1), Hostivař u Prahy (2 o USA.); v roce 1932: Žatec (1), pro čsl. rozhlas v Praze (2); v r. 1933: v Jugoslavii (Záhřeb, Daruvar, Hercegovac, Medjuric, Končanica 5), v Rakousku (Vídeň 2). Celkem v téže době přednesl 26 přednášek o škol. a vých.

Spoluredigoval: „První ročenku pokusné reformní ob. školy v Praze-Hostivaři 1930-31“; knížku o čsl. zahraničních školách „Pro naše a pro nás“, vydal školský odbor čsl. zahrani. ústavu v Praze v r. 1932.

Redigoval: „Nedělní přílohu deníku *Spravedlnost*“ v Chicagu v r. 1929 s výchovnou částí, a Masarykovo číslo měsíčníku „Svobodná škola“ v Chicagu v r. 1930. Rediguje školskou hlídku měsíčníku zahraničních Čechoslováků „Krajan“ v Praze.

Napsal „Radostné čtení“, čítanku pro českoamerické školy, vydalo Sdružení svobodomyšlných škol v Chicagu v r. 1930.

Ve školním roce 1932/33 vedl v měšť. škole dramatický klub a byl referentem žákovské samosprávy.

9. *Ant. Neumann*. Působí na pok. měšť. škole od 1. 9. 1930 nepřetržitě. Vyučoval matematice, hud. výchově, ruč. prac. a těles. výchově.

Referoval v růz. časopisech o vyučov. hud. výchově poslední v Časop. Čes. obce učitelské (článkem „O hud. výchově na pokus. měšť. školách“).

10. *František Svatoš*. — Vyučuje matematice, rýsování a kreslení. Pro matematiku a kreslení zpracoval pracovní návodné archy k samoučení. Rozmnožoval je nejprve na psacím stroji, později na šapirografu a opalografu.

V cyklu přednášek o reformních školách a práci reformní, které byly konány v Hořicích a v Duchcově, přednášel o svých zkušenostech s vyučováním matematice samoučením a o kreslení podle metody prof. A. Růžičky. — Přednášel ve dvou semestrech v semináři prof. V. Příhody o individuálním vyučování počtům na měšť. škole (3 přednášky). — Vykonal dále přednášku o vyučování počtům na nové škole v krajin. spolku učitelů měšť. škol v Železném Brodě.

O vyučování kreslení napsal v r. 1930 a 1931 do „Časopisu obce učít.“ 2 články. V měšť. škole 1932 uveřejnil výtah ze své přednášky o počtech na pokusných školách. V seminářích učitelstva reformních škol referoval o počtech na pokus. školách, o kreslení na pokusných školách a o mechanickém počítání na měšť. školách. — V r. 1933 provedl za pomoci kolegů výzkum početní kapacity čtyř výkonů početních a násobilku v 6 prvních skupinách pokus. školy v Michli.

Se svými spolupracovníky, řed. Jar. Komárkem a odb. učitelem R. Mrázem, pracuje na vydání 1. dílu Početnice pro I. tř. měšť. škol.

Pochvalné uznání městského šk. výboru v Praze

Městský školní výbor hlavního města Prahy.

Č. j. 26.990 ai 1932.

V Praze dne 16. 7. 1932.

Učitelскому sboru pokusné ref. měšť. školy v Michli.

Městský školní výbor vyslovuje učitelскому sboru tamní školy podle svého sborového usnesení ze dne 29. června t. r. pochvalné uznání a díky za velmi horlivou školní práci podle reformních zásad a vyslovuje naději, že bude toto uznání všem členům učitelského sboru vzpruhou, aby ve své práci pokračovali se stejným nadšením a horlivostí.

*Za předsedu
Podpis.*

Zpráva o činnosti Sboru rodičů při pokusné diferencované škole měšťanské v Michli

Začátkem školního roku 1929-30 svolala Reformní komise do Lidového domu v Michli veřejnou informační schůzi. Byl jsem tehda poctěn řízením této schůze a naplněný sál svědčil o nevšedním zájmu, který téma této schůze vzbudilo.

O zásadách reformy školství promluvil zde pp. uč. Jaroš a Hanus a referáty jejich vyvolaly ohlas v přítomných. Ku slovu i dotazům hlásilo se čteně a zvláště zmínky zasluhují proslovy z řad rodičů, kteří většinou přáli si změnu v zásadě přednesených referátů. Po nějakou dobu hladina klidného jinak života michelského, aspoň pokud se týče věcí školních, se zčeřila, a „reformní“ a „nereformní“ při různých příležitostech vyměňovali si názory. Nejcennějším pro nás bylo, že zde byl projeven zájem o školu a dítě, a tento zájem bylo nutno podchytiti, aby se stal trvalým. Potřebovali jsme jej zorganizovati, abychom z něho dostali kladné hodnoty, z nichž by trvale naše školství mělo užitek, a proto svolali jsme na 30. září 1929 do sborovny I. obecné školy v Michli čp. 326 řadu zájemců, kteří by byli ochotni spolupracovat k ozdravení poměrů školních v Michli. Byli to pánové a dámy: Badalec, Brož, Hronová, Hřebíčková, Košák, Kotková, Libora, Luka, Machullová, Mašatová, Mikešová, Polák, Povejšil, Steinová, Sajdl, Šťastný, Ucová, Zettl, Zima, kteří utvořili společnou rodičovskou radu a vzali si za úkol založiti při všech školách v Michli rodičovská sdružení.

Podařilo se to zatím ve dvou případech, a to právě při obou školách reformních. Při obecné I. a diferencované měšťanské, kdež utvořeny byly Sborny rodičů, jež rozdělily si svoji působnost. *Stalo se to na širší schůzi rodičů konané 3. 12. 1929.* A již jsme byli v tempu. Střídaly se schůze výboru se schůzemi plenárními, při nichž bylo radostno dlíti. Zájem, dotazy, chuť pomoci se jevil u všech rodičů. Na prosincové schůzi, konané v dolní škole, krásně promluvila sl. učitelka Drástová o vídeňských rodičovských radách a řed. Veverka o školách v Americe. Oba vyzdvihovali, že škola je na prvním místě v obětavosti krajanů. Podepsaný pak referoval o rodičovských radách a jejich významu a pravomoci. Zvoleny výbory rodičovské s poměrným zastoupením členů sboru učitelů.

Prvním předsedou zvolen p. Brož, jednatelem p. Povejšil a pokladníkem p. Seidl.

Při schůzích konány sbírky, jež staly se základem fondu pro uspořádání I. vánoční nadílky, jež konala se 20. prosince t. r. Poděleno bylo čajem a pe-

čivem všech 87 žáků, již tvořily průkopnický sbor nové myšlenky ve školství. Bylo to na po prvé chudé, ale za to radostné. O prospěch se zasloužil v prvé řadě p. Dr. Nykl, jenž byl vždy duší všech akcí, a pak dámy Mužíková, Machuldová, Zettlová, jež pod vedením sl. Polenské pečovaly o naše děti. Jejich zásluze a obětavosti místních živnostníků vděčíme za zdar této první větší akce.

Během prvního roku konáno celkem 10 schůzí členských a na těchto byla stanovena pevná forma našeho sdružení a stanoveny zásady spolupráce se školou, takže počátkem II. školního roku 1930-31 stojíme si již pevně a podle vyhraněných stanov. Zvolen 16členný výbor, v jehož čele stojí jako předseda p. Jos. Luka, místopředseda p. Dr. Nykl, jednatel Němcová — Brož a pokladník p. Seidl, a již připravujeme novou velkou akci pro Michli zvláště významnou. „Slavnostní otevření nové budovy školní“, jejíž uskolení stavby stalo se hlavně zásluhou předních činovníků Sboru rodičů, neustálými intervencemi. Při této příležitosti dleli mezi námi pánové: primátor Dr. Baxa, škol. a fin. referent prof. Žipek a místní starosta p. Maier, vedle úředních zástupců úřadů. Tito nás ubezpečili i dalším podporováním našich snah. Jejich slib stal se skutkem a jim vděčíme za vybavení této budovy. Pořízení pianina, zařízení přednáškové síně, promítacího stroje a jiného vybavení bylo dílem spolupráce Sboru rodičů s představiteli obce a zejména pan prof. Žipek svými zásahy učinil velmi mnoho pro uskutečnění všech našich požadavků, směřujících k zlepšení stávajících poměrů.

Spolupráce Sboru rodičů se Spolkem rodičů v Nuslích byla velmi těsná. Týkala se zejména spolupůsobení při dětských dnech, pořádaných Péčí o mládež v Praze XIV. ve prospěch vyslání dětí na prázdninové osady, jichž úspěch morální a finanční byl dokonalý a výsledek jeho, že mohlo být vypraveno o celou jednu osadu více k letnímu ozdravení našich dětí.

Však nejen v práci, ale i v boji jsme byli jednotni, zejména když svého času prof. Nikolau článkem v Nár. Pol. nenávidným způsobem napadl reformní snahy ve školství. Obě sdružení zaslaným projevem protestovala jednak v redakci Nár. Pol., jednak vlastními články, jež ochotně otiskly redakce čas. Českého Slova, Práva Lidu a Nár. Osvobození, hájila svoje stanovisko k reformnímu školství.

I jinak naše sdružení pracovalo s veřejností. Zvláště byly to podniky Městského Sboru Osvětového, jež mezi rodiči byly doporučovány a také jimi podporovány. Pořádaných 15 přednáškových večerů za celkové účasti 2600 návštěvníků svědčí o zdatu této spolupráce na poli kulturním. Pořádané námi tři koncerty Bakulových zpěváčků byly vždy velmi čteně navštíveny a splnily plně svůj úkol. I biografická představení, jakož i vlastní akademie a besídky námi pořádané našly mezi občanstvem pochopení a velké jejich návštěvy umožnily nám plnění úkolů, pro něž byly pořádány. Při této příležitosti děkujeme všemu občanstvu za podporování našich snah, neboť

dík této podpoře jsme mohli vypraviti více než 100 dětí na prázdninové osady, umožniti našemu žactvu školní výlety, ať již na Šumavu nebo do Českosaského Švýcarska, mohli uspořádati mnohé drobnější výlety, obouti neb obléknouti řadu potřebných žáků a žákyň, jakož i zakoupiti školní knihy i potřeby pro potřebné žactvo a konečně, jak již shora uvedeno, uspořádati vánoční nadílky všeho žactva. Tato akce rok od roku roste.

I. rok pro 87 žáků vyžádala si vánoční nadílka	Kč 1000
II. rok pro 219 žáků na tento účel spotřebováno	„ 1600
III. rok pak 406 žáků pohoštěno a nadílkou poděleno a částka na to vynaložená činí	„ 1800
IV. rokem konečně poděleno 622 žáků a náklad činí	„ 2000

To jsou hotové náklady, jichž jsme z našich prostředků použili. Však hodnoty, které nám byly laskavostí občanstva (i korporací) poskytnuty k tomuto účelu, převyšují mnohonásobně tuto částku. Jsme šťastni, můžeme-li všem dárcům, kteří se o zdar našich akcí přičinili, při této příležitosti poděkovati. Jsou to zejména Občanská záložna v Michli, jež pravidelně velkými částkami pamatuje na naše žactvo, Dobročinná spol. Žbluňk, jež jest významným příznivcem školství v Michli a pravidelnými velkými dary umožňuje nám plnění našich úkolů. Administrace Českého Slova každým rokem svými balíky šatstva a knih zapsala se rovněž krásným způsobem v srdce našich dětí.

Dále vyzdvihují obětavost jednotlivců, a to pp. A. Hráška, J. Luky a j., jakož i firem Polák, „Orion“, „Akc. mlékárna v Nuslích“, kteří svými hojnými příspěvky nás podpořili.

I Vám, drobní živnostníci a maminky, děkujeme za Vaše dárky, kterými jste způsobili radost našim dětem, a prosíme Vás, abyste i v budoucnu naše akce podporovali, neboť jedině spoluprací s Vámi a vzájemnou podporou můžeme dosáhnouti cílů, které jsme si vytkli.

A. Papírník, předseda místní školní rady:

Jest nesporno, že měšťanská škola jest dnes jako vzdělávací ústav se strany rodičů právem velice oceňována, tím více, poněvadž jsou obory, které absolvování této při vstupu do učení přímo vyžadují. Tolik se hodnotí význam této naší „lidové university“.

Proto snaha všech činitelů, majících na starosti péči o vybavení škol — v našem případě místní školní rada v přenesené působnosti, neboť veškerá péče o školství v hlav. městě Praze jest soustředěna v ústředním zastupitelstvu a městském školním výboru — nese se k tomu, aby měšťanská škola byla vybavena vzhledem k svému poslání co nejlépe. Nedaří-li se to zde u nás po našem přání, jsou tím vinny jedině dnešní neutěšené hospodářské poměry.

Naše část Prahy — bývalá samostatná obec Michle — jest nyní ^řdě-
jistěm velikého ruchu školského, který svým reformním pokusem chce
vybudovati novou školu na nových základech vyučovacích a vychovatelských.
V Michli máme jak obecnou čili pokusnou reformní školu I. stupně, tak
i měšťanskou pokusnou reformní školu II. stupně.

V ročence zdejší obecné školy reformní, vydané učitelským sborem
též v r. 1932, psal jsem o poměru místní školní rady k reformnímu snažení.

Abych neopakoval, připojuji několik myšlenek, dotýkajících se práce
na pok. ref. škole měšťanské a stanovisku rodičů k ní.

Nelze přejíti přes určitý fakt, že zaváděný reformní způsob vyučování,
kde se vyzdvihuje samočinnost žáka v nabývání poznatků a určitá volnost
v celém chování žactva během vyučování, způsobuje rodičům určité obavy,
nepřivedí-li tento nový směr roztržení a snížení vědomostí žactva v bu-
doucnu. Jest v něm něco tak nového a nezvyklého, že všem, kdož odchování
školou starou s kázní nejpřísnější, nelze se zatím plně přenést přes počá-
teční nedůvěru. Třeba konstatovati, že tato dřívější, až prudká nedůvěra
k novému typu nové školy velice polevila.

Musím doznati, že učitelský sbor s řed. dr. J. Nyklem v čele snaží se
seč jejich síly stačí, aby novým směrem vyučovacím bylo žactvu podáno
z učebné látky co nejvíce. Celkem se mu to daří. Aby na plných sto procent
zvítězil, jest upřímným přáním místní školní rady.

Škola trvá již čtyři roky. Jak bude dále? Jaké jsou vyhlídky absolventa
školy, bude-li chtíti pokračovati ve studiu na vyšší škole střední? Bude mu
umožněn přestup bez veškerých potíží či bude zřízena zvláštní reformní
škola střední, kdež by mohl pokračovati ve studiu bez jakýchkoliv doplňo-
vacích zkoušek? To jsou otázky, na které zdejší občanstvo dosud odpovědi
nemá a které místní školní radě způsobují opravdu těžkou mysl.

Jest zde na místě poděkovati panu vrchnímu mag. radovi Konopíkovi,
škol. referentu XIV. okresu, za jeho poctivou a horlivou činnost v potřebách
místního školství.

Budova měšťanské školy (byla postavena jen jedna její část) způsobila
místní školní radě mnoho starostí vzhledem k velikému počtu přihlášených
žáků. Po několika schůzích místních školních rad XIV. okresu a inter-
vencích na pražské radnici bylo sděleno p. prof. Žipkem, kulturním refe-
rentem hl. města Prahy, že s druhou částí školy bude započato co nejdříve.

Výchovná zařízení naší školy

K. Adam: Milujeme a věříme.

R. Nekola: Naše školská obec: a) Samospráva. b) Spol. shromáždění.
c) Kampaně. d) Kluby. e) Časopis. f) Symboly.

K. Adam: Poslání školního časopisu.

V. Jaroš: Časopis škol. sam. „Tempo“.

Práce žáků: Život na naší škole v člancích „Tempa“.
Kluby.

A. Pilátová: Družina mládeže.

Karel Adam: MILUJEME A VĚŘÍME

*Milujeme dětských očí jas,
jas očí, které se ptají.
Milujeme radostný, chtivý hlas.*

*Rozvoj má rytmus vlastní;
však jenom v dělné družině
můžeme býti šťastni.*

*Neklid rukou, očí, úst
o novou práci žadoní.
Dítě chce chápat, umět, růst.*

*Ač cíl nám kyne z daleka,
věříme v dítě, v práci a volnost,
v příchod lepšího člověka.*

Rudolf Nekola: NAŠE ŠKOLSKÁ OBEC

Naše škola jest také společenskou institucí a život v ní se řídí týmiž zákony jako v jiných společenských organizacích. Již svou existencí požaduje na svých příslušnících, aby pamatovali, že jsou členy společnosti. Škola se nespokojuje jen s tímto faktem, nýbrž i působí, aby její členové byli pro tuto společnost připraveni, vychovává je. Čím společnost jest menší, tím egoistické složky, které jsou v každém, mají širší pole, a proto rodina pro výchovu individua jako člena společnosti jest příliš úzkým kruhem. Tam pozornost na jednotlivce jest tak velká, že jednotlivce spíše slábne pro pozdější své úkoly ve společnosti. Dnešní život ukazuje slabost jednotlivcovu a sílu celku. Proto společenská výchova musí směřovati k vypěstění smyslu závislosti na velkém počtu lidí a již tímto se rodí demokracie, která vyrůstá jen a jen na vzájemném pochopení společenství. Školy o velkém počtu žáků mají větší možnost působnosti kolektivní výchovy a vstřípení společenské

přílnavosti. Všechny sociální vymoženosti dneška rodily se z velké společnosti. Tam také vznikala organisace a v ní správná regulace uplatnění se jednotlivců.

Naše michelská škola je pamětliva významu kolektivní výchovy a proto zařadila ji na čelní místo a můžeme říci, že všichni na ni kladou velikou váhu a zdůrazňují ji. Není jednostranná, dělí se v řadu složek, které směřují v jeden celek, t. j. vychovávají své členy ve vědomé lidi, kteří vědí, jaké jsou jejich možnosti, vědí, jak mohou se uplatnit v celku, jak pro celek pracovat a co plyne z jejich práce. Jednotlivec nesmí překážeti celku a celek nesmí neuznat jednotlivce. Dokonalá harmonie projevuje se jako smysl pro spolupráci a vzájemná solidarita.

Významným činitelem při této výchově jest *žakovská samospráva*. Žáci zúčastňují se na správě svých záležitostí, dávají si zákony, upravují si sami společenský styk, vřazují se činně do společnosti, vládnou si, jak je požadavkem demokracie. Na naší škole každá pracovní skupina má svou třídní samosprávu. Skupina vyvolí ze sebe svého starostu, místostarostu, důvěrníka, jednatele, zapisovatele, pokladníka, kteří spravují záležitosti třídy. Nejsou to jen záležitosti kázně, nýbrž i věci, které se týkají všech (výlety, exkurse, výzdoby pracovny, společné podniky, záležitosti čistoty, úprava šaten, kampaně, kluby, časopis a řada jiných otázek). Skupiny scházejí se každých čtrnáct dní k třídní konferenci, kterou řídí předsednictvo třídní samosprávy. O každé schůzi se vede zápis. V několika skupinách zaveden byl i smírčí soud. Tam projednávaly se sporné případy mezi spolužáky a získáváno vzájemné poznání, porozumění a přátelská dohoda. Posílení přátelství jest jedním z významných prvků kolektivní výchovy. Skupinový kolektiv vedl své záležitosti ve skupině. Funkcionáři skupin tvoří žakovskou radu celé školní obce, která se schází týdně, a z jejího středu jest voleno předsednictvo školní samosprávy: starosta školy, dva místostarostové (předseda samosprávy v pavilonech jest I. místopředseda školy), důvěrník, pokladník, dva zapisovatelé. K funkcionářům samosprávy pracovních skupin patří redaktoři skupin, kteří mají na starosti věci publikační, důvěrníci Dorostu Čsl. Červeného kříže, kteří současně jsou zdravotními komisaři, a tito zúčastňují se též schůzí žakovské rady. Hlavní redaktor školy, zvolený z redaktorů skupin, zastupuje žáky v redakční radě časopisu „Roj“. Členem žakovské rady jest i důvěrník učitelského sboru, který zastává funkci referenta žakovské samosprávy v učitelském sboru. Je volen z řad učitelských žáky i učitelským sborem, jeho činnost jest důvěrnická a poradní. Spojuje žakovský kolektiv školy s kolektivem učitelského sboru. Schůzí žakovské rady zúčastňují se i předsedové klubů, aby byli informátory v klubech o činnosti vlastní samosprávy. O všech schůzích vedou se zápisy. Každá skupina má svou zápisovou knihu a rovněž žakovská rada zapisuje průběh jednání a zaznamenává usnesení. Každý úterý, následující den po žakovské radě, koná se ve skupinách samosprávná pětiminutovka. Starostové

skupin přednášejí ve skupině usnesení žákovské rady, dávají hlasovat o předložených návrzích, nechávají schvalovat usnesení atd. Do schůzí žákovských rad přicházejí se znalostí mínění celé skupiny, podávají zprávy, tlumočí návrhy a pod. Žákovská rada zná tak mínění celého kolektivu. Podle něho se usnáší a v jeho rámci podniká další. Rozhodnutí žákovské rady jest závazné pro všechny — jest zákonem.

Žákovská samospráva projevuje se jako živé těleso, reagující na popudy zvenčí velmi rychle a dobře. Námitky, které bylo zvykem proti ní pronášeti, na naší škole zbořila prakse. Potvrdila její klady a všem žákům je blízká; jest zcela jejich. Rádi se zúčastňují správy svých záležitostí a tak naše škola učí opravdové demokracii a žáci vyjdou z ní se živým zájmem a porozuměním demokracii.

Nejsilnějším projevem kolektiva jsou *žákovská společná shromáždění*. Tam schází se celá pracovní školská společnost, která prací byla rozbita v individuální jednotky. Zde tmelí se jedinci v celek a pěstuje se přichylnost k společnosti. Zájmy jednotlivců, které celý týden byly rozdrobeny, setkávají se zde v jeden zájem: společně se poučit, pobavit, vytknouti si cíle pro příští týden, sdělit společné události, projednat společné záležitosti. Před tváří všech, za spoluúčasti všech vystupují tu zástupci samosprávy jako mluvčí celku, kteří ke všem promlouvají. Slovo jedinci je uděleno v debatě a každý má právo svobodně a volně se projevit. V žákovské radě sestavují se návrhy žákovských shromáždění na určité období. Žáci říkají, co by chtěli společně slyšeti, o čem by se chtěli společně pobavit. Návrhy programu předloženy jsou řediteli školy a učitelskému sboru, který program upraví, domyslí, zlepší, aby nebyl vystaven dětinským nahodilostem, ale doplněn aktualitami, případnými oslavami atd. Ředitel školy předkládá program k schválení sboru a stanoví se měsíční kalendář shromáždění. Vedoucím každého shromáždění je některý člen učitelského sboru, který s členy samosprávy připraví program jednotlivých schůzí.

Shromáždění na naší škole byla vždy velmi pestrá. Po zapění hymny ředitel školy sdělil své zprávy. Už jen to, že představitel školy může promlouvat k celému kolektivu, jest silnou stránkou shromáždění. Po jeho zprávách žák. samospráva přejímá vedení shromáždění do svých rukou a starosta školy sděluje zprávy ze samosprávy. Tento okamžik jest významným projevem žákovského kolektiva. Žáci seznamují se s rozhodnutími, která učinili prostřednictvím svých zástupců. Vědomí pospolitosti nabývá slovy starostovými výrazu a všichni si uvědomují, že přináležejí k jednomu celku, pro nějž pracují a jemuž se podřizují.

Žáci do svých shromáždění zvou různé řečníky, kteří k nim promlouvají o praktickém životě, poučují je o mravních posláních člověka. Učitelé tentokrát zřídka vystupují jako řečníci. Tak na př. řečníky byli pí poslankyně Jurnečková, pan poslanec Beneš, olympijský vítěz Fr. Douda,

školní lékař, pan dr. Verunáč, pan dr. Velínský, redaktor deníku, šofér, otcové rodin, matky dětí atd. Každý vyprávěl o věcech týkajících se života, jeho zájmů a žáci seznamovali se tak s životní praxí z nejpovolnějších úst. Každé shromáždění má své heslo, a kolem něho celý další program se pohybuje. Žáci doplňují program svými čísly, proslovy, básněmi, písněmi. Oživují jej a přibližují. Žákovská shromáždění nejsou besídkou nebo výjimečnou slavností, jsou to projevy příslušející do rámce celého vyučování i výchovy. Program shromáždění ve školním roce 1932/3 jest otištěn na následujících stranách.

Letošního roku v síni, kde se shromáždění konají, bylo upraveno začlenění oken, takže program shromáždění jest nyní zpestřen filmy a přednáškami s diapositivy.

Shromáždění není ničím jiným než projektem, ke kterému mají všichni žáci vztah. Byla shromáždění, která byla výsledkem usilovné společné školské práce. Při ní žáci studovali projekt v detailu a na shromáždění jej předvedli v celku. V kreslení pořídili kresby, diagramy, ilustrace, v hodinách češtiny nastudovali recitace, básně, sestavili proslovy, při zpěvu naučili se písním, sborům, v hodinách tělocviku rytmice, prostným, při ručních pracích udělali kostymy, připravili výzdobu. Projekt rozštěpený dělbu práce sjednotil se při shromáždění jako životný celek, všem patrný a zřejmý. Význam drobné práce vyrostl v kolektivu a kolektiv ji ocenil a zdůraznil.

Žákovská samospráva několikrát do roka dohodla se s učitelským sborem o konání *kampaní*. Kampaň je zmechanisování pravidel zvyků. Samospráva připraví program určité kampaně, který učitelský sbor propracuje, a samospráva je pověřena provedením. Předmětem kampaní jest tažení proti určitým zlovykům. Zmobilisuje se celý kolektiv, takže kampaň jest projektem celé školské obce. Kampaně dělí se v dobu přípravy, ve vyhlášení kampaně, v provádění a závěr.

Doba kampaně není dlouhá, ale zato veškerá činnost je tak intenzivní, aby ten či onen zlovyk byl vykořeněn. Příprava spočívá v zpracování programu a přichystání závěrečného shromáždění. Starosta školy vyhláší kampaň a nato v určený den začíná. Hesla jsou různá: Smrt papírkům! Čisté ruce! Kampaň ticha! Kampaň čistoty! Kampaň slušného chování! atd.! Sbor učitelský i funkcionáři samosprávy kontrolují provádění kampaně, aby vše bylo prováděno dobře a bez výjimky. Kampaň vrcholí v shromáždění, kterým kampaň se končí, a bývají oznámeny *výsledky*, jak která skupina si počínala. Ve školním roce 1932-33 pořádali jsme tyto kampaně:

- kampaň ticha,
- „ slušného chování,
- „ čistoty,
- „ míru.

SPOLEČNÁ SHROMÁŽDĚNÍ 1932—33

Č.	Heslo shromáždění	Datum	Pro skupiny	Hlavní řečník	Program (hosté)	Vedoucí
1.	Dvacáté výročí úmrtí Jar. Vrchlického	9. IX. 1932	III. a IV.	R. Nekola	Účinkující: sborové recitace, melodram Balada o šípu, recit. Cigánovy housle	R. Nekola
2.	Dr. M. Tyrš	16. IX.	I. a II.	M. Rottová a V. Jaroš	Cvičení, prolog, recitace, písně	V. Jaroš
3.	Sté výročí narození M. Tyrše	23. IX.	III. a IV.	Žák Troniček o Tyršovi Č. Čapek: Slet	Scéna a hry Tyršovy, písně, recitace	Žáci IV. roč.
4.	Příroda na podzim	29. IX.	I. a II.	Žakovské referáty o přírodě	Prolog, recitace, písně	J. Kocourek
5.	Domov a škola	7. X.	III. a IV.	pí Kotková za rodiče, p. Brož za rodiče	Proslovy, recitace, písně	O. Novák
6.	Jak se chrániti před nachlazením	14. X.	I. a II.	Školní lékař dr. Hlávka	Rady, upozornění, příležitostné recitace a písně	K. Kláška
7.	Práce a úspěch	21. X.	III. a IV.	Referáty žáků	Zaháj. kampaně ticha při práci	F. Svatoš
8.	Rozvoj dopravy a její význam pro velkoměsta	4. XI.	I. a II.	K. Čondl	Žák školy J. Jandajsek usmrčen autem, výstupy, recitace, písně	K. Čondl
9.	Velkoměsto a způsob života člověka	11. XI.	III. a IV.	A. Neumann	Zprávy žáků, projekty, referáty	A. Neumann

Č.	Heslo shromáždění	Datum	Pro skupiny	Hlavní řečník	Program (hosté)	Vedoucí
10.	Slušné chování	18./XI.	I. a II.	Referáty žáků	Informace o pozdravu, referáty, ukázky, čtení z knih o slušném chování	M. Rottová
11.	Slušné chování	25./XI.	III. a IV.	Referáty žáků	Informace o pozdravu, referáty, ukázky, čtení z knih o slušném chování	M. Rottová
12.	Sociální péče	2./XII.	I. a II.	p. Kratina, taj. Ž. soc. p.	Referáty žáků o jejich pobytu v ozdravovně, v koloniích, recitace, písně	K. Pokorný
13.	Olympijské hry v Los Angeles	9./XII.	III. a IV.	Fr. Douda, olympij. vítěz	Ukončení školní olympiády, odevzdávání cen, referáty žáků, recitace, písně	R. Nekola
14.	Pomoc bližnímu	16./XII.	I. a II.	Žáci	Referáty, hlídky, recitace, informace, písně	J. Kocourek
15.	Vánoční besídka	20./XII.	Všichni	Rodiče, předs. rod. sdružení, ředitel školy	Výstupy, recitace, písně Odpoledne rozdávání dárků, pohoštění	Učitel. sbor
16.	Hygiena potravy	13./I. 1933	I. a II.	Žáci	Referáty, zprávy, písně, recitace	M. Rottová
17.	Hygiena bydlení	20./I.	I.-IV.	Arch. J. Starý	Přednáška s diapositivy	Fr. Svatoš
18.	Ochrana proti nemocem	27./I.	I. a II.	Školní lékař dr. Hlávka	Výstup žáků	Dr. J. Nykl

Č.	Heslo shromáždění	Datum	Pro skupiny	Hlavní řečník	Program (hosté)	Vedoucí
19.	Shromáždění na ukončení I. semestru	31./I. 1933	Všichni	Revue „Mořští vlci“		Dramatický klub
20.	O sebevzdělání	10./II.	III. a IV.	Dr. Velínský	Referáty, informace, recitace, písně	O. Novák
21.	Věda ve službách lidstva	17./II.	I. a II.	Referáty žáků	Informace, dotazy, recitace, písně	K. Čondl
22.	Umění ve službách lidstva	24./II.	III. a IV.	M. Drástová	Referáty, recitace, písně. Vystoupení učitel. kvarteta	M. Drástová
23.	Občanské ctnosti: Poctivost a pravdomluvnost	3./III.	I. a II.	Žáci	Referáty, vybídky, recitace, písně	J. Kocourek
24.	Oslava narozenin T. G. Masaryka	7./III.	Všichni	Žáci IV. roč.	Produkce hudebního klubu, výstupy dramatického klubu. Uspořádání výstavy spisů T. G. Masaryka	Dr. J. Nykl
25.	Občanské ctnosti: Poctivost a pravdomluvnost	10./III.	III. a IV.	Žáci	Referáty, vybídky, recitace písně. Prohlídka výstavy spisů T. G. Masaryka	O. Novák
26.	Občanské ctnosti: Statečnost, vytrvalost, podnikavost	17./III.	I. a II.	K. Vodrážka	Návrhy žáků, informace, recitace, písně	K. Vodrážka
27.	Občanské ctnosti: Mírumilovnost	24./III.	III. a IV.	Žáci III. skup.	Referáty, informace, recitace, vystoupení pěveckého klubu, měsíčník V. & W.	R. Nekola

Č.	Heslo shromáždění	Datum	Pro skupiny	Hlavní řečník	Program (hosté)	Vedoucí
28.	Věda ve službách člověka	31./III.	Všichni	Dr. V. Verunáč	Kampaň čistoty	K. Čondl
29.	Zmoudření prince Hamleta	5./IV.	Všichni			Dramat. klub
30.	Slavnost míru Č. Č. kříže	7./IV.	III. a IV.	F. Svatoš	Hudební klub, dramatický klub, pěvecký klub; recitace; scény, měsíčník V. a W.	Fr. Svatoš
31.	Veselé shromáždění	21./IV.	I. a II.	Slč. M. Drástová a žáci	Scény, hry, písně	M. Drástová
32.	Příroda v pravěku	28./IV.	III. a IV.	Dr. Nykl	Přednáška s diapositivy	Dr. Nykl
33.	Film o pražském školství	5./V.	I. a II.			V. Jaroš
34.	a) Den matek b) Co se nám líbí a nelíbí	12./V.	III. a V.	Pí Turková za matky. Referáty starostů skup.	Zpráva p. Hoause o výsledku dotazníku „Co se nám líbí a nelíbí“. Debata.	R. Nekola
35.	Sportovní shromáždění	2./VI.	Všichni		Zápas Michle proti Nuslím.	Fr. Svatoš
36.	O volbě povolání	9./VI.	III. a IV.	Pí Purkyňová	Informace, dotazy	O. Novák
37.	Jak užít prázdnin	16./VI.	I. a II.			K. Čondl
38.	Rozloučení vystupujících žáků ze školy	23./VI.	III. a IV.			M. Drástová

Pořádání kampaně neznamená, že jen v době kampaně se věnuje pozornost danému heslu. Ne, všechna hesla, která jsou při výchově známa, prostupují celým vychováváním, ale v době kampaně největší pozornost věnuje se danému heslu.

Z dalších složek kolektivní výchovy jsou *kluby (kroužky)*. Jsou to samosprávné žákovské organizace, v nichž žáci praktikují společenské zvyky, utužují společenské svazky, budí zájem o své druhy a spolupracovníky, připravují k společné ochotě. Na naší škole v období pokusu existovala celá řada klubů. Činnost jejich byla značná. Jednak v klubech se setkávali zájemci o tu či onu vyučovací disciplínu (klub přírodopisný, dějepisný, zeměpisný, němčinový, češtinový), jednak kluby byly rekreační (klub sportovní, hudební, pěvecký a dramatický).

Klub přírodopisný během čtyřletého svého období rozvinul bohatou činnost. Scházel se týdně v době po vyučování, propracovával zájmové problémy, zval známé odborníky k přednáškám, členové připravovali referáty na daná témata, sbírali materiál k společným pracím, konali exkurse atd. Tento klub vedla p. M. Rottová.

Klub dějepisný rozvinul podobnou bohatou činnost. Zde se sešli zájemci o dějepis. Celá řada vynikajících osobností byla pozvána do schůzí klubu konati přednášky. Exkurse na historická místa, do muzeí, prohlídky staré Prahy atd. těšily se pozornosti nejen členů klubů, ale celé řady hostů. Vedoucím tohoto klubu byl pan K. Čondl.

Klub zeměpisný byl rozdělen ve čtyři kroužky: technický, sběratelský, korespondenční a turistický. Činnost jednotlivých složek spojena byla společným zájmem: zeměpis, cestování. Vykonal několik exkursí, zhotovil plastickou mapu Michle, konal přednášky s diapositivy a filmy, zhotovil album pohledů pro vyučování atd. Vedoucím klubu byl p. J. Hádek.

Klub němčinový byl společným žákovským útvarem, v jehož schůzkách čtli se německé knihy, vedla korespondence s německými školami, konala německá konverzace. Vedoucím byl pan Jar. Nykl.

Klub češtinový prohluboval vyučování jazyka vyučovacím. Byl vydatným pomocníkem školské práce. Členové prohlubovali své znalosti pravopisné, přečetli celou řadu knih, knihy rozbírali, konali referáty, řečnická cvičení, zvali vynikající literáty k proslovům. Vedoucím byl p. V. Jaroš. V pavilonech letos byl ustaven rovněž klub češtinový, který měl podobnou činnost a byl veden p. K. Adamem.

Sportovní družstvo zorganizovalo si školní olympiádu, vykonalo několik zápasů fotbalových i lehkooatletických se sport. kluby ostatních pokusných škol, provedlo lyžařský zájezd do Krkonoš a menší lyžařské zájezdy do Mnichovic a Dobřichovic, pozvalo mistra ve vrhu koulí p. Fr. Doudu na žák. shromáždění. Poradcem byl R. Nekola.

Hudební klub našel a spojil hudební talenty v naší škole. Vytvořil

školní orchestr, který účinkoval nejen při školních produkcích, ale i veřejně. Činnost tohoto klubu, třebaže byla rekreační, byla zušlechťující, bohatá a krásná. Vedoucím a tvůrcem klubu byl p. K. Vodrážka.

Pěvecký klub studoval sborové písně k shromážděním a veřejným vystoupením. Vedl p. B. Hohaus.

Dramatický klub byl založen letos a rozvinul širokou činnost. Členové klubu připravovali dramatické části shromáždění, čtli dramata vynikajících autorů, pokusili se sami o psaní dramatických výjevů. Napsali si sami dvě revue (*Mořští vlci* a *Zmoudření prince Hamleta*), hru rozmnožili si hektografem a pěkně upravili. Tato druhá revue byla provedena několikrát v Nuslích i v Michli. Zvláště vynikla dvojice chlapeckých clownů *Voskoveček* a *Weríšek*, která v druhém semestru r. 1932/3 předváděla při shromáždění měsíčníky. Dram. klub byl pozván ředitelstvím Národního divadla v Praze a vystoupil ve hře „*Děti naší doby*“ na scéně Stavovského divadla. Klub měl konati zájezd do Postoloprty, kde měl dvakrát předvésti své „*Zmoudření*“, ale zájezd pro onemocnění účinkujících byl odložen. Vedoucím a režisérem byl R. Nekola.

Každý klub zvolil ze svého středu své činovníky, konal pravidelně schůze a činnost jeho byla zcela samosprávná.

Samostatným kolektivem bylo sdružení redaktorů jednotlivých skupin, které připravovalo a vydávalo školní časopis „*Tempo*“ za vedení p. V. Jaroše. Po založení společného časopisu skupiny vysílají své redaktory do redakční rady školy, která jest zastoupena hlavním redaktorem v redakci nynějšího časopisu reformních škol „*Roj*“ za vedení p. K. Adama. Podrobnější článek v této části o časopisu napsal p. Adam a p. Jaroš.

K samosprávné publikační činnosti školního kolektiva patří i kroužek, který zpracoval samosprávnou část tohoto sborníku.

Z dalších složek kolektivní výchovy jest symbol školského kolektiva: vlajka školy, školní hymna a společné heslo.

Vlajka školy bývá vztyčena při shromážděních, společných podnicích školy, při výletech atd.

Hymna školy pro obě michelské školy jest společná.

Společným heslem, pozdravem i pokřikem je „*Tempo!*“

Toto jsou výchovná zařízení našeho školního kolektiva. Po ukončení tohoto období, kdy vyjdou první naši absolventi, přistupují k nim další: Spolek bývalých absolventů školy. Děti již se těší a slibují, že nikdy nezapomenou na svou školu.

Činnost samosprávná v naší škole je značná. Jest opravdovým činitelem při výchově jednotlivcově a zase spojuje všechny v jeden celek, který usiluje o lepšího člověka.

Činnost klubů ve šk. r. 1932-33 (do 15. V.) otištěna na následující straně.

ČINNOST KLUBŮ VE ŠKOL. ROCE 1932-33 (DO 15. V.)

Název klubu	Vedoucí	Počet členů			Činnost, počet							Celkem podniků
		hochů	dívek	celkem	schůzí po 2 hod.	přednášek po 1 hod.	zkoušek po 2-10 h.	veřejných vystoup.	vystoup. při shrom.	exkursí		
Češtinový	V pavilonech K. Adam	12	18	30	14							14
	V dol. budově. V. Jaroš	12	24	36	28	3	5		4		2	42
Dějepisný	K. Čondl	26	18	44	16	1					4	21
Dramatický	R. Nekola	56	41	97	12		45	9	6		2	74
Hudební	K. Vodrážka	13	1	14			33	4			5	42
Němčinový	J. Nykl	9	17	26	7	6						13
Pěvecký	B. Hohaus	11	14	25	2			4			2	8
Přírodopisný	M. Rottová	24	21	45	16	1					4	21
Sport. team	R. Nekola	32		32	2						3	7
Zeměpisný	J. Hádek	32	24	56	8		6				4	18
	Celkem...	227	180	407	105	11	93	15	17		19	260

Karel Adam: POSLÁNÍ ŠKOLNÍHO ČASOPISU

Jak vychovati mládež v uvědomělé, zdatné členy lidské společnosti? Jako psaní učíme psaním, čtení čtením, tak ke společenskému nazírání a jednání můžeme vésti zase jen skutečnou účastí na životě společenském. Tato snaha má důsledek, že rozšiřujeme okruh dětské působnosti z třídy, vlastně pracovní skupiny, na celou školu. Na společných shromážděních si každý jedinec uvědomuje i prakticky osvědčuje svou příslušnost ke školní obci. Ale již ani to žactvu nestačí; žákovské samosprávy si dopisují, navštěvují se, společně pořádají podniky, obracejí se na veřejnost. Přirozený tento rozvoj odpovídá pokroku lidské společnosti: styky, dohoda i spolupráce v různých oborech nabývají rozměrů větších a větších, až světových.

Žákovský kolektiv se neobejde beze služby zpravodajské. Užívá oběžníků, vyhlásek, svolání, časopisu nástěnného, rozmnožovaného a letos posléze — tištěného časopisu pro mládež reformních škol, „Roj“. Rád prozrazuji, že nebyti houževnatého úsilí a naléhání žákovských samospráv, „Roj“ by nebyl spatřil světlo světa. O doklad více, jak dobrá myšlenka se může stát skutkem a překonati obtíže na pohled nepřekonatelné, jde-li jen za ní pevné odhodlání. Svým zvláštním rázem i posláním „Roj“ se liší od dosavadních časopisů pro mládež, jejichž přispěvatelé i čtenáři sotva se znají navzájem. „Roj“ se stává, trochu opožděně, orgánem celků s pěkně rozvinutým soužitím a, nepřihlížíme-li k Dorostu Českosloven. Červeného kříže, nejširším pojítkem žactva reformních škol. Úkol časopisu? „Chceme spolu žít a tvořit, ne už jen v jedné třídě, v jedné škole, nýbrž ve všech školách dohromady. Chceme se poznávati a povzbuzovati navzájem. Bez vzájemné výměny myšlenek a bez soustředění mladých sil není pokroku.“ V časopise „Roji“ každá reformní škola má svou hlídku — možnost podávati pravidelně zprávy o své činnosti. Tato možnost nenápadně se stává povinností: jde totiž o veřejnou soutěž s druhými školami. Bude naše hlídka čestně zastoupena? Děje se u nás, o čem bychom mohli a měli podati druhým zprávu? A jak ji podati? Copak dělají na druhých školách? Nemohli bychom zkusiti toto, ono, něco podobného? Zprávy v hlídkách nejsou jen suchým věstníkem: jsou pokladnicí podnětů pro ty, kteří chtějí pracovat.

Prosté články dětí z různých krajů vzdělávají sociologicky. Členové školních obcí se dovídají, v jakých poměrech žijí, za jakých podmínek pracují jejich druhové. Nevzbudí se v dětech touha poznávati vzdálené druhy, sblížovati se s nimi, ano i pomáhati jim?

Neuvědomuje si také dětská obec — srovnáním s jinou — své vlastní postavení, možnosti, přednosti i nevýhody?

Zpravodajství pokládáme za nejdůležitější úkol našeho časopisu. Není však jediný. „Roj“ přináší skoro vesměs jen dětské výtvary, ukázky tvorby slohové. Vidí-li začátečník, že jeho příspěvek byl otištěn, že prošel silnou

soutěží (která jest velkou předností společného časopisu!), úspěch je povzbudí k dalšímu spisování. Netoliko jej, nýbrž i jeho skupinu! Práce pro časopis liší se výhodně od běžných školních úloh hlubší motivací a konečně i výsledkem: napíšeme takovou věc a tak dobře, aby stála za uveřejnění, aby si ji se zájmem přečetli kamarádi, čtenářská obec, veřejnost. Jazykovému vyučování se dostává časopisem vítané vzpruhy, praktického oživení.

Myslím, že možno dobře činit obdobu mezi poměrem tisku krajinského a říšského i poměrem místního časopisu školního a společného časopisu reformních škol. Nepopírám oprávněnosti místního časopisu, vytýkám jen některé důležité stránky časopisu společného. Má mnohem širší oblast. Má více odběratelů, tedy lepší finanční základ a větší možnosti; má více přispěvatelů, tedy větší výběr a rozmanitost, možnost vyšší úrovně, aniž tolik hrozí nebezpečí jednotvárnosti: ochabují-li jedni, což je přirozený zjev každého ústrojení, rozehrávají se jiní a nastupují se svěžími silami. Kdežto místní časopis zůstává pro malé rozšíření většinou jen soukromým podnikem, společný časopis si zjednáva pozornost veřejnosti. Škoda, že pro břímě jiných úkolů nebylo možno časopis vydávati od samého začátku reformního hnutí. Dávno již bylo, i dosud je třeba, správně informovati a získávati nejširší vrstvy, rodiče i učitele. Nové směry vyučovatelské i vychovatelské mají mnoho odpůrců jen z předpojatosti a neznalosti.

Jsme optimisté: věříme ve vítězství dobré myšlenky. Jsme při tom realisté: víme, že vývoj nepostupuje vždy přímo kupředu, k lepšímu. Nelze předvídati ani, jak se utváří blízká budoucnost. A tak je dobře, zůstan-li pro budoucnost časopis reformních škol trvalým dokladem toho, oč jsme usilovali podle svého nejlepšího svědomí.

V. Jaroš: ČASOPIS ŠKOLNÍ SAMOSPRÁVY „TEMPO“

Chtěl-li by někdo z písemností poznati život naší pokusné školy, musí pročísti časopis žakovské samosprávy. Čtu jej sám po letech a obdivuji se mnohému konání našich žáků, jejich vážnému rozhodování a zápasu s překážkami. Spolu se svými přáteli učiteli radí se o různých problémech, diskutují s nimi o daných úkolech, chtějí všemu důkladně rozumět, upravují svá jednání, zkrátka počínají žít novým životem. V prvním roce zakládají samosprávu, kterou se snaží pomoci učitelům ve starostech kázeňských a školním pořádku. Když spolužáků přibude, chce samospráva svůj vliv rozšířiti i na nové žáky. Přemýšlí o nejvhodnějším způsobu. Koná řadu schůzí, až dospěje k názoru, že zásady nové školy a tužby samosprávy nejlépe bude propagovati časopis, který založí. Jedná o něm v několika listopadových schůzích. Aby o časopis u všech žáků vzbudila zájem, věnuje mu 2 společná shromáždění. Na první, které bylo 28. listopadu 1930, pozvala si z velkého denního listu 2 odborníky, kteří promluvili k žactvu

na téma: „Jak se dělají noviny“. Zájem se dostavil. Hned v dalším shromáždění bylo usneseno vydávati školní časopis a pojmenovati jej heslem školy „Tempo“. Samospráva učinila pak k žactvu toto prohlášení:

„My, žáci michelské reformní nové školy, učíme se novým způsobem z nových knížek. Chceme stále nové věci, které nám s nebe nespádnou, nýbrž si je musíme vymyslet a uskutečnit. Napadlo nás podle vzoru dospělých vydávati časopis. Přemýšleli jsme delší dobu o jméně, formě a rozčlenění časopisu. Konečně naše přání se vyplnilo. Dočkali jsme se šťastného dne, kdy vyjde prvé číslo s láskou sestavovaného časopisu. Každý z nás snad přispěje alespoň jedním malým článkem, insertem, básničkou, hádankou, vyhláškou a jinými rukopisy do našeho čísla. Smýšlíte-li všichni jako vaši zástupci v samosprávě, bude se nám dílo dařit. Pište články, básničky, ohlašujte, inserujte, ale nezanedbávejte vlastního učení, učte se pilně s počátku, ke konci Vám to půjde samo.

Mnoho zdaru našemu časopisu. Ať žije »TEMPO.«

Prohlášení samosprávy bylo přijato s nadšením a jednomyslně schváleno všemi žáky. Po řeči starosty samosprávy promluvili o časopise ještě 2 členové učitelského sboru. Pořadatelem listu zvolen byl p. Jaroš, odpovědným redaktorem žák Matějček ze skupiny I. C. Z každé skupiny byli vysláni do redakce 1 žák a 1 žákyně. V redakční schůzi, která byla ještě téhož dne, pojmenovány byly jednotlivé hlídky časopisu. Byly nazvány: 1. Úvodník. 2. Besídka. 3. Ze světa. 4. Technika a vynálezy. 5. Čistota a zdraví. 6. Z naší školy. 7. Hlasy čtenářů. 8. Veselý koutek. 9. Hádanky. 10. Zprávy redakce a administrace. Nato byly čteny četné příspěvky, tříděny a upravovány. Ke konci schůze bylo usneseno, aby před vydáním každého čísla se konaly 2 redakční schůze, v prvé se smluví obsah čísla, v druhé se provede redakce příspěvků. Dále bylo usneseno, že první číslo Tempa vyjde v úterý dne 9. prosince 1930. Na napsání byly tři dny. Časopis byl napsán na psacím stroji. Než přišly děti v úterý do školy, byl časopis již vyvěšen. Vyšel o 12 stranách velkého archového formátu. Houfy dětí stály kolem a čtly. Tempo se líbilo. Redakce byla spokojena. Do konce školního roku vyšla ještě čtyři čísla, takže I. ročník měl 5 dvanáctistránkových čísel. Na počátku školního roku 1931-32 se usnesla samospráva, aby II. ročník Tempa vycházel v mnoha výtiscích a byl tištěn na rozmnožovacím stroji v kanceláři pokusných škol. Toto usnesení se stalo brzy skutkem. A tak 1. číslo II. ročníku Tempa vyšlo v nákladu 400 výtisků. Žactvem byly brzy rozebrány. Druhý ročník měl také 5 čísel. Formát byl proti prvnímu ročníku poloviční a časopis měl 8 stran hustě psaných. Koncem tohoto školního roku usnesla se žakovská samospráva vydávati časopis Tempo tiskem. K tomu však nedošlo. Na přání reformní komise při Škole vysokých studií pedagogických v Praze vydávají všechny pokusné školy jeden časopis pro děti. Jest jím „Roj“ a píše se o něm v této knize na jiném místě.

ŽIVOT NA NAŠÍ ŠKOLE V ČLÁNCÍCH UVEŘEJNĚNÝCH V I. ROČNÍKU „TEMPA“

Z redakce

Milí čtenáři!

Nehněvejte se, že časopis „Tempo“ ztratil při 2. čísle „tempo“ a nevyšel, jak bylo ohlášeno v 1. čísle, již 5. ledna. Zpoždění zaviniily „dlouhé“ vánoční prázdniny, přepracovanost pana šéfredaktora, pozvolné „tempo“ redaktorů a pak! „Vy“, naši čtenáři, kteří jste časopis nežádali ani nereklamovali. Redakce měla strach, že na společném shromáždění naše samospráva redakci vyčlení za tento přestupek, ale nestalo se nic. Patrně i samospráva nemá správné „tempo“ a na nepořádek „administrace“ upozornit zapomněla. Dále byla redakce překvapena, že naši čtenáři nám nic do časopisu nenapsali, patrně také ztratil „tempo“. Nic neřekli, jak se jim časopis líbí, co je na něm pěkného nebo špatného a pod. Redakce slibuje, že se polepší, ale doufá, že i čtenáři budou lepší!

Mnoho zdaru v novém roce přeje všem podepsaná „redakce“.

Zápis o společném shromáždění, které se konalo v pátek dne 6. února 1931 za přítomnosti všeho žactva, vyučujících pánů učitelů a hosta ze Slovenska. Toto shromáždění řídil starosta školní samosprávy V. Svoboda, žák II.a. V 11 hod. 40 min. shromáždění zahájil a požádal p. Najmana, aby se žáky laskavě zazpíval hymnu „Mladé Michle“ a píseň Práci zdar. Po zapění písní podal zprávu ze schůze žákovské rady její předseda. Po něm následovaly zprávy starostů jednotlivých skupin, které byly většinou příznivé. Zavedením daltonského plánu se starost o jednotlivé skupiny značně zvětšila. Starosta se sejde se svou skupinou jen několikrát v týdnu. Po zprávách funkcionářů přečetl žák Troníček zápis o minulém shromáždění, který byl bez poznámek schválen. Nato podal zprávu o daltonském plánu, který byl na naší škole od počátku II. semestru zaveden. Všichni žáci jsou s tímto způsobem vyučování velmi spokojeni. Po této zprávě přečtla žákyně Seidlová pěknou vzpomínku od Al. Jiráskova na starou školu. Ke konci shromáždění vyprávěl nám pan Jaroš své vzpomínky na školu. Ve 12 hod. 20 min. shromáždění bylo skončeno.

Z češtinového klubu

Na klub češtinový, který byl 22. ledna t. r., pozvala správa klubu p. učitele Týmla z pokusné obecné školy v Michli, aby členům něco pověděl, jak se píše básně a knihy. Vyprávěl nám, jak sepsal hymnu „Mladá Michle“. Říkal, že dostal také psaní z Čermné u Kyšperka, aby také jim složil hymnu. Dále nám vyprávěl o spisovateli Jiřím Wolkerovi, který zemřel ve 24. roce svého věku. Četl nám jeho básně a články z jeho knih. Byly velmi pěkné. Ke konci svého rozhovoru přidal také dětské básničky od p. uč. Hostáně. Čtením básní byli jsme nadšeni a pokusili jsme se sami s naším hostem složit tuto báseň, kterou zde uvádím:

V tempu chcem být,
ráz, dva,
V tempu chcem žít,
ráz, dva.

V tempu chcem jít,
ráz, dva.
A tempo chcem mít,
ráz, dva.

Po 5. hodině jsme se rozloučili s p. Týmlm a poděkovali jsme mu za jeho ochotu.

Vurmová.

Dorost Čsl. Červeného kříže na naší škole

Na naší škole je 622 žáků, z kterých se 381 přihlásilo za členy Č. Č. K.

Služba bližnímu: O vánocích uspořádal Č. Č. K. se samosprávou a rodičovským sborem vánoční nadílku, na které byly chudé děti poděleny obuví a šatstvem. Také Podkarpatské Rusi pomohl Č. Č. K. Uspořádal sbírku školních potřeb, odloženého šatstva a obuvi na naší škole. Poslali celkem 2 bedny šatstva a školních potřeb.

Péče o zdraví ve škole: Č. Č. K. pečuje o čistotu tím, že dělá prohlídky osobní čistoty, čistoty budovy a místností. Také uspořádal kampaň čistoty. Byl to týden, ve kterém se každý snažil co nejvíce udržeti čistotu všude a vždy!

Součinnost se samosprávou. Každá třída má svého důvěrníka Č. Č. K., který chodí na schůzi samosprávy a podává zprávy o třídní čistotě.

Č. Č. K. si dopisoval celkem se dvěma školami.

Ruprecht III.a.

Zkušenosti s Daltonským plánem

V redakční schůzi bylo mi uloženo jako novému šéfredaktorovi našeho časopisu, abych s redaktory všech skupin napsal úvodní článek. Přiznávám se, že mi tento úkol působil nemalé starosti a dlouho jsem nevěděl, jak do toho. Tím se asi také stalo, že se 5. číslo *Tempa* opět proti svému tempu zdrželo. Ano, je velmi těžké psát úvodník. Zeptáte se asi proč? Inu proto, že v úvodníku řešíme různé naše školské otázky, dáváme si budoucí úkoly, nebo vážně kritizujeme dosavadní naši práci a vyslovujeme v něm souhlas nebo nesouhlas s naším konáním. V úvodníku bývá obyčejně vykreslen obraz naší školní obce, určitá doba školní práce a podobně. Proto mi odpusťte, že tento úvodník nebude snad úvodnický vypadat, ale co jsem mohl a uměl, to jsem dal na papír. Podle zpráv zástupců jednotlivých skupin byl Daltonský plán přijat všemi žáky s nadšením. Pro žáky z prvních ročníků byla to velká novinka. Žáci druhých ročníků znali Daltonský plán z minulého roku. Všichni žáci dali se s chutí do práce. Při některých předmětech byly hotové závody. Některé pracovníky byly stále obsazeny. Brzy se však poznalo, že programy předmětů byly příliš přeplněny, takže i když jsme pilně pracovali, nebyli jsme s látkou ze všech předmětů za měsíc hotovi. Všichni žili jsme ve stálém spěchu. Ku práci nás pobízely naše grafy. I na pánech vyučujících jsme pozorovali stálý spěch a často i únavu. Zprvu většina z nás nestarala se tak o učivo jako o jednotky v grafech. Mnohým předmětům spěch neschválil. Tak v češtině zapoměli jsme často přečísti si poučky a pravidla, ačkoliv jsou psána velmi srozumitelně a tím jsme ve cvičeních dělali chyby. Knihy jsme čtli jen povrchně, takže při zkoušení málokdo uměl souvisle vypravovati obsah. V zeměpisě jsme v mateřském jazyku dělali takové chyby, že by se žáci III. třídy obecné školy za ně styděli. Někteří psali i po tvrdých souhláskách měkké i. Jména řek, hor, měst začínala malými písmeny. V přírodovědě i ve fyzice jsme spěchali i při pokusech, takže mnohá pozorování nám unikla. Zůstali jsme pozadu v počtech a kreslení. V počtech proto, že početních úkolů na měsíc bylo tolik, kolik vypočítají žáci na normální škole za tři měsíce. V prvních ročnících byly stále protivné zlomky.

NAŠE KLUBY

Ve škole máme kluby. Letos je to hlavně klub dramatický a hudební. Mimo to jsou však také jiné kluby, na příklad: němčinový, přírodopisný, češtinový atd. Myslím, že každý žák michelského kolenia rád navštěvuje kluby, zvláště když jsou při nich pořádány výlety. Někdy je na ně také pozvána návštěva, která nám vždy něco zajímavého poví.

Klub dramatický a hudební je letos v největším rozkvětu. Předsedou dramatického klubu je Peřina a hudebního Troníček.

Dramatický a hudební klub udělaly letos ohromný kus práce. Členové těchto klubů jsou výborní pracovníci a pochvalu si vždy zaslouží.

Myslím, že mohu mluvit za všechny žáky našeho kolenia, když řeknu, že chceme, aby klub dramatický i hudební stál stále na své výši. *L. Boukalová, III.c.*

Náš češtinový (literární) klub v pavilonech. Vždy jednou za čtrnáct dní máme češtinový čili literární klub. Vždycky se naň těšíme, protože v něm děláme pěkné věci. Přednášíme básničky od různých spisovatelů i svoje původní verše. Předčítáme z knih, a to nejraději z knihy „Lohovecké děti“ od Lukešové. Již jsme přečtli také „Příběhy ševcovského učně“ od srbské spisovatelky Mažuraničové. Hrajeme také hru: „Kašpárek a jeho koníček Rozárka“ od Langra. Herci si při tom počínají tak směšně, že kolikrát se smějeme ještě dlouho po přehrání hry. Dále hrajeme „Výprava do Tunisu“ od p. Karla Adama, jenž vede také náš klub. Mimo to sestavujeme povídku a povede-li se nám, pokusíme se z ní udělati divadlo. Název nemohu ještě napsat, protože se naše nastávající povídka, po případě i divadlo, teprve rodí. *M. Hůlová, I.a.*

Češtinový klub v dolní budově. Schůze češtinového klubu se koná jednou za 14 dní. Konalo se celkem 10 schůzí a přítomno bylo průměrně 28 žáků. Na programu bylo recitování básní, divadla a j. O vánoční besídce sehráli členové klubu scénu z „Babičky“ od Bož. Němcové. Tato hra se dosti zdařila. Rozhodli jsme se, že v letním semestru místo češtinového klubu bude klub sportovní, neboť čerstvý vzduch a slunce více prospívá zdraví nežli uzavřená místnost, ale náš plán nebyl docela uskutečněn. Nicméně ve škole máme školní sportovní team, který získal už mnohé vítězství. Místo klubu máme v letním semestru „pravopisný kroužek“, do kterého chodí děti, které jsou v pravopise velmi slabé. Jsou to vlastně „opakovací hodiny“, při nichž dohánějí a doplňují mnozí své mezery ve znalosti pravopisu. *Kotková.*

Přírodopisný klub. Bylo to loňského roku, když byl opět založen přírodopisný klub. Vedla jej paní Rottová. Občas jsme pořádali vycházky. Chodili jsme do tak zvané „Belgie“ chytati různé živočichy do akvaria. Ve škole jsme připravili stojánky a přinašeli jsme láhve, do kterých jsme je dávali. Bylo to velmi rozkošné. Avšak když přišlo nebo nebylo hezky, čtli jsme si různé knížky o zvířatech, někteří žáci měli referát, jindy byly přednášky. Naše druhá vycházka byla do Technického musea. Zde jsme si prohlíželi výrobu cukru a modely dolů. Na konci roku uspořádali jsme vycházku do zoologické zahrady. Byla to moje nejlepší vycházka s přírodopisným klubem. *Jindřich Matějíček, III.c.*

Hudební klub. Hudební klub měl 14 stálých členů, někdy jich účinkovalo i více (Dětská symfonie). Obsazení: 4 první, 3 druhé, 3 třetí housle, violončelo, 2 trubky, lesní roh, piano. — Během školního roku byly nacvičeny a provedeny tyto skladby: 7 národních písní, Kříčkův „Pochod dorostu“ Č. K., Slavnostní předehra, směs z opery „Hubička“ od B. Smetany, Haydnova „Dětská symfonie“ C-dur (třívětá), výňatek ze Smetanova „Blaníku“, americká černošská píseň, vyňatky z „Lašských tanců“ L. Janáčka, Schubertův „Vojenský pochod“, „Ballet“ od Chr. W. Glucka, Haydnovo „Andante“ ze symfonie s úderem kotlů, Bendlovo „Jaro“. Skladby bez označení autora harmonisoval a instrumentoval vedoucí klubu. — Účinkovali jsme při oslavě 28. října, 7. března, na vánoční besídce, kde měla velký úspěch Haydnova „Dětská symfonie“ s dětskými nástroji, při představení dramatického klubu v Nuslích, dvakrát v síni Ch. G. Masarykové na Starém městě a několikrát při žákovských shromážděních naší školy. Práli bychom si, aby hudební klub v příštích letech vzrostl, neboť odedávna je náš národ nazýván národem hudebním. *M. Troníček, IV.*

O zeměpisném klubu. (V pavilonech.) 30. října 1932 sešla se ustavující schůze, na níž byly ustanoveny 4 kroužky: technický, sběratelský, korespondenční a turistický. Jednání bylo rušné a bylo hodně návrhů. Této schůzi bylo přítomno 32 členů. Při druhé schůzi bylo filmové představení. Vybralo se 70 Kč. Byl to film „Den v junáckém táboře“. Již před představením byl o film značný zájem. Představení se líbilo. — Při další schůzi jsme šli do kasáren „Roháče z Dubé“. P. kap. Votýpka nás poučil o způsobech znázorňování povrchu a o různých tvarech názemních. V kasárnách na dvoře cvičili vojáci. Když jsme šli mimo, žertem nám salutovali. Příští schůzi zahájil tech. kroužek práci o plastickém stole a Kosík pracoval o horopisném slovníku. Posledně jsme byli na vrchu Vidouli v Jinonicích. U křídového útvaru vedoucí klubu, p. Hádek, nám udělal geologický proslav.

K. Mašek, I.a.

Sportovní zprávy. V letošním školním roce byly konány na naší škole olympijské hry. Her se zúčastnili žáci ze IV. a III. ročníků. Na programu byla lehká i těžká atletika. Vše řídil pan N. Průběh her byl tento: Běhy: vítězí lehce Peřina; skoky: vítězí Peřina, Kuna; těžká atletika: vítězí I. kat. Peřina, II. kat. Tykal; plavání: vítězí Peřina; tyč: vítězí Peřina; disk: vítězí Peřina a Svoboda. — Peřina vítězil největším počtem dosažených bodů. Po něm: Svoboda V., Tykal, Kuna, Svoboda J., atd. Na shromáždění, které jsme pořádali na ukončení naší Olympiády se k nám dostavil mistr světa v hodů koulí pan Douda. Olympiáda se panu Doudovi velice líbila. — Vítězové byli na shromáždění odměněni diplomy, které rozdával pan Douda. Prvá cena byla soška vítěze, získal ji E. Peřina. Letos jsme v Olympiádě pokračovali. 11. V. 1933 konalo se první utkání v lehké atletice. Zvítězili tentokráte nuselští, ale my zvítězili při fotbalu velkým skorem.

T.

Pěvecký klub. Náš pěvecký klub jsme si založili asi měsíc po příchodu p. Hohause, který zde byl místo nemocného p. Neumanna. Jest nás v něm asi dvacet pět. Naučili jsme se již několik písniček dvojhlasně i trojhlasně. Učili jsme se s chutí. Také hoši jsou s námi. Zpívali jsme také na shromáždění. Těším se vždy na schůze klubu. Máme je ve čtvrtek po vyučování. Jsme rozdělení do skupin podle hlasů. Nyní však se náš klub rozešel, jelikož p. Hohaus odešel a p. Neumann není ještě docela zdrav.

Gregářová, III.b.

Dějepisný klub. V první schůzi jsme si vytyčili za program četbu historických knih, referáty, přednášky, vycházky a jiné. Za první semestr bylo deset pravidelných dvouhodinových schůzí. Referáty z domácí četby měli: Voráček „O bohatýru Vratislavovi“ (od Štorcha), Benda „O sv. Václavu“ (podle Jiráska), Třešňák „Z dějin národa československého“ (od Reska-Dolenského-Kosiny) a „Psohlavci“ (od Jiráska), Melichar „Švédové v Praze“ (od Svátka), Šalda „Sobi“ (od Štorcha), „Na staro-českém hradě“ (od Hofmeistera), „O Václavu IV.“ (od Jiráska). S počátku jejich řečnické výkony nebyly skvělé, ale časem se někteří vycvičili v dobré řečníky. Ke konci schůzí jsme četli zajímavá dějepisná díla: Šarecká: „Z kulturních dějin lidstva“, Štorch: „U Veliké řeky a Zlomený meč“ (líbilo se nejvíce), Wenig: „Cesta panoše Jaroslava s poselstvím krále Jiřího“ a „Cesta pana Lva z Rožmitálu“. Jedenáctou schůzí, kterou jsme konali v přednáškové síni, byla četně navštívená přednáška p. Ed. Štorcha o době předhistorické. Klub vypsal pro své členy soutěž: kdo napíše o přednášce nejlepší referát. Vítěz měl dostati Štorchovu knihu, podepsanou autorem. Třešňák vyhrál. Rozebral knihu „U Veliké řeky“, Benda a Urban po knize „Bronzový poklad“. Knihy jsme koupili za peníze vybrané jako vstupné na přednášku. Finančně si stojíme dobře, odhlasovali jsme si měsíční příspěvek 20 h., přednáška vynesla 165 Kč. Ve druhém semestru jsme vykonali několik vycházek do muzeí, na Pražský hrad, na Karlštejn a do okolí pražského,

V. Šalda, II.a.

Němčinový klub konal své schůzky v pondělí, vždy jednou za 14 dní dvě hodiny. Měl 26 členů. Na program bylo: 1. Přednášení německých článků a básní. — 2. Čtení z knih: „Lesebuch für die deutschen Bürgerschulen“, „Lust und Leid im Kinderleben“, „Aus dem Leben zweier Wiener Kinder“. — 3. Zpívání německých písní: Das Lied vom Jockel, „Der weisse Hirsch“, a j. — 4. Německá hra. — 5. Prohlížení německé časopisy: „Der Schulfreund“, „Zeit im Bild“ atd. — 6. Dopisování s německým gymnasiem v Jablonci nad Nisou střídavě česky a německy.

J. Filípek, IV. roč.

Zpráva o činnosti dramatického klubu. Dramatický klub se ustavil koncem prvního pololetí letošního roku. Kdo se chtěl stát členem, musel skládati zkoušky. Zkoušky byly velmi přísné a přece hned napoprvé našlo se 53 dětí, které zkoušky udělaly. Po čase počet členů vzrostl na 97. V první schůzi jsme si řekli, co chceme. Čtli jsme některé hry, ale nelíbily se nám. Hoši se nabídli, že napíší svou hru. A tak na oslavu pololetí zahráli jsme první svou hru, revui „Mořští vlci“, kterou napsal E. Peřina. Z výtěžku uspořádali jsme s členy sportovci zájezd do hor, kde jsme lyžovali. Po návratu obdrželi jsme pozvání hrát v Nuslích. Peřina, Čapek a Pokorný sepsali revui „Zmoudření prince Hamleta“. Když jsme hru po prvé čtli, moc jsme se nasmáli a líbila se nám. Přepsali jsme ji, společně opravili, doplnili a hoši ji si rozmnožili na rozmnožovacím stroji, pěkně upravili a počali jsme cvičit. Po prvé zahráli jsme ji v Nuslích pro žákovskou samosprávu 2. března 1933. Velmi se líbila. Opravili jsme ji, předělali a 5. dubna zahráli jsme ji v Lidovém domě v Michli. Odpoledne pro děti, večer pro dospělé. Hra se zamlouvala. Večerního představení zúčastnili se také novináři a pěkně o nás psali. Pak jsme 7. dubna ji zahráli v Nuslích. Před velikonoce ředitelství Národního divadla nás pozvalo, abychom hráli ve hře „Děti naší doby“. Pan režisér Dostal s námi přes velikonoce cvičil a 20. dubna byla premiéra ve Stavovském divadle. Celkem jsme vystoupili ve hře pětkrát. Koncem května nás pozvala samospráva komeňa v Postoloprtech na zájezd, abychom tam zahráli svou revui „Zmoudření prince Hamleta“. Zájezd byl odložen, protože Peřina, který hraje hlavní roli, těžce onemocněl. K zájezdu do Postoloprty dojde 3. června, nato hned 4. června jsme byli pozváni hrát revui „Zmoudření“ v Chomutově. V červnu zahrajeme tuto hru ještě dvakrát v Michli ve prospěch výletního fondu. Výtěžek z prvního provozování hry jsme upsali na Půjčku práce. Když jsme hráli ve Stavovském divadle, pan Dostal nám poslal velmi pěkný poděkovací dopis. Dramatický klub vystupuje při shromáždění, hlavně naše dvojice V. & W. předvádějí své měsíčníky.

—žije—

Dopis režiséra Národ. divadla v Praze pana K. Dostala našemu dramatickému klubu. (Originál v knize výstřižků dramatického klubu. opis ve školní kronice).

23. dubna 1933.

Drahé „děti naší doby“,

rád bych Vám všem stiskl ruku, ale protože je Vás tolik, píši Vám raději pár řádek. Pracovaly jste prostě skvěle. Víím, že to nebyla maličkost, zapřáhnouti Vás do tak složitého aparátu, jakým je velké divadlo. Poznali jste, že i v divadle je třeba dobrý výsledek si poctivě vysloužit. Za Vaši horlivost během zkoušek i při samém představení, za Vaše mladé nadšení srdečný dík. Prosím Vás, abyste si zachovaly tu krásnou svěžest, s jakou jste „šli do toho“ a abyste si nedaly nikdy rozmluvit, že to byl duch dělnosti, sebekázeň v pospolitém úsilí za dokonalým celkem, kterým jste to vyhrály. A to je právě onen duch, jehož svěží závan nám jedině může přinést obrodu v těžkých poměrech, jež Vy snad jednou — a to právě od Vás očekáváme — budete umět řešit tak, aby nebylo krisí, aby nebylo nezaměstnaných, aby nebylo nesnášen-

KOMENIUM V PRAZE XIV.-MICHLI.

DRAMATICKÝ KLUB KOMENIA V MICHLI

zahraje ve středu 5. dubna 1933 v Lidovém domě v Michli,

Táborská třída, konečná stanice elektrické dráhy číslo 23.,

SVOU NOVOU REVUI

Zmoudření prince Hamleta čili Ach a Oujej dělají kariéru

Revue o 16 obrazech — Napsali E. P., L. Č. a J. P., žáci michelského komenia

Osoby: Král Lear 3·14 r² . . . Pokorný, IV.
Královna Julie . . . Dudová, IV.
Princ Hamlet . . . Blažek, III. a
Ministr lovců medvědů . . . Pleinerová, III. a
Ministr financí . . . Šmejkal, III. a
Sherlock Holmes,
detektiv . . . VI. Svoboda, IV.
Kapitán Šebestiano . . . Dědek III. c
Náčelník Indiánů
Hiawatha . . . Pokorný, IV.
Kouzelník Gitčigama
Minchaha . . . Sysel, III. a
Indián I. Skrčená, III. a
Indián II. Vrba, III. a
Indián III. Tykal, IV.
Indián IV. Chudlařský, III. a
Indián V. Luka, III. a
Indiáni Portele, III. c
Dohnal, III. a,
Roub, III. a,
Kukal, III. a,
Indiánské ženy . . . Fajglová, III. b,
Wurmová, III. a
Sbor sudiček: nevěsty Vaiglová,
Frísová,
Jandová
Švejdová,
Hostašová
vdovy: Formánková,
Skálová,
Dymáčková,
Bartuníková,
Nollová
František Ach . . . VOSKOVEČEK
Alois Oujej WERÍŠEK

1. obraz: Prolog.
2. obraz: Tajemný zločin v král. klenotnici.
3. obraz: Král má starosti.
4. obraz: Princ Hamlet, dítě ubohé!
5. obraz: Pojednání u globu
6. obraz: Rytmičké tango

PŘESTÁVKA

7. obraz: Bouře na vlnách Atlantiku.
8. obraz: Námořníček.
9. obraz: Volání prerie.
10. obraz: Balada o prerii.

PŘESTÁVKA

11. obraz: The cliff of love.
12. obraz: P p poutavé povídání.
13. obraz: U kůlu muk.
14. obraz: Konečně dopadení.
15. obraz: Doma ve Vršovcích.
16. obraz: Finale.

VI. obraz: Rytmičké tango tančí žákyně školy rytmiky pí prof. Kocourkové, Vršovice, Bulharská 716.

VIII. obraz: „Námořníček“, tančí žákyně komenia v Michli Nedbálková, I. a.

Písňe při kytáře zpívá Josef Pokorný, IV. U klavíru žákyně Weipertová, IV.

Režie vedoucího dramatického klubu.

Odp. představení pro školní mládež ve 3 h. Večerní představení v 7·30.

Při odpo. představení účinkuje hudební klub komenia

CENY MÍST: Křeslo Kč 5·-, I. místo Kč 4·-, II. místo Kč 3·-, III. místo Kč 2·-.

livosti, ani té rodné či stavovské, ani národnostní, ani rasové. Ať „připraveni stojíte“ — tak jako na jevišti, každý na svém místě. Divadlo je obrazem světa — takový svět v malém. Snad nebylo nadarmo, že jste si jednou na tomto malém světě rozdělily úlohy. Bylo to na zkoušku. Všechny Vás vřele zdravím Váš

K. Dostal.

A. Pilátová: DRUŽINA MLÁDEŽE

Družiny vznikly z původních útulků, které byly založeny proto, aby chudým dětem, jejichž rodiče jsou po celý den zaměstnaní, poskytnut byl útulek a patričné zaměstnání v době mimoškolní. Instituce tato byla zřízena především pro děti zcela chudé a měla spíše jakýsi ráz charity. Vedle her a jiného zaměstnání vyhovujícího dětské duši, byly dětem v útulku poskytovány i svačiny. Později však počaly docházeti do útulku i děti rodičů zámožnějších. Přivábila je tam zábava se spolužáky, hry a hračky, možnost s ostatními zúčastnit se výletů, dětských představení a pod. Protože dítě velkoměsta má k hraní poměrně málo příležitosti, došly útulky u dětí velké obliby a v roce 1932 přezvány na družiny. Jsou zakládány stále nové a nové družiny, zvláště na periferii. A tak v roce 1931, dne 22. května pod číslem 47291/30 VI. zásluhou pana řed. Dr. Jar. Nykla byla založena i naše družina v Michli, která přičleněna byla k reformní měšťanské škole. Reformní snahy této školy jsou i v naší družině patrné, neboť odlišným pedagogickým metodám musela se přizpůsobiti i družina, a to jistě jen k svému dobru. Naši družinu nenavštěvují jen děti chudé, nýbrž naopak, většina dětí má rodiče prostředně nebo dokonce značně zámožné, což jest nejlepším dokladem toho, že nejsou to výhody materiální, pro něž děti družinu vyhledávají, nýbrž že jsou to důvody spíše ideální povahy. Dětem poskytujeme v družině patričného zaměstnání zábavnou formou, her, tělesných cvičení, výletů a pod. Vedle toho mohou si děti vypracovati svoje školní úlohy v družině, eventuálně slabším žákům poskytne se i patričného vysvětlení toho, co mu snad při školním vyučování uniklo. Přispívá tedy družina i práci školní přímo. Obliba naší družiny rok od roku stále vzrůstá, jak dokazuje statistika:

Školní rok	počátkem šk. roku	koncem šk. roku
1930—31	59 dítek v květnu, kdy družina byla zřízena	70 dítek
1931—32	89	123
1932—33	138	162

Práce, kterou zaměstnávají se naše děti v družině během školního roku, ovšem není stále stejná, nýbrž mění se během ročních období. V zimě pracují děti ponejvíce v budově školní, v hygienických, zvláště k tomu účelu zařízených místnostech. Řada her zábavných umožňuje jim patřičné rozptýlení, vedle toho však pracují i manuálně, zhotovují si krabice na hry nebo samy vyrábějí si různé, často složité předměty i hračky a jiné. V létě opouštíme školní budovu a dle možností trávíme čas v přírodě. Jsou to různé hry a sporty, kterými se naše děti zaměstnávají. I práce na zahrádce zaměstnává děti zdravým pohybem na slunci a volném vzduchu. Společná práce přispívá k vytríbení mravů, k soudružnosti a zdravému závodění nejen po stránce sportovní, nýbrž i duševní. A že skutečně naše děti dovedou závodit jako praví sportovci, přesvědčili jsme se na sletu všech pražských družin, který zásluhou paní inspektorky Milady Kellerové byl pořádán v červnu roku 1932 na Letné. Náš obrázek zachycuje skupinu dětí naší družiny po závodech. (Viz obrazovou přílohu!) Vítězové závodů v běhu z naší družiny byli žák Jos. Filípek a žačka Jägrová, kteří obsadili první místa v běhu na 60 m a obdrželi v upomínku na tento závod krásně vázanou knihu s věnováním jmenované paní inspektorky. Stále rostoucí zájem v nejširších kruzích michelského občanstva o naši družinu, rok od roku vzrůstající počet dětí dávají tušiti, že družina naše bude se rozvíjeti stále víc a více a plnit tak ideální úkoly, které si předsevzala.

Pracovní metody na naší škole prošly různými fázemi vývoje, než se ustálily na dnešní formě. S počátku, dokud nebylo tištěných pracovních programů, psali si žáci měsíční program heslovitě do pracovních sešitů příslušného předmětu. Pracováno bylo však v pevné skupině, většinou společně s celou skupinou. Postupně, jak se pracovní programy upravovaly, bylo umožňováno žákům, aby látku zpracovávali víc a více samostatně po společné přípravě.

Při tomto samoučení bylo výhodné, že bylo možno kdykoli přejíti od samostatné práce individuální ke společné práci s celou skupinou a že bylo možno společně provádět písemnou zkoušku (test). Při samostatné práci ukázaly se v jednotlivých předmětech u různých žáků určité rozdíly. I ve skupině diferencované podle schopností jsou žáci nadanější nebo pracovitější vedle méně nadaných a pomalých. První byli s daným programem dříve hotovi, kdežto slabší žáci nemohli v dané době daný program ve všech předmětech zpracovat. Mluvílo se o vypracování programů maximálních a minimálních. Stanovití maximum a minimum nebylo však tak snadné a rozdíly omezily se na přídatky k základnímu programu, který platil za minimální, s dodatky za maximální.

Ve snaze po odstranění těchto závad, zvláště pak po větší pracovní svobodě žákově, rozhodli jsme se po jeden a půl leté práci pokusně vyzkoušeti nejdokonalejší systém individualisace školní výchovy, t. zv. daltonský plán.

Co je daltonský plán?

Dalton Laboratory Plan, jak byl nazván autorkou Helenou Parkhurstovou, je skutečně jen plán, nikoli přesně předepsaná metoda. V praxi může býti obměňován podle potřeby a okolností, za nichž škola pracuje. Proto není předepsáno, které předměty mají býti plánovány, nebo jakými prostředky mají býti výsledky žáků měřeny.

Parkhurstová charakterisuje svůj plán tak, že jím je možno dosáhnouti spojení cílů školy tradiční, která usiluje jen o *kulturní statky*, a školy nového typu, která usiluje o *zkušenost*.

Chce školu organisovat tak, aby se žáci mohli cvičit v zkušenosti, po které každá mladá mysl touží. Děti musí mít možnost dříve řešit problémy dětství, než přistoupí k řešení problému mládí a problémů dospělosti. To je možno, dá-li jim škola tolik svobody a odpovědnosti, kolik jí potřebují, aby se odvážily přistoupiti k samostatnému řešení úkolů a aby je provedly samy. Taková škola *učí žáka chtít* a vychovává ho k aktivitě.

„Proč chodil žák do školy?“ ptá se Parkhurstová. Proto, aby přijímal, co mu škola poskytovala. Byl volně pasivní. Proč má chodit do školy organisované podle d. p. ? „Proto, aby uspokojil potřebu po vlastním duševním rozvoji.“

Vedoucí principy při provádění plánu jsou dva: *princip svobody* a *princip spolupráce žákovské*. Svobodou se nerozumí nekázeň nebo rozpoutanost, nýbrž svobodné rozhodování v práci: kterému předmětu a jak dlouho se chce žák ve škole věnovati podle přirozeného zájmu.

P. píše:*) „Není tu zvonku, který nutí žáka, aby měnil svůj zájem podle nadiktovaného rozvrhu hodin. Svobodným je ten, kdo hospodaří svým časem podle své vůle. Řídit se časovým rozdělením, které upravil někdo jiný, je otročina.“

Druhým principem je *spolupráce žákovská*. Demokratická společnost spočívá na zákonu vzájemné spolupráce. Tento nepsaný zákon, usměrňující bezděčně úspěšný pokrok celku, vládne tam, kde každý se cítí spolupracovníkem, odpovědným za úspěch celku. D. p. tvoří podmínky, za kterých se žák nevědomky stává členem sociální skupiny, v níž společně s ostatními členy řeší svůj úkol. Členové skupiny si vzájemně pomáhají v práci a tak se tvoří sociální zkušenost, která je podkladem sociálního soužití. Kde nemohou si žáci sami poradit, obracejí se na učitele, který se tak stává jejich spolupracovníkem, jehož autorita spočívá v jeho významu pro pracovní skupinu. Je tedy skutečná, nikoli fiktivní.

Možnosti pro rozvoj schopností a charakteru jsou ohromné a rozmanité. Je však vždy důležité, aby se schopnosti a charakter *skutečně* rozvíjely. Tím, že se nutí žáci k otrockému pamětnému učení, studují většinou *jen slova* a cvičí jednostranně paměť. Celkový duševní organismus nezískává však potřebných zkušeností, které jsou základem dalšího jeho rozvoje.

„Daltonský plán,“ praví Parkhurstová, „ukazuje cestu, a já pevně věřím, že jedinou, jak učiniti školu tak zajímavou a výchovnou jako je hra. Touto cestou bude možno vytvářeti ty *nebojácné lidi* — v nejširším slova smyslu — kteří jsou naším ideálem.“

Daltonský plán jako pedagogická reforma byl vyzkoušen nejprve v r. 1905 až 1911 v jednotřídní škole slečny Parkhurstové, která v době světové války spolupracovala pak s italskou reformátorkou Dr. Montessoriovou. V r. 1920 proveden plán v celém rozsahu na střední škole (High school) v městečku Dalton ve státě Massachussetts a obdržel odtud své jméno. Více než v Americe rozšířil se plán v Anglii a v britských koloniích. V samotné Anglii je na 1500 škol organisovaných podle d. plánu. Též v Rusku, Číně a Japonsku zaveden v řadě škol. V střední Evropě byl proveden první pokus s d. p. v Polsku v r. 1925 na učitelském ústavě v Chelmě organisovaný ředitelkou Jadwigou Młodowskou. Později konány pokusy i na obecné škole (se žáky 6—7letými).*) Sama autorka doporučuje plán pro žáky starší 9 let.

*) Education on the Dalton Plan. (Viz literaturu.)

*) B. Navroczyński: Swoboda a prymus w wychowaniu. (Svoboda a nátlak ve výchově.)

Daltonský plán v Československu

Prof. Příhoda uvádí ve svých přednáškách, že v Československu se konaly pokusy s d. p. v Bakově, ve Vranovicích a Petráňovicích. Nejznámější je bakovský pokus ředitelky L. Žofkové v jaz. vyučovacím.

V širším měřítku byl proveden pokus na pokusné difer. škole v Praze-Michli od 1. února 1931. Pokus trval tři semestry a byl přerušen z důvodů, jež v závěru budou uvedeny.

Školní úřady nekladly překážek. Žádost podaná o povolení práce podle plánu byla ministerstvem příznivě vyřízena.

Poněvadž plán byl proveden v Michli, označen též jako michelský plán. Podnět k provedení dal vedoucí školy, který po prostudování příslušné literatury provedení plánu organisoval. Oporou v práci byl mu celý učitelský sbor, který se ujal práce s plným zájmem a porozuměním.

Reformní komise při škole vys. studií pedagogických schválila návrh na provedení pokusu a předseda, prof. Příhoda, účastnil se přípravné porady, jakož i zahájení práce.

V únorové schůzi s rodiči podána rodičům zpráva o novém plánu a jeho podstata jim vysvětlena.

Příprava

Po rozhovorech s jednotlivými členy bylo v prosincové měsíční poradě usneseno zavedení daltonského plánu od 1. února 1931. V zásadě dospěli jsme k stanovisku, že se musí samostatná práce žáků střídát s kolektivním učením, se společnou prací. Uvedení do určitého úseku práce a motivace práce je nejúčinnější, když působí živé slovo učitelovo. Rovněž zopakování týdenní látky, zdůraznění podstatných částí a tím upevnění v paměti je nejúčinnější, provede-li se společně s celou třídou. Poměr mezi oběma způsoby práce je dán jednak povahou látky, jednak stupněm věku a nadání žactva.

V plánu bylo u plánovaných předmětů 25% hodin společných (diskusních) a 75% hodin laboratorních. Zavedení plánu znamenalo odstranění systému tříd. Organisačně zůstaly pracovní skupiny (třídy) pohromadě. Nebylo zapotřebí přeřazování. Žák pracoval o programu minimálním ve všech předmětech. Teprve v tom předměť, v němž se mu zvláště práce dařila, vypracoval program maximální. Žák, který při dosavadním způsobu samoučení přejímal odpovědnost za svou práci, dostal volnost, svobodu pracovat na svém odpovědném úkolu podle svého rozvržení časového, podle svých sil a okamžitých dispozic. Je k tomu zapotřebí velkého sebeovládání a ukázněného chování. Žáci, kteří v dosavadním způsobu práce měli dobrou předpravu, neměli tak příliš změněnou situaci a bylo jim dost přirozené, přejít do nového systému. Na škole, v níž žáci nikdy k samostatné práci nebyli vedeni, dělal by podobný přechod s počátku asi obtížně.

I u nás bylo nutno žákům s počátku raditi a pomáhati jim při účelném uspořádání práce a využití času.

V lednové poradě byly prodiskutovány instrukce pro členy sboru a instrukce pro žáky.

Instrukce pro členy sboru

Podle pravidel, stanovených v prosincové poradě, vypracuje každý člen sboru pracovní program na měsíc únor. V mimořádné poradě dne 20. ledna budou porovnány programy za účelem korelace a pak se dají tisknout. Programy budou minimální pro všechny žáky s dodatky pro žáky s rychlejším pracovním tempem.

V programech týdenních se vyznačí pracovní jednotky, jichž bude v týdnu pět. Každá jednotka bude odpovídat časově 27 minutám. Při čtyřhodinovém předmětu je čas věnovaný tomuto předmětu týdně 4×45 minut = 180 min. Z toho jedna hodina týdně 45 min. věnuje se kolektivní práci (vedení do programu, shrnutí a zopakování), zbývá tedy na laboratorní práci 135 minut. Rozděleno na pět jednotek je 27 minut.

Další mimořádná porada dne 27. t. m. bude věnována kontrole rozvrhu hodin, který připraví p. Pokorný.

Před zahájením práce rozdá každý třídní ve své skupině každému žákovi:

1. Rozvrh pevných hodin (společných pro určitou skupinu).

2. Rozvrh hodin plánovaných předmětů s čísly pracoven a jménem vyučujícího.

3. Programy na únor z plánovaných předmětů.

4. Osobní graf žákův.

5. Poučení o způsobu práce. (Instrukce pro žáky.)

Bude potřebí, aby poučení o způsobu práce bylo společně přečteno a žákům vysvětleno. S počátku bude zapotřebí, aby žáci byli upozorněni, že mohou střídat pracovny. Pak se vyučující i žáci rozejdou do pracoven. Každý vyučující podle svého osobního rozvrhu, žáci podle toho, pro který předmět se rozhodnou. Tím bude práce zahájena. Při odchodu z pracovny předloží žák hotovou práci a svůj graf, v němž si poznamená, kolik jednotek z příslušného předmětu zpracoval.

Žák na př. zpracuje v přírodovědné pracovně třídní úkol. Zapiše si do svého osobního grafu čarou, která protíná tři pole v rubrice přírodověda. Shledá-li vyučující, že práce je provedena správně, zapiše ve svém laboratorním grafu učitele stejný počet jednotek. Pak žák odejde do jiné pracovny na př. matematické. Tam se přihlásí vyučujícímu a pracuje na programu matematickém.

Kdyby se průběhem práce objevily nějaké obtíže, budou hned ohlášeny v ředitelně, aby mohla býti učiněna eventuelní nutná opatření.

Instrukce pro žáky

HALÓ — TEMPO!

Dokončili jsme první pololetí s dobrým výsledkem. Pracovali jsme mnohdy již dosti samostatně. Chceme se pokusit o to, abyste pracovali zcela samostatně. Máme nejen heslo „tempo“, časopis „Tempo“, ale i pracovní tempo. Heslo máme všichni stejné, časopis společný, ale pracovní tempo máte každý jiné, pro každý předmět. V některém předmětu jde Vám práce rychle od ruky, v jiném potřebujete více času k propracování.

Dá se to nějak zařídit, abyste si mohli věnovat v každém předmětu tolik času na práci, kolik každý podle svých schopností potřebuje? Ano, dá se to zařídit. Dovedete-li si to zařídit tak, abyste svého času ve škole využili každý podle své potřeby, můžete docílit lepších výsledků. Musíte ušetřit času v předmětech, které jsou pro Vás lehčí, abyste ho mohli využít na věci pro Vás těžší. Jak to zařídíme? Ano, chcete vědět jak to zařídíme? Čtete tedy pozorně!

Dostanete z každého předmětu pracovní program na měsíc, rozdělený na čtyři týdny. V pracovním programu bude krok za krokem vyznačeno, jak můžete svou práci v určitém předmětu nejlépe provést. Budou tam vypsány knihy, v nichž můžete hledat poučení, otázky a vysvětlivky. Provedení pracovního programu bude též usnadněno označením normální doby, které je k svědomitému řešení zapotřebí. Naše denní jednotka je 27 min. pro předmět. Týdně se pracuje pět dní, tedy pět jednotek po 27 min., t. j. 2 hod. 15 min. Týdenní práci v jednom předmětu můžete tedy udělati při nepřetržité práci za 2 hod. 15 min. Nedovedete-li některých úloh řešiti, hledejte si spolupracovníka. Když žádný žák Vám nemůže poradit, jděte k přítomnému učiteli předmětu, který Vám poradí.

S pracovním programem dostanete dva rozvrhy:

1. rozvrh stálých hodin, do nichž se shromáždíte jako skupina v určitou hodinu;
2. rozvrh laboratorní práce podle předmětů.

Podle druhého rozvrhu můžete si jíti do pracovny kteréhokoli předmětu, podle vlastního zájmu a potřeby. Jakmile svou měsíční úlohu v některém předmětu skončíte, můžete se věnovati jen ostatním předmětům. Jakmile skončíte měsíční úlohy ve všech předmětech, dostanete pracovní program na další měsíc.

Jak bude rozděleno Vaše denní zaměstnání?

Ráno v 8 hod. každá pracovní skupina sejde se v přednáškové síni. Po společné čtvrthodince rozejdete se podle rozvrhu do pracoven a zde se hned pustíte do práce. Kdyby byla v pracovně, do níž jste přišli, již všechna místa obsazena, odejdete jinam.

Používáte všude samostatně všech pomůcek — náradí, nástrojů, knih a map podle potřeby, vždy však bez hluku. Při práci je třeba klidu.

Ukončíte-li část svého úkolu a chcete odejít do jiné pracovny, запиšte nejprve do svého grafu vykonanou práci. Přítomný učitel zapíše souhlasně i do svého grafu, jen když předložíte vykonanou práci. Po zapsání můžete si odejít do jiné pracovny. Jakmile tam vstoupíte, přihlaste se u přítomného učitele a pak hned do práce.

V každém předmětu je určena pro společnou práci skupiny jedna hodina, kde se pohovoří o obtížích probírané látky a zaopakuje se přehledně rozmluvou.

Domácích úkolů nebude. Můžete si však na daném programu pracovati doma, abyste jej dříve skončili, nebo, abyste nezůstali pozadu. Je to však vždy jen Vaše dobrá vůle.

Sami již poznáváte, že budete moci pracovati podle své chuti. Zároveň však vidíte, že jste si sami odpovědni za to, jak dobře a jak mnoho se naučíte. Svobodná práce je jistě radostnější, ale také odpovědnější. Nemůžete tu říci: „Oni nás tomu nenaučili,“ nýbrž musíte říci: „Já jsem se tomu nenaučil.“ Jsme však přesvědčeni,

že budete raději říkati: „Tomu jsem se naučil já, to jsem pracoval já!“ To se bude každý podívat, kolik je ve Vás síly a co dokážete!

Po ukončení měsíčního úkolu neb jeho části přihlásíte se ke zkoušce. Kdy se máte hlásiti, bude vyznačeno v pracovním programu. Dříve než se přihlásíte, zkoušejte se se spolužáky, abyste měli jistotu, že jste vše dobře propracovali a potřebné si zapamatovali.

S chutí do práce!

Současně bylo stanoveno, že hlavní přestávka bude 25 minut (od 10·25 do 10·50). Z toho deset minut mělo býti věnováno na společná prostrná. Toto zařízení bylo však po týdnu zrušeno, poněvadž se žáci nepravidelně scházeli a vůbec o cvičení nestáli. Délka pausy ponechána 25 minut a zvláště na jaře a v létě, kdy mohli žáci na volný vzduch před školní budovou, byla delší pausa oceňována. Učitelstvu se tím ovšem prodloužil pobyt ve škole o 10 minut.

Na společném shromáždění (posledním před zavedením plánu) promluvil ředitel k žactvu o novém způsobu práce, aby vzbudil zájem.

Programy a zásady, podle nichž se mají sestaviti

Při sestavování pracovního programu dbá se rozdělení časového. Měsíční program dělí se na čtyři týdny, v každém týdnu je pět jednotek. Rozsah jednotky je takový, aby mohla být zpracována v čase 27 minut. Některé jednotky budou přirozeně delší, jiné kratší. Některá partie musí zůstat pohromadě a může platit za 2, až 5 jednotek. Programy upravujeme na základě těchto deseti směrnic. (Parkhurstová.)

1. Uvedení do úkolu. Je to motivační úvod, jímž se má vzbudit zájem a navázat na známé představy.

2. Vlastní látka, na př. dělení, dvojmístný dělitel s 1 des. místem. Vysvětlení krok za krokem.

3. Úkoly: příklady na dělení.

4. Písemné práce.

5. Ústní úloha. (Zpaměti pravidlo o posunutí desetinné tečky, v češtině báseň a p.)

6. Ustanovení, kdy budou diskuse, t. j. společné rozpravy o příslušné látce. To je u nás v rozvrhu, t. zv. pevné hodiny.

7. Literatura, již nutno použít ke studiu. (Kniha, stránka, kapitola.)

8. Udání doby, kterou možno úkolu věnovati. (Jednotky.)

9. Označení předmětů, obrazů, map, jež si má žák prohlédnouti.

10. Započtení prací v jiném předmětě vykonaných. (V geometrii se může započíst měření, prováděné v zeměpise.)

Je samozřejmé, že všech těchto zřetelů nebylo dbáno v každém programu a že tu záleží na povaze předmětu a látky. Zásada č. 10 se prakticky vůbec neprováděla.

Jisto je, že od dobře zpracovaných a upravených programů závisí dobrý výsledek v d. p. Naše programy měly zásadní vadu, že byly přeplněné a mnohde žákům těžko srozumitelné. Není také možno při úvazku 25—28 hodin týdně, při stálé písemné kontrole žákovských prací, najít tolik času na přípravu programů, aby vyhovovaly. Také zkušenost tu žádná nebyla, zvláště v časovém rozdělení.

Knihy

Obtíže byly také s tím, že knihy, z nichž měli žáci čerpat poučení, nebyly pro samoučení upraveny. Až budou pracovní učebnice pro jednotlivé předměty, pak bude práce podle d. p. snazší.

Kontrola docházky

Kontrola docházky původně se měla provádět tak, že ráno v 8 hod. měla se každá skupina shromáždit ve své domovské pracovně. Tam by šel za svou skupinou každý třídní, zaznamenal by docházku, oznámil by dětem, čeho by bylo potřebí, vyslechl by jejich přání a dotazy. Pak teprve (asi po 14 minutách) se měli žáci rozejít do pracoven podle potřeby a zájmu. Od tohoto způsobu třídních porad upuštěno, poněvadž bylo nutno dvakrát v týdnu dát náboženství na I. hodinu. Pak nebylo možno hned první hodinu zaměstnat všechny třídní, takže by byli ztraceli čas. Kontrola docházky ponechána samosprávě.

Rozvrh

Zbývalo připravit rozvrh. To byl tvrdý oříšek. A přece bylo nutno do něho kousnout třikrát za toto pololetí.

Nejzajímavější je rozvrh č. 2., který by, podle původního rozhodnutí o poměru práce laboratorní a kolektivní v poměru 3 : 1, byl nejlepší.

Celkový rozvrh a rozvrh pro žáka skupiny I.A otištěn na následujících stranách. Kursivou jsou tištěny hodiny laboratorní. Pevné hodiny, t. j. hodiny, v nichž musila určitá skupina být pohromadě v pracovně, byly soustředěny tam, kde jsme byli vázáni hodinami náboženství. Poněvadž tyto nemohly být odpoledne, ztratili jsme větší část dopoledních hodin v pondělí a ve čtvrtek, takže jsme musili dát laboratorní vyučování i na odpoledne. Kdyby bylo bývalo možno umístit nábož. odpoledne, byly by se daly všechny laboratorní hodiny umístit dopoledne, jak toho plán žádá. Není to však podmínkou. Na některých školách v Anglii mají také odpoledne laboratorní hodiny.

První hodina byla (mimo v pátek) pevná, k vůli pořádku v docházce. Když totiž je tato hodina laboratorní a žák může jít do kterékoli pracovny

kdykoli, není možno zjistiti, zda žák přišel teprve do školy nebo zda přichází z jiné pracovny.

Podle tohoto rozvrhu pracováno po šest týdnů. Poněvadž se žáci — zvláště méně dbalí — začali opožďovat s prací a nebylo pak možno společně opakovat, dovolené opoždění bylo (s počátku) 14 dní, později měsíc. Shrnutí látky a opakování bylo tedy vždy z látky, která měla být podle programu před měsícem dokončena. Aby se žáci tak příliš nerozběhli — a v počátečních obtížích to bylo tím spíše možné — upraven byl rozvrh tak, že laboratorní hodiny vymezeny 50% času. Při tom bylo možno i v pevných hodinách pracovati laboratorně, což zvláště v *A* skupinách se také dělo.

Pracovny pro jednotlivé předměty jsme měli připraveny hned od počátku. Připraveny, ale ne dost vybaveny. A toho nemáme ještě ani dnes.

Plánováno bylo celkem v 6 předmětech:

Jeden semestr: v I. ročnících: v češtině, matematice, zeměpise, přírodovědě, němčině a v kreslení; v II. ročnících: v týchž předmětech jen místo zeměpisu v dějepise. (Zeměpis u nás ve II. roč. není, dějepis není v I. ročníku.)

Dva semestry v II. a III. ročníku. V prvních ročnících bylo ve šk. r. 1931-32 upuštěno od plánování a ponecháno samoučení v pevných hodinách.

Původně bylo z 30 hodin týdně 17 laboratorních (v pěti jmenovaných předmětech po třech, v kreslení dvě). Později snížen počet laboratorních hodin o jednu v každém předmětu a v kreslení upuštěno od plánování vůbec, takže všech laboratorních hodin bylo 10, t. j. $\frac{1}{3}$ všech hodin. V plánovaných pěti předmětech ze čtyř hodin týdně každého předmětu byly 2 hod. laboratorní a dvě hod. pevné.

Provedení

Po naznačené přípravě, jež si vyžádala značné práce, přikročeno k provedení v praxi. První den, kdy se pracovalo podle volného pracovního rozvrhu, prošel docela hladce. Pracovny byly obsazeny dost rovnoměrně, žáci málo přecházeli. Teprve koncem týdne a v týdnech následujících se ukázalo, že pracovny oblíbených předmětů a předmětů, k nimž bylo zapotřebí pomůcek a knih, jež měl žák jen ve škole k dispozici, byly stále přeplněny, na př. zeměpisná a přírodovědná pracovna. Matematika, němčina i čeština byly naproti tomu obsazeny málo. Bylo nutno poříditi tabulky „obsazeno“, aby žáci zbytečně do přeplněné pracovny nevcházeli. Žáci byli upozorňováni, aby po ukončení části práce odcházeli tam, kde mají málo uděláno. Koncem měsíce pak, kdy žák byl z některého předmětu hotov, kdežto v jiném neměl uděláno nic nebo málo, nedostal pracovní program v žádném předmětu, dokud neměl za předešlý měsíc ve všech předmětech program zpracovaný. To bylo zjevno z žákova grafu, který vyučující po dokončení programu v příslušném předmětu podepsal.

C E L K O V Ý R O Z V R H

Den	Místnost	C E L K O V Ý R O Z V R H							
1	Náb. kat. II.	Náb. kat. I. C. D.	Náb. kat. I. A. B.	Dějepis Čondl.	Čeština Čondl.	Zeměpis Jaroš	Zeměpis Drást.	Zeměpis Drást.	Zeměpis Drást.
2	Němč. I. D. Kl.	Náb. čsl. I. C. D.	Němč. II. B. Kl.	Němčina Klas.	Němčina Klas.	Zeměpis Jaroš	Zeměpis Drást.	Zeměpis Drást.	Zeměpis Drást.
3		Češt. II. A. Dr.	Děj. II. A. Čondl.	Čeština Jaroš.	Lat. II. A.				
4	Zem. I. A. Drást.	Děj. II. B. Čondl.	Zem. I. C. Drást.	Zeměpis Drást.	Zeměpis Drást.				
5	Náb. čsl. II.	Mat. I. A. Sv.	Náb. čsl. I. A. B.	Matem. Jech.	Matem. Jech.				
6	Mat. I. C. Pok.	Mat. I. B. Pok.	Mat. I. D. Jech.	Přír. Pokor.	Přír. Pokor.				
P		Přír. II. C. Klas.		Kreslení Svát.	Kreslení Svát.				
K	Kresl. I. B. Sv.		Mat. II. C. Sv.						
TD									
1	Lat II. A.	Čeština Čondl.	Čeština Čondl.	Čeština Čondl.	Čeština Čondl.	Čeština Drást.	Čeština Drást.	Čeština Drást.	Čeština Drást.
2	Němč. I. AN.	Němčina Nykl.	Němčina Nykl.	Němčina Nykl.	Němčina Nykl.				
3		Němčina Klas.		Čeština Jaroš	Čeština Jaroš				
4	Děj. II. C. Čon.	Zeměpis Jaroš	Zeměpis Jaroš	Zeměpis Jaroš	Zeměpis Jaroš				
5	Zpěv I. D. Neum.	Matem. Neum.	Matem. Pokor.	Matem. Svát.	Matem. Svát.				
6			Pis Klaška	Matem. Pokor.	Matem. Pokor.				
P	Přír. I. C. Pok.	Přír. Pokor.	Pis Klaška	Pis Klaška	Pis Klaška				
K	Kresl. II. B. Jech.	Kreslení Svát.	Kreslení Jech.	Kreslení Jech.	Kreslení Jech.				
TD	Těl. I. B. Jaroš		Těl. II. A. Neum.	Ruč. p. I. D. Neu.	Ruč. p. I. D. Neu.				
1	Češt. I. A. Drást.	Čeština Drást.	Čeština Drást.	Čeština Drást.	Latina II. A.				
2		Němčina Klas.	Němčina Klas.	Němčina Klas.	Němčina Klas.				
3	Češt. II. C. Čondl.	Čeština Jaroš	Čeština Jaroš	Čeština Jaroš	Čeština Jaroš				
4	Zem. I. D. Jaroš	Dějepis Čondl.	Dějepis Čondl.	Dějepis Čondl.	Dějepis Čondl.				

Těl. II. B. Jech.

Ruč. p. I. A. Neu.

Ruč. p. I. B. Neu.

Ruč. p. I. D. Neu.

Ruč. p. I. D. Neu.

Těl. II. A. Neum.

Těl. II. A. Neum.

Těl. II. A. Neum.

Těl. II. A. Neum.

5	Zpěv I. B. Neum.	Matemat. Jech.	Matemat. Svat.	Ž. r. p. II. B.	Ž. r. p. II. C.	Ženské ruční práce I. D.
6	Přir. II. A. Klaš.	Matemat. Pokor.	Matemat. Neum.	Matemat. Neum.	Matemat. Neum.	
P	Přir. I. C. Sv.	Přir. Pokor.	Přir. Pokor.	Přir. Pokor.	Přir. Pokor.	
K	Kresl. I. C. Sv.	Kreslení Svat.	Kreslení Jech.	Kreslení Svat.		
10	Těl. II. B. Jech.			Ruční práce II. B. Jech		Těl. II. C. Čondl
1	Náb. kat. II.		Náb. kat. I. A. B.			Čest. II. B. Čondl
2	Němč. I. C. Klaš.	Něm. II. A. Nykl	Náb. čl. I. A. B.	Němčina Nykl	Němčina Nykl	Němč. I. B. Nykl
3	Čest. I. D. Jaroš	Náb. čl. I. C. D.	Čest. I. C. Jar.	Čestina Jaroš	Čestina Jaroš	Čest. I. B. Jaroš
4	Zem. I. B. Drást.	Náb. kat. I. C. D.		Zeměpis Drást.	Zeměpis Drást.	Latina II. A.
5	Náb. čes. II.	Mat. II. B. Neu.	Mat. II. A. Neu.	Matemat. Neum.		Ženské ruční práce II. C.
6	Přir. I. A. Pokor.	Přir. I. B. Pokor.	Kresl. II. C. Jech.	Matemat. Pokor.	Matemat. Pokor.	Zpěv I. C. Neum.
P	Rýsov. II. C. Sv.	Rýsov. II. B. Sv.	Přir. I. D. Pokor.	Pis Klaška	Pis Klaška	Zpěv I. A. N.
K	Těl. I. A. Drást.			Kreslení Svat.	Kreslení Svat.	Pis Klaška
10				Těl. I. D. Jech.	Těl. II. A. Neum.	Těl. I. C. Jaroš
1	Čestina Drást.	Čestina Drást.	Němčina Klaška			Ruční práce II. C. Jech.
2	Němčina Nykl	Němčina Nykl	Němčina Klaška			
3	Čestina Jaroš	Čestina Jaroš	Čestina Jaroš			
4	Dějepis Čondl	Dějepis Čondl	Čestina Čondl	Zeměpis Drást.	Zeměpis Drást.	
5	Matemat. Svat.	Matemat. Svat.	Matemat. Neum.	Zpěv. II. C. Neu.		
P	Přir. Pokor.	Přir. Pokor.	Přir. Pokor.	Matemat. Svat.		Ženské ruční práce I. C.
K	Kreslení Jech.	Kreslení Jech.	Kreslení Jech.	Přir. Pokor.	Pis Klaška	Pis Klaška
10				Kreslení Jech.	Kresl. I. D. Jech.	Těl. I. A. Drást.
					Těl. II. C. Čondl	Těl. I. B. Jaroš.
					Ruč. p. I. B. Neu.	Ruční p. I. C. Neum.

ROZVRH SKUPINY I. A

Děň	Místnost								
1		Zeměpis		Nábož. katol.		Zeměpis		Čestina	
2								Zeměpis	
3								Zeměpis	
4								Zeměpis	
5				Nábož. čsl.					
6									
P		Matematika							
O									
N									
D									
P									
O									
N									
D									
1									
2									
3									
4									
5									
6									
P									
K									
10									
1		Němčina							
2									
3									
4									
5									
6									
P									
K									
10									
1									
2									
3									
4									
5									
6									
P									
K									
10									
1									
2									
3									
4									

Někteří žáci nevyužívali času dost ekonomicky. Přecházeli z pracovny do pracovny a nikde se do práce pořádně nezabrali. Někdy program sice zpracovali, ale nenaučili se vyhledaným faktům, někdy zpracovali věc dost nedbale. Byli to zvláště méně nadaní. Je zajímavé, že ve zprávách o pokusech s d. p. z Anglie uvádí Steinhausová, že právě žák slabší získává. U nás jsme pozorovali, že ztrácel. Při kolektivním učení přece jen měl více příležitosti, aby se poslušáním odpovědí druhých naučil alespoň základním věcem uspokojivě. Sám však neměl dosti sil, aby se k učení připoutal. Nadanější pracovali mimo to také doma a tím předstihovali své druhy méně schopné, kterým (v I. ročníku) i čtení dělalo potíže. Tu se ukázalo, že musí být splněny některé požadavky, aby se plánu dařilo:

1. Žák musí umět číst, aby rozuměl tomu, co čte.
2. Knihy pro samoučení musí být vhodně upraveny.
3. Požadavky minimální musí být vskutku minimální.
4. Písemné vypracování se musí omezit.

Upravit nejminimálnější osnovy musí podle potřeby zase vyučující, vybráním věcí nejpodstatnějších. Kontrola práce a jejích výsledků musí být dokonalá a stává se rozptylem žáků složitou. Za delší dobu 3—4 měsíců byly rozdíly takové, že přípustné opoždění měsíční bylo překročeno.

Kontrola práce byla upravena tak, že žák, hned jak vypracoval týdenní program, předložil vypracování a učitel se rozhovorem přesvědčil o tom, jak látku ovládá. Tu se objevilo, že současně si chtěla dát zapsat práci řada žáků, kteří vytvořili „frontu“ u stolu učitelova. Bylo proto určeno, že u stolu smí být 3—5 žáků. Další se zapisovali na tabuli a v pořadí, v němž se zapsali, nastupovali místo vyzkoušených. Zatím pracovali dál. V přírodovědě, kde vyučující je stále mezi žáky a sleduje práci při pokusech, radí a pomáhá, nebyl tento způsob kontroly možný a pí kol. Rottová připravila t. zv. samotesty, které žák dostal z každé týdenní látky. Mohl si otázky napřed projít a když něco nevěděl, mohl si to nastudovat a pak teprv dělat samotest z paměti. Tím se žák kontroloval sám, zda umí to, co podle programu prostudoval. Měsíční testy neobsahovaly pak již podrobnosti, nýbrž jen nejdůležitější věci z minimální látky. Je přirozeno, že při práci byl šum, ba někdy hluk, když několik skupin pracovalo, dva a dva se zkoušeli, jinde se radili a hovořili o tom, jak by dané úkoly nejlépe provedli. Když bylo potřebí, upozornil vyučující zvonkem, že se musí hovořit šeptem, mají-li druzí pracovat.

Poněvadž žáci při laboratorních hodinách přecházeli z pracovny do pracovny podle svého zájmu kdykoliv, bylo nutno občas projít budovou, aby někdo nevyužil možnosti nebýt vůbec v žádné pracovně. Vyskytlí se jednotlivci, ale skutečně jen jednotlivci. Aby byl někdo odešel místo do pracovny ze školy, se nestalo.

Žáci, kteří se opozdili, byli zváni oběžníkem do laboratorních hodin předmětu, v němž byli pozadu (podle záznamu v grafu učitele). Byli to jednotlivci, kteří musili být upozorňováni, aby nenechávali celou práci v jednom předmětu až na poslední dni v měsíci. U těchto opozdilých jednotlivců se ukázalo, že jsou až na některý oblíbený předmět v ostatních velmi pozadu. Ti se pak stávali problémem a zůstali problémem. Někteří byli včas zachyceni opakovacími hodinami. Některým ani to nepomohlo.

Sbor učitelský jednal v každé poradě o zkušenostech s laboratorním plánem a zkušenosti zapisovány. Stále se opakuje táž zkušenost: opožďují se málo nadaní, programy jsou obtížné a obsáhlé. Ve skupinách pomalejších je nutno omezit psaní. Provádění plánu se musí přizpůsobit povaze předmětů. Nácvik podstatných věcí není dost uspokojivý, poněvadž není času na opětovné opakování. Bude proto nutno pamatovat v programech na souborná opakování za měsíc, za čtvrtletí, pololetí i celý rok.

Podle zápisu o stavu práce za první semestr r. 1931-32 je patrné, že starší žáci (ve III. roč.) dokončili většinou pracovní programy za prvé pololetí. V II. ročnících jeví se největší opoždění v přírodopise, jež bylo zaviněno jednak obsáhlostí programů, jednak tím, že programy byly dodávány z tiskárny opožděně. V přírodopise (s chemií) jako ve všech přírodovědných disciplínách, činí laboratorní práce, zvláště při rozptylu žáků na několik týdnů, přílišné požadavky. Musil by mít buď málo žáků (asi 20), nebo asistenta (při 37—40 žácích). Není možno postupovat rychle, když je potřebí solidně experimentovat, pozorovat, pozorování a výsledky zapsat, naučit se tomu, pak zkontrolovat, zagrafovat, výsledky testů propočítat a zapsat. Při tom se musí kontrolovat také knihy a pomůcky, zda je vše po vyučování v pořádku. Knihy by se jinak ztrácely a přístroje by byly v nepořádku.

Záleží také na kvalitě práce, nejen na kvantitě. Na učitele klade d. p. vůbec značné požadavky. Žák se ptá a učitel musí být ve svém oboru dokonale pohotový, aby mohl zodpovídati žákovy otázky. Učitel stává se při d. p., jako při pracovních metodách vůbec, organisátorem žákovské práce. Ideál, aby učitel zaujal žactvo tím, že mu dovede vnutit svůj myšlenkový postup, ustupuje ideálu řídit vlastní myšlenkový postup žákův. To je také úkol těžší.

Zájem učitele na individuálním pokroku každého jednotlivce, umožněný laboratorní prací, je oceňován zvláště rodiči žáků. Poměr žáka a učitele stává se přirozenějším a srdečnějším. Žáku i učiteli stává se celé ovzduší školy příjemnějším a milejším. Toto celkové ovzduší školy oceňováno bylo většinou návštěvníků jako hodnotný důsledek našeho laboratorního systému.

Co soudí o d. p. žáci.

Po roce práce podle d. p. byl žactvu předložen dotazník, aby samo povědělo, co o plánu soudí. Dotazník obsahoval tyto otázky:

1. Který předmět se vám při práci podle dalt. plánu nejlépe dařil? Který ne?

2. Hledáte rádi poučení v několika knihách, nebo byste raději měli jen jednu knihu?

3. Co děláte nejraději?

4. Co vám dělalo obtíže? Proč?

5. Učíte se doma? Neučíte se doma vůbec?

6. Cítíte se unaveni, když odcházíte ze školy? Po kterých předmětech?

7. Opisují někteří žáci od druhých?

8. Pomáhá vám někdo doma při pracování programů?

Odpovědi možno shrnouti takto:

1. Většinou se dařily naukové předměty (reálie) dějepis, zeměpis, přírodopis, pak některým matematika. Nedařily se čeština, němčina, někde matematika.

2. Poučení hledají raději v jedné knize. Jen v jedné skupině část žáků ráda se poučuje z několika knih (skupina A).

3. Nejraději dělají pokusy a vycházky. Někde také testy.

4. Obtíže dělaly neplánované předměty, zvláště dívkám domácí nauky a kreslení.

5. Doma se většinou učí. Opakují z vypracovaných programů, provádějí písemné úkoly. Někteří nedělají doma vůbec nic, poněvadž maminka říká, že to nebudou potřebovat.

6. Unaveni se cítí po laboratorních hodinách. Přirozený důsledek intenzivní práce.

7. Neopisují, až na několik jednotlivců. „Neopisuji, poněvadž bych nedovedla pak test a musila bych se tomu stejně naučit.“

8. Doma jim nepomáhají, jen někdy radí, jak zodpovědět úkoly v pracovním programu.

Celkem možno z odpovědí soudit, pokud vůbec je možno soudit z dětských odpovědí, že

1. D. p. je vhodný pro reálie: dějepis, zeměpis, přírodovědu, částečně pro matematiku. Že se však nedaří v jazyku mateřském a cizím. Záleželo by též jistě na úpravě programů.

2. Že děti chtějí svůj úkol vypracovati co nejrychleji a proto mají raději jen jednu knihu. Je to pro zapamatování základních faktů úspora práce. Poučení z různých knih pro rozšíření a prohloubení znalostí hledá ten, komu jsou již základní fakty běžné.

3. Žáci nadaní a starší, zkušenější, psali: „Daří se mi všechno.“ Stačili zpracovat s úspěchem všechny obsáhlé programy. Pro slabší žáky musily by programy být velmi zjednodušeny.

Závěr

Daltonský plán vede k úplné přestavbě školy a jejího života. Mizí systém tříd. V pracovně pro určitý předmět scházejí se žáci různých stupňů a každý pracuje o svém programu. Intenzivní využití času je prvním příkazem. Pro obsáhlé programy čas ani tak nestačí. Bylo by ovšem potřeba, aby žák, když z některého předmětu, ať pro nemoc nebo pro nedbalost, vypracuje místo 10 měsíčních programů za rok pouze šest, aby v příštím roce začínal v tom předmětu se sedmým programem předešlého roku. To by ovšem vedlo pak k tomu, že by za 4 léta se mohl opozdit o celý rok a bylo by nutno stanovit, že se mu buď na vysvědčení ze IV. třídy označí v předmětech, v nichž absolvoval látku pouze za tři roky, matem. III. r., nebo když by roční opoždění se objevilo již ve III. ročníku nebo dříve z více než ze dvou předmětů, aby musil celou třídu opakovat.

A naopak zase. Žák, který v určitém předmětu skončil práci deseti-měsíční za 8 měsíců, musil by mít možnost, aby v tom předmětu podstoupil do vyšší třídy a mohl pracovat dál. Zatím dostane další úkoly k téže látce a samostatné referáty. Za svou píli a individuální přičinění naválí se mu nová práce. Není divu, že se tím individuální přičinění nepodníká a každý hledí, aby své programy jen dokončil včas.

To je organizační vada, která se nedá odstranit, poněvadž není pro to zákonitého podkladu. Kdyby měl pokus být prováděn dále, musila by tato organizačně právní otázka být rozřešena. Individuální přičinění může být podníceno nejlépe individuálním postupem.

Druhou překážkou pro hladký průběh bylo malé nadání žáků. Žák nenadaný není jen rozumově nezpůsobivý, on je i volně lhostejný. Dejte mu odpovědnost za jeho prospěch! Jemu je lhostejno, zda bude mít program hotov (když ho dříve již někde neztratí), osobní graf, na kterém doklady o vykonané práci nejsou skoro žádné, raději zahodí a v pracovně chvilku dělá to, chvilku pak ono. Když na něm chcete vědět, co udělal za tu dobu, klidně mlčí, pak odejde do jiné pracovny, kde snad proto, že přičinlivější žáci zaměstnávají učitele úplně, bude moci nerušeně chvíli mařit čas. Každý by si spíše myslil, že méně nadaní budou se stále dotazovat na věci, aby jim lépe porozuměli. Je tomu však opačně. Nadaní, kteří pracují se zájmem, buď přinášejí hotovou práci a dávají se zkoušet, aby měli odpracované jednotky zagrafovány, nebo se dotazují na podrobnější vysvětlení. Tím učitele zaměstnají tak, že on se sám mnohdy k méně nadaným nedostane, aby je povzbudil, a oni sami jsou rádi, když mají pokoj. Prostředí s mnoha nenadanými žáky není vhodné při požadavcích, které se kladou. Dalo by se tomu předejít zvláště účelným zjednodušením pracovních programů. Málo látky a jen to nejpodstatnější. Jednotné programy pro všechny s poznámkou, co mohou jedinci, jimž to bude dovoleno, ještě vypustiti.

Shrnuji v závěru podmínky, za nichž by se d. p. snadněji prováděl, a důvody, které způsobily, že po třech semestrech byl pokus s d. p. u nás přerušen. Jsou to:

1. Organizační změna školního systému z důvodu individuálního postupu, jak výše naznačeno.

2. Snížení požadavků v rozsahu látky, tedy reorganizaci náplně.

3. Omezení počtu žactva na 25—30 ve třídě.

4. Vybavení pracoven, zvláště potřebnými přístroji a příručními knihovnamí.

5. Zavést d. p. až od II. ročníku, poněvadž v I. ročníku je potřeba zdokonalit čtení, psaní a počty jako nástroje pro další práci.

6. Úprava programů by musila být dokonalejší, aby i méně nadaný mohl úspěšně podle nich pracovat. To vyžaduje mnoho času a musili by ti, kdo programy pracují, mít menší učebný úvazek.

7. Učebnice nejsou vhodné. Mají těžkou, až nesrozumitelnou dikci. Nerozlišují podstatné věci od méně důležitých.

8. Technické obtíže při nutné kontrole by se musely odstranit. Při písemných zkouškách měsíčních, když každý žák je jinde, musí mít vyučující v pracovních týdenních programech (při rozptylu šesti týdnů na př. pro všech šest týdnů), rovněž připravené písemné zkoušky v několika obáčkách, takže ztrácí přehled. Průměry výsledků skupiny nemůže dělat, dokud nemá příslušný test od všech žáků.*)

Celkem nutno říci po dosavadní naší zkušenosti: daltonský plán má pro rozvoj totality duševního života nesporné přednosti, přece však není konečným řešením didaktických problémů a je jen jednou z cest vedoucích ke škole budoucnosti.

Literatura o daltonském plánu

1. H. Parkhurst: The Dalton-Plan, Times, Educational Suppl. 1921.
2. H. Parkhurst: Education on the Dalton-Plan, Londýn 1923.
3. J. Úlehla: Helena Parkhurstová a její osnování učebné. Pedagogické rozhledy 1923.
4. V. Příhoda: Daltonský plán. Věstník pedagogický 1925. (Roč. III.).
5. M. Steinhaus: Helen Parkhursts Dalton-Plan und seine Verwendung in England. 1925. Langensalza.
6. A. J. Lynch: Individual Work and the Dalton-Plan. Londýn, 1926.
7. A. J. Lynch: The Rise and Progress of the Dalton-Plan. Londýn 1926.
8. A. J. Lynch: Individual Work Assignments. Londýn. (Pracovní knížky pro matematiku, mateřský jazyk, přírodovědu, zeměpis, dějepis.)
9. B. Nawroczyński: Swoboda i przymus w wychowaniu. Warszawa 1929.
10. K. Čondl: Michelský pokus s volným pracovním rozvrhem podle daltonského plánu. Naša škola 1932.

*) Bylo by také zapotřebí, aby bylo umožněno některému z pokusníků vidět praktické provádění d. p. na př. v Anglii.

LABORATORNÍ GRAF ŽÁKŮV.

Jméno:	Pracov. skup.:			Měsíc:			Nepřítomen půldnů
Semestr							
4. týden							
3. týden							
2. týden							
1. týden							
Předmět	Matematika	Přírodopis	Zeměpis Dějepis	Č.	M. P. S. Čeština	Němčina	Kreslení
Testy %							
Podpis uč.							

Při pracovních metodách v reáliích, a při daltonském plánu zvláště, zauímají velmi významné místo žákovské příruční knihovny. Při kolektivní metodě užívá se sice mnohdy také doplňkové četby při různých partiích naukových předmětů, aby se vykládaná látka zpestřila, leč funkce její není tu nutným článkem, zapínajícím se nezbytně do didaktického pochodu učebního. Důsledkem toho je nesystematičnost výběru vhodné četby a časová náhodnost jejího využití, k čemuž zajisté přispívá i okolnost, že při hromadné výuce velmi těžko nacházíme vhodnou chvíli pro její organické zapětí. Praktikována může být zase povětšinou jen a jen kolektivně jako drobné ukázky časově velmi omezené. Teprve pracovní metody, budující na principu individualisace, vytvářejí z četby rovnocennou součást s kterým-koli učebním prostředkem důležitým pro správný postup pochodu učení. Četba stává se tu vhodným faktorem pro povzbuzení a udržení zájmu dítěte, pramenem pro doplnění a pochopení informací a přirozeným pomocníkem při diferenciaci učebné látky pro minimální a maximální osnovu. Na základě těchto tří hledisk mám organisovánu na naší škole příruční knihovnu dějepisnou.

Jestliže při mnohých partiích učebné látky lze žákův zájem podchytiti a udržeti vhodně volenou motivací, která předchází jako kolektivní krátký výklad učitelův před započatím práce, přece jen jsou některé úseky, kde živé slovo učitelovo sebe lépe přednesené nemůže vykřesati onoho živého zaujetí, kterého je pro samostatnou práci třeba. V tom případě mi přichází na pomoc příruční knihovna. Motivační slovný úvod nahradí vhodně volená ukázka ze slovesného díla písemnictví krásného nebo naukového. Výňatek takový buď přečtu sám (při knihách, kterých mám pouze po jednom exempláři), nebo ponechám přečísti si jej žákům samým. Takový výňatek z Flaubertovy *Salambo*, ukazující hrabivost Punů a nenasytlost Římanů, dovede podnítiti žákovu zvědavost, jak to vlastně bylo mezi tím Římem a Kartagem. Podobných ukázek použijeme z Jirásky, Wintra, z Palackého dějin, z Šimákovy *Československé kroniky*, z Peškovy *Mé vlasti*, z V. v. Loo-nových *Dějin lidstva*, z Welsových *Dějin světa* a t. d. Jindy stačí upozorniti žáky, aby si sami přečetli některou partii z určené knihy z příruční knihovny. Máme na př. Horákovy *Počátky Dějepisův* návodného v 15 exemplářích, takže všichni žáci mohou určený úsek absolvovati sami, než začnou pracovati. Přes těžkou dikci, kterou toto jinak výborné dílo trpí, najdou se partie podmanivě psané, které si děti s chutí přečtou.

Při samostatné práci žákovské podle návodných archů velmi často se stává, že si dítě žádá vysvětlení nebo doplnění studované látky. Mnohdy postačí stručné moje vysvětlení, ale někdy povaha otázky by vyžadovala

podrobného vysvětlení. Už sám dotaz mi ukazuje, že se tu projevuje u žáka mimořádný zájem, kterého nelze jen tak beze všeho přejít. Odkáží ho proto opět na příruční knihovnu a pomohu mu najít podrobnější informaci. Kapesní naučný slovník, Mendlův hospodářský vývoj Evropy, Hozákovy Z dvaceti století života a práce národa, Tacitova Germanie a pod. ukojí s dostatek zvědavost dítěte. Podobně rádi žáci kreslí ilustrace do svých pracovních sešitů. Obrázků je však v učebnicích tak málo! Někdy se rozletí fantazie malého tvůrce, ale pojednou se zarazí. Neví, jak se oblékali lidé v té a v té době. Dobře, že tu máme v příruční knihovně dětsky jednoduché kresby v Loonových Dějinách lidstva, ve Frankenbergrově Naší velké armádě, v Horákově Z dvaceti století, v Encyklopedii čsl. mládeže atd.

Jedním z nejožehavějších problémů naší současné praxe školské je diferenciací látky učebné podle sklonů a schopností dítěte. Problém ten řeší se různě podle povahy látky. Zdá se mi, že v dějepisném vyučování problém ten může být s prospěchem řešen jen rozšiřovací četbou. Jednotným základem, minimálním programem, musí být učebnice, ovšem jinak upravené, než jsou dnešní. Maximální program musí pak být nejen kvantitativním, nýbrž i kvalitativním prohloubením minimální látky a toho lze docílití organisovanou doplňkovou, nebo chcete-li, studijní dětskou knihovnou, již by bylo možno vyhovět i různému pracovnímu tempu i různé chuti jednotlivých žáků. Dnes sice nemáme takovouto programově řešenou knihovnu, ale pokusili jsme se aspoň o její náhražku. Vedle zmíněných už knih máme v naší příruční knihovně i takové spisy jako Štorchovu Prahu v době předhistorické a všechny jeho beletristické spisy z pravěku, Tlučhořovy Děti jeskyň, Marshallovu Po stopách lidského pokroku, Šárecké Z dějin lidské vzdělanosti, Vaňorného překlady Homéra, Dalimilovu Kroniku českou, Píseň o Rolandovi, od Kálala Češi na Slovensku a j. Od menších spisů máme dva až tři exempláře. Knihy tyto nám tvoří základ pro maximální program. Dokončí-li některý žák určený projekt dříve než ostatní, přidělím mu z příruční knihovny některý spis, který projednávanou látku osvětluje s jiné stránky. Úkolem jeho pak je, aby příslušnou knihu nebo stať z ní důkladně prostudoval, udělal si nutné poznámky a napsal stručný referát. Jiný žák dostane za úkol pročísti a promysleti jinou partii a nakreslit plán, stavbu, hrad, mapku, diagram a pod. Jiný z vlastního zájmu pokusí se o vyřezání figur, které si našel v některém obrazovém díle, jiný podle návodu ve Štorchově knize udělá vzorek pletení pravěkého člověka, vyrobí sekyrku a pod. Není to však práce nekontrolovaná. Byla-li někomu uložena, nebo vybral-li si ji sám, musí ji dokončit a musí ji dát k veřejnému posouzení. Pracoval-li na referátu, pak jej musí také při vhodné příležitosti přečísti nebo z paměti přednésti. Bývá to obyčejně při hodině věnované společné diskusi o zpracovaném projektu, kde právě referáty poskytují výborné příležitosti k různým dotazům a k výměně názorů, ale

zároveň informují všechno žactvo alespoň zběžně o věcech, které sami nestudovali. Pracoval-li jiný žák na plánu, mapce, diagramu a pod., musí zase při diskusní hodině se svou prací seznámit ostatní, a to tak, že buď dá svůj výrobek kolovat po třídě nebo jej vystaví na stole, tabuli, nebo už od počátku kreslil plán, diagram nebo obrázek přímo na tabuli k případnému obkreslení ostatním dětem. Odměnou za proslovený referát nebo jinou práci z maximálního programu je mu potlesk třídy a jednička, která je mu zaznamenána k ostatním známám.

Čtenář snad si představuje naši příruční knihovnu dějepisnou jako nějakou vědeckou knihovnu, na niž bylo třeba velkého nákladu finančního. Byl by to omyl. Je to dosud jenom zárodek opravdové příruční knihovny, jak bychom si ji představovali a jak bychom jí potřebovali. Snad postupem času tak vyrostě. Dosud vaříme jenom z vody. Celkem máme asi 60 knih. Z toho dobré dvě třetiny jsou vybrané knihy z učitelské knihovny, pokud mají nějaký vztah k historii. Ostatních 20 knih zakoupilo ředitelství školy. Při nákupech hledíme vždy, aby koupený spisek byl laciný, maximálně použitelný a aspoň ve dvou nebo ve třech exemplářích. Větší díla zakupují se pro učitelskou knihovnu nebo je učící zapůjčuje z vlastní soukromé knihovny.

Bedřich Hohaús: **Co se žákům na naší škole líbí
a nelíbí a čeho by si přáli**

Discat a puero magister!

Co se žákům na naší škole líbí a nelíbí

Pro správné hodnocení významu nové školy, resp. jejích některých zvláštních zařízení, je jistě s prospěchem, všimnouti si mínění nositelů oněch zřízení, hlasu těch malých členů velké školské rodiny, žáků školy. Jejich souhlas nebo nesouhlas ve shlcících shodujících se hlasů vrhá na daná zařízení světlo také s druhé strany (jsou-li již, jak doufáme, se strany vedoucích teoretiků dost osvětlena), se strany, v jejíž prospěch jsou právě míněna.

Pro zjištění mínění našich žáků o tom, co se jim na škole líbí a nelíbí, užili jsme dotazníku, který obsahoval těchto 5 otázek:

1. Jak se vám líbí samospráva a proč?
2. Kluby — proč chodíte do klubu?
3. Poměr chlapců a dívek — jak se snášíte?
4. Sobota prázdná nebo jednoduchá frekvence?
5. Čeho byste si ve škole přáli a proč?

Nechceme tvrdit, že těmito otázkami bylo vyčerpáno zúplna vše, o čem by se byli žáci mohli — v mezích svých schopností — vyjádřiti, ale, šlo-li o hlavní rysy, a ty jsme přirozeně měli na mysli, bylo lze pominouti podrobnosti. Konečně, leželo-li komu co na srdci, mohl se bez omezení, volně — jak se také stalo — vysloviti v otázce po přáních.

Dříve než postoupíme k výsledkům hlasování, bude dobře připomenout jednu okolnost, která si na několika místech dotazníku vynutila zvláštní pozornosti a kterou tedy chceme mít v patrnosti. Je to okolnost, že z 15 tříd naší školy jsou 4 třídy (4 první ročníky z celkových šesti) umístěny mimo hlavní budovu ve dvou pavilonech postavených na návrší ve vzdálenosti asi 20 minut a tvoří tedy přirozeně (přes některá pouta vzájemnosti a výrazy sounáležitosti, hlavně prostřednictvím funkcionářů žakovské samosprávy), skoro samostatnou kolonii, celek pro sebe, jak to také vskutku je charakterisováno svébytným míněním v některé otázce (na př. koedukace) nebo též — přirozeně — přáními svého druhu.

Z toho důvodu (a též pro potřeby pavilonů o sobě) uvedeme výsledky dotazníku ve třech číslech, a to tak, že napřed bude vždy výsledek hlasování v hlavní budově, pak v závorce z pavilonů a nakonec procento celku. Nevedené při tom procentové zbytky (% chybějící do úhrnu 100%) připadají na vrub jednotlivců, kteří některou otázku z jakékoli příčiny nezodpověděli.

Nuže tedy, co nám řekli naši žáci*) v odpovědích k jednotlivým otázkám:

1. Samospráva se líbí v hl. budově 343 žákům = 86% (v pavil. 114 ž. = 84%), na celé škole 457 žákům = 85% všeho žactva, a to nejčastěji z těchto důvodů, které snad nepotřebují bližšího vysvětlení: „Že se sami spravujeme“, že samospráva udržuje čistotu a pořádek, že samospráva učí samostatnosti, dále proto, že „se dozvídáme různé zajímavosti“, že s. zve hosty (= vynikající muže, lidi z veřejnosti), že připravuje pro život, že se důvěřuje dětem a pod.

Počet dětí, kterým se samospráva nelíbí, je v jednotlivých třídách velmi malý (2, nejvýše 6 žáků, ve IV. roč. 0) a příčiny nespokojenosti jsou hlavně jen osobní a místní, týkající se vždy jen jednotlivých skupin, na př.: samospráva je nespravedlivá (jiní zase: mírná), funkcionáři neplní svých povinností, funkcionáři se vyvyšují, svým známým žákům nadržují a pod. Přehledně jeví se nespokojenců se samosprávou 34 = 8 1/2% (v p. 15 ž. = 11%) v celé škole 49 ž. = 9%. Výslovně nerozhodných bylo 9 ž. = 2 1/4%, (v p. 0,0), 9 ž. = 1.7%.

2. Odpovědi na otázky o klubech ukazují, že činnosti v klubech se účastní, pokud lze z formulace odpovědi tak souditi, v hl. bud. 99 ž. = 25% (v p. 40 ž. = 30%), na celé škole 139 ž. = 26%, tedy celá čtvrtina žactva. Žáci chodí do klubu jednak z příčin všeobecných (že kluby jsou zajímavé, že se tam přiučí či zdokonalí, nebo že se pobaví), hlavně však z přirozeného zájmu o věc, že se totiž jednotlivcům líbí ta neb ona činnost: rád hraji divadlo, zpívám, hraji na... , čtu, chodím na dějepisné, zeměpisné vycházky a výlety a t. d.

Ze žáků, kteří nepracují v klubech — pokud vůbec odpověděli — velmi mnozí uvádějí za příčinu toho, že nemají čas, že musejí domů (kluby jsou až po vyučování, 8. nebo 9. vyuč. hodinu), několik žáků kluby nebaví.

3. V otázce poměru dívek a hochů mají pavilony odchylné mínění než většina. Kdežto v hlavní budově 49% žactva (194 ž. ze 400) praví, že vzájemný vztah děvčat a chlapců je dobrý, že se pěkně snášejí (s potvrzeními: pomáháme si, shodneme se, jsme kamarádi, jsme jako bratr a sestra a p.) a jen 30% (118 ž.) shledává mezi d. a h. nesnášenlivost, v pavilonech jen 21% (28 ž. ze 135) uvádí přátelský poměr mezi d. a h. (s důvody podobnými a také: d. mají stejně těžkou práci jako h., d. jsou vzorné atd.). Zato o špatném vzájemném vztahu d. a h. mluví 69% dětí (93 ž. ze 135) tedy přes 2/3 žactva pavilonů! — V celku školy se o vzájemném poměru chlapců (je jich u nás 336 = 54%) a dívek (287 = 46%) vyjadřuje kladně 41.5% (222 ž.), nerozhodně 14.7% (79 ž.) a záporně 39.2% (211 ž.). Vysvětlení příznivých posudků již bylo uvedeno. Důvody pro nesnášenlivost se shodují v tom, že

*) V hlavní budově odpovídalo 400 žáků (ze všech 453), v pavilonech 135 ž. (ze 170), celkem 535 ž. (ze 623).

obě strany si navzájem vytykají špatné povahové vlastnosti: hoši prý zlobí, perou se, křičí, jsou nepořádní, hrubí, kazí průměr třídy (= snižují úspěch ve zkouškách) atd; dívky jen mnoho mluví, breptají, haštěří se, posmívají se, žalují, snižují průměr třídy atd. Nu, děti?!

Není bez zajímavosti všimnouti si v tomto ohledu také mínění jednotlivých skupin:

Kladně se o poměru d. a h. vyjádřilo 6 tříd:

I.b (29: 8; 3)*	II.e (19: 9; 4)
II.b (19:12; 4)	III.c (30: 3; 1)
II.d (30: 3; 2)	IV. (18: 0; 3)

Záporně hlasovaly v hl. budově 4 třídy, s pavilony celkem 8 tříd:

II.a (1:20; 13)	V pavilonech: 1.a (7:25; 0)
II.c (11:18; 6)	1.b (13:16; 5)
III.a (15:17; 5)	1.c (5:35; 0)
III.b (13:23; 5)	1.d (3:17; 4)

Nerozhodně se vyjádřila 1 skupina: I. a (9 : 5; 24).

Závěry z odpovědí k otázce o poměru d. a h. by byly v nejednom ohledu zajímavé, ale vybočovaly by z rámce tohoto šetření.

4. Pro týdenní *volný den v sobotu* hlasovalo v hl. bud. 347 ž. = 87% (v pav. 101 ž. = 75%) na celé škole 448 ž. = 84%, s odůvodněním, že po napsání úkolů zbude hodně času pro pohyb na volném vzduchu, případně na výlet, že možno v sobotu pomoci doma, že žák přijde v pondělí do školy svěží a j.; *jednoduchou frekvenci* si přálo v každé třídě jen několik jednotlivců, v hl. budově 36 ž. = 9% (v p. 18 ž. = 13%). Celkem 54 ž. = 10%. Důvody nebyly, až na zcela řídké výjimky, uvedeny.

Čeho si žáci přáli

Za okolností, v jakých naši žáci žijí (nová škola, celkem dobře vybavená, více než přátelský poměr učitelů k dětem, živý kontakt rodičů se školou), nemohla vyslovená přání, jak je však i v přirozené povaze věci, soustřediti na sebe nějak zvlášť zřetelnou převahu hlasů. Přes to ovšem nelze říci, že by celek jevil úplnou zájmovou roztráštěnost nebo přání malicherná, uměle hledaná.

Největšího procenta dosáhlo přání, aby dívky měly svoji vlastní školu neb aby chodili hoši a dívky zvlášť: v hl. bud. 52 ž. = 13% (v pav. 35

*) V závorce je poměr hlasů kladných proti záporným, třetí číslo značí ž. nerozhodné.

ž. = 26%) v celku 87 ž. = 16%. (Mnozí tedy, třebaže v otázce o poměru d. a h. se již vyslovili nepříznivě o vztahu d. a h., zde ještě mezi přáními znova výslovně hlasovali pro odloučení d. a h.)*)

Další v pořadí jsou v hlav. budově tato přání:

basen, plavání	56 ž. = 14%
více výletů, resp. vycházek	41 ž. = 10%
lehkoatletický klub, sporty	38 ž. = 9·5% (v celku slovy 43 ž. = 8%)
hřiště	20 ž. = 5% („ 29 ž. = 5·4%)
daltonský plán	15 ž. = 4%
filmy a svět. obrazy při shromáždění .	13 ž. = 3 $\frac{1}{4}$ %

Pavilony mají svoje přání i pořadí:

tělocvičnu	34 ž. = 25%
přístavět pavilony**)	18 ž. = 13%
zahrádku	17 ž. = 13%
koupelny, sprchy	14 ž. = 10%
hřiště	9 ž. = 7%
sporty	5 ž. = 4%

Kromě toho bylo vysloveno několik přání, zdůrazněných jen některou třídou nebo majících význam jen pro urč. skupinu, na př.: ve III.a (ve které se učí latině a francouzštině a proto nemají zpěv a vaření) nejvíce hlasů (33% ze třídy) soustředilo přání dívek, aby měly vaření, a pak ve IV. roč. psaní na stroji, ve III.b si hoši nepřejí (33% hlasů) mít hudební výchovu (nemůžeme zpívat, mutujeme), ve IV. roč. hlasují (59%), aby se nemuseli přezouvat a j. p.

Je pak dále množství ojedinelých přání, týkajících se nejrůznějších věcí a zájmů, na př.: rozdělení žáků; vodovodů na chodbě; procházení v halách; klubů, jednotlivých předmětů, hygieny ve třídách, vybírání tříd. učitelů pro příští rok a j. a j.

Seznati přání žactva je jistě nejen pro vedení školy, ale i pro celek žáků velmi zajímavé a poučné a může mnoho znamenati v dalším sblížení dětí se školou, i když třeba nelze všem přáním hned a snadno vyhověti. V každém případě však je jen prospěšné, má-li škola jasno o sklonech a zájmech těch, kteří jsou jí svěřeni.

Hlasování o dodatkové otázce, která, ač umístěna poslední, nebyla z posledních co do zájmu, neboť se týkala nejznámějšího hochy a dívky na

*) Vliv tradičního rozdělování škol podle pohlaví ve městech.

**) Aby mohli choditi dále do pavilonů do II. roč. Proč? „Že máme blízko“, „že tu je zdravý vzduch“, „že se nám tu líbí“ atp.

škole, přineslo tyto výsledky: ze 361 hlasů (bez hlasu pavilonů a jedné třídy, která shodou okolností také nehlasovala) obdržel 254 hlasy = 70% *Evžen Peřina ze IV. roč.* = *nejpopulárnější žák* (za ním žák Lubor Čapek — IV. roč., 31 hlasů = 8·6% a Jos. Pokorný — IV. roč., 30 hlasů = 8·3%) z děvčat pak 202 hlasy = 56% *Jiřina Skrčená ze III.a* = *nejpopulárnější dívka* (za ní Lud. Seidlová — IV. roč., 37 hlasů = 10·2%, Františka Dudová — IV. roč. = 36 hlasů = 9·9%).

Oba zvolení těší se vskutku na škole velké popularitě. Ohlášené výsledky volby při nejbližším společném shromáždění bylo přijato s nadšeným neutuchajícím potleskem. Jejich zvolení jim jistě přejí i žáci, kteří volili jinak. I my jim k jejich úspěchu gratulujeme.

Výsledek tohoto celého šetření je jistě zajímavý i poučný hlavně ovšem pro učitele a děti naší školy, ale jistě u něho se zájmem prodlí vedle rodičů našich dětí i širší veřejnost, zejména učitelé reformních škol a učitelstva vůbec. (Bylo by zajímavé srovnati výsledky hlasování různých škol o (reformách) samosprávě, klubech, koedukaci (na př. na venkovských smíšených školách měšťanských), volné sobotě a p.)

Ale i když tato čísla zapůsobí jen v okruhu těch myslí, jichž se přímo týkají, t. j. ať už prospějí jen zúčastněnému žactvu nebo učitelstvu naší školy — či oběma vespolek, což je pravděpodobnější, *vykonala dobře svoje poslání*, neboť to byl cíl, který hlavně sledovala. A tohoto prospěšného vlivu si ze srdce přejeme.

Naše hymna. - Naše vlajka a slavnost jejího odhalení. - Michelské Tempo. - Zákony žákovské samosprávy. - Rozmluva matky s dcerou. - Kampaň čistoty. - Rozhovor. - Návštěvy. - Život dětí v pavilonech. - V přestávce. - Naš divadelní klub. - Jak jsem hrál hlavní roli. - Jak jsme zkoušeli prince Hamleta. - Naše vystoupení v Stavovském divadle. - Naše olympiada. Naš lyžařský zájezd do hor. - Dopis panu presidentovi. - Jak jsme psali slohy. - Testujeme. - Naše „komíny“. - Co mi život dal.

PROČ DENÍK?

Každému člověku se přihodí něco, co by se mělo zapsat. Proto mnoho lidí si píše svůj deník.

A protože i naše škola a naše skupiny mají svůj vlastní život, vybrali jsme nejzajímavější události a zapisovali je do deníku školy.

Jsou tu veselé i vážné příběhy, referáty o práci, vzpomínky ze zájezdů a výletů, důvěrná slova o přátelích, veselé charakteristiky druhů slovem i obrazem, i vážná slova na rozloučenou těch z nás, kteří opouštějí tuto velikou rodinu, v níž se nám tak dobře žilo.

Nuže, čtěte zde několik stránek z našeho školního deníku.

MICHELSKÁ HYMNA

Zpíváme svou hymnu:

„Haló, haló, všichni v jednom šiku...“

zpíváme ji rádi a nadšeně. Mluví za nás za všechny, co chceme. Při shromáždění ozývá se jako slavnostní zpěv. Na výletech jako připomínka, kdo jsme.

Všichni ji umíme a všichni si přejeme, co říkají její slova:

„Michli zdar a Michli sílu!“

Srbová, III.b.

NAŠE VLAJKA A SLAVNOST JEJÍHO ODHALENÍ

Máme něco, co nemají na žádné nereformní škole — máme svou školní vlajku! Lneme k ní s láskou, neboť je znakem naší školy, je symbolem, za němž všichni jdeme. Jest na ní vycházející slunce nad dvěma hnědými kopci v modrém poli. Zajisté jste již uhodli smysl! Na jednom z kopců stojí naše škola, druhý je Bohdalec. Slunce, které vychází, značí nové snahy, značí světlo nového poznání, značí cestu za novým, šťastnějším člověkem, kterého chce vychovati nová naše reformní škola.

Jsme na svou vlajku hrdi! Slavnost jejího rozvinutí byla velmi dojemná. Každý si přinesl nějakou kytičku z domova. S touto jsme vcházeli do síně, kde se koná shromáždění. Na stole slavnostně prostřeném ležela stočená vlajka a stála pěkná váza. Pořadatelka slavnosti brala od nás květiny a vázala je v kytici, kterou pak vložila do vázy. Toto shromáždění mělo slavnostní ráz už tím, že mu byl přítomen starosta XIV. okresu, pan Maier. Promluvil k nám o významu svátku práce, jenž byl právě den před tím. Také rodiče přišli na slavnostní shromáždění.

Potom vedoucí tohoto shromáždění vysvětlila nám význam vlajky jako symbolu, který nás všechny spojuje a všechny zavazuje k takovému jednání, které by vždy dělalo jen čest naší škole. Každý z nás je odpověden za dobré jméno školy, jejímiž jsme žáky.

Poté hovořila o květině jako znaku lásky a svázavši kytici našich kvítků dohromady, dekorovala jimi rozvinutou vlajku na znamení, že jsme si všichni rovni a že se máme všichni rádi. Praporečník Svoboda stál v pozoru se vztyčenou vlajkou, na kterou nejprve slibovali učitelé a potom za všechny žáky starostové skupin. Já, jako starosta samosprávy, jsem přečetl zákony, které jsme sestavili na žákovské radě a jež v tomto slavnostním okamžiku všichni slíbili zachovávat.

Po slibu jsme zapěli svou školní hymnu a při odchodu jsme se každý uklonil před svou vlajkou.

Fr. Bouc, I.a (1930).

MICHELSKÉ „TEMPO“

Každé naše shromáždění je ukončeno nadšeným zvoláním slova Tempo! Je to naše heslo, které nás povzbuzuje k rychlejší práci. V naší škole je toto heslo na každém kroku uskutečňováno. Každý žák by chtěl mítí uloženou práci co nejdříve a ovšem co nejlépe vykonánu. Jen ten, kdo rychle a stejnoměrně pracuje, kdo má správné pracovní tempo, dochází dříve k cíli.

Nechť všichni lidé se řídí tímto heslem!

Život — to je také závodění: Kdo dřív? Kdo líp?

Tempóóó!!!

V. Niklas III.b.

ZÁKONY, KTERÉ SI DALA NAŠE ŽÁKOVSKÁ SAMOSPRÁVA

Žákovská rada pokusné dif. měšť. školy v Praze-Michli po dohodě s učitelským sborem vyhláší tyto zákony, které zachovávatí zavázali se všichni příslušníci naší školy, poněvadž jsou přesvědčeni, že je to v zájmu úspěšné práce nás všech.

I. *Zákon pořádku a čistoty.*

II. *Zákon ticha.*

I. *Jak budete plniti zákon pořádku a čistoty?*

1. Do školy chodte včas!
2. Vejděte do pracovny, v níž máte prvou hodinu a dejte se hned do práce!
3. Přineste vždy vše potřebné s sebou! Nezapomínejte nic doma!
4. Při přecházení jděte ve dvojstupu a nevcházejte do učebny, dokud je tam jiná skupina!
5. Pro potřeby třídy (inkoust, křídou atd.) chodte vždy v pondělí před 8. h.!
6. Dbejte pokynů svých starostů a svá přání oznamte důvěrníku třídy!
7. Všechnu práci konejte svědomitě a pečlivě!
8. Čistota je též požadavkem pořádku.
Čistěte si boty, ať nenanesete bláta a prachu!
Neodhazujte papírků a zbytků ovoce! Větrejte přes poledne učebny!
Při odcházení ze tříd umyjte tabule! Na záchodech splachujte!
Přebalujte často své knihy!

II. *Jak budete plniti zákon ticha?*

1. Ticho při práci šetří nervy: *Budte tiši!*
2. Po chodbách a schodech chodte pomalu!
3. Při čekání na chodbě zachovejte klid!
4. Nevyrušujte vykřikováním při učení!
5. Kdo zůstává ve škole přes poledne, je v útulku.

Tyto zákony chceme dobrovolně zachovávat a zavázali jsme se k tomu ústy svých zástupců slibem na naši školní vlajku. Všichni jsme odpovědni za čest a dobré jméno své reformní školy.

ROZMLUVA MATKY S DCEROU.

Matka: Je to hrůza, čemu vy se dnes v té škole učíte! To za našich let nebylo.

Dcera: Maminko, ty stále zapomínáš, že to bylo před třiceti lety. Dnes je vše jiné, je jiná mládež. Jsme nová generace!

Matka: Jaká pak nová generace! To je pořád jedno! Na příklad, takové věci, jako ta vaše samospráva. — Kdo to jakživ slyšel?! Místo abyste se učili počítat, máte shromáždění, rady a jiné hlouposti. Je toho potřeba? Učíte se jenom hašteřit a štvát jednu stranu proti druhé. . .

Dcera: Ne, ne, nikdy! Není tomu tak, maminko! Pojď se někdy podívat na naše shromáždění, na naši radu, potom nebudeš říkat, že je to štvání a hašteření. Já do té školy chodím a vím, jak to tam vypadá a jak mám jednat. Počítat? Tomu se učíme také. A nejenom to! Máme i jiné předměty, kterým se pilně věnujeme. Samospráva není hlavní věcí v naší škole. Ta jest až na druhém místě. Nejdříve se musíme něčemu naučit a potom se věnujeme tomu ostatnímu.

Samospráva jest krásná věc! Učíme se v ní samostatnosti. Nelíbí se ti, že s učiteli mluvíme prostě, otevřeně? Vy jste se trásli před rákoskou, báli jste se jít do školy, ale my se do ní vždy těšíme. Nedivím se, že si na školu příliš rádi nevzpomínáte, ačkoli nám ji dáváte falešně za vzor. Uráží mě, když někdo špatně mluví o naší škole. Budu ji hájit, dokud budu moci. . .

Matka: Mlč už, prosím tě! Jak hloupě mluvíš! To máš zase z té nové školy! Nevím, jak to s vámi dopadne!

Dcera: Nemusíš se o nás bát. Neztratíme se! Tomu nás učí naši učitelé. My se budeme ve světě umět ozvat!

Matka: Neschvaluji tuto školu! Je to nejhorší škola, o jaké jsem kdy slyšela! Za nás to bylo jiné, my.

Dcera: Nemluv tak, maminko, prosím tě! Bolí mě, když tak mluvíš o naší škole. Odvolej, prosím, co jsi o ní řekla! Vždyť já vím, že to tak zle nemyslíš!

Matka: Pusť mě! Nemám čas poslouchat tvé hloupé řeči. Nepustíš? — Nuže, tedy odvolávám, co jsem řekla.

Dcera: Dobře. A uznej přece, maminko, že dnes je jiný svět! Vše nemůže být stále stejné.

Matka: Mlč už a jdi se učit, nebo budeme zase tam, kde jsme byly. — Máš pravdu. Svět se změnil. Nyní mám chytřejší dceru, než jsem sama. Jdi!

J. Binderová, III. a.

KAMPAŇ ČISTOTY.

Při našem způsobu vyučování, kde přecházíme z jedné pracovny do druhé podle předmětu, trpěl s počátku velice pořádek a čistota. Nebylo totiž možno dobře zjistiti, kdo odhodil papír nebo zanechal zbytky od jídla v koutku lavice. Proto jsme se usnesli v žákovské radě vyhlásiti neúprosný boj vši nečistotě a nepořádku. Nazvali jsme své úsilí *Kampaní čistoty*. Měla trvat týden a veškerá naše snaha v těchto dnech měla směřovati k tomu, aby každý úzkostlivě dbal čistoty ve svém obleku, obuvi, pomůckách, čistoty svého těla, svého místa ve škole a celého svého okolí doma. Byli jsme jako zelektrisováni, se stěn na chodbách i v učebnách volaly na nás ohromnými písmeny tabule: *Týden čistoty!* a zrak kamarádů, sledující pytlík od svačiny, varoval a ukazoval na koš na papír. Hoši přišli ostříhání, límečky košil u krku se jen bělaly. Čisté kapesníky v čistých rukou! Dívenky byly jako kytičky, hlavy umyté, zástěrky čisté. Na celé naší škole nebylo papírku, nebylo ohryzku, tabule se sametově černaly, nebylo na nich šedivých kocourů, knihy byly přebaleny, špinavé sešity vyměněny — inu ona dvě slova: *Kampaň čistoty* měla opravdu kouzelnou moc!!! A každý vykonával tuto dobrovolnou povinnost s radostí. S počátku bylo třeba zápasiti se zvyky nedbalosti, ale

takový týden důsledné práce zmůže mnoho. Prodloužili jsme jej ještě o týden a pozorovali jsme, jak už docela bez námahy jsme kladli věci na patřičné místo a nezanechávali po sobě „pokladů“. *Zvykli jsme si! A to bylo cílem této kampaně.*

Fr. Dudová, I.a. (1931.)

ROZHOVOR

„Dobré jitro, paní Svobodová.“

„Dobré, dobré, paní Procházková. Ten váš Honzík dělá vážného, snad se s Tondou nehněvají? Už ani kopat nechodí.“

„Ale to víte, má prý ‚vážné starosti‘. Ve škole je zvolen starostou třídy; považte, starostou! Doma píše stále nějaké referáty, statistiky, návrhy, vím já, co ještě?“

„No, ta samospráva je dobrá věc. V pondělí ráno náš Tonda si vykartáčoval šaty bez mého pobídnutí — a dělá to nyní každý den.“

Co jsem se s ním dříve nazlobila a neposlechl. To dělá jen ta samosprávou vyhlášená ‚kampaně čistoty‘.

„Ano, já jsem také pro samosprávu žáků. Dítě se učí býti samostatnějším.“

„To jsme se rozpovídaly. Už běžím... Sbohem...“

„Na shledanou.“

L. Seidlová, IV.

NÁVŠTĚVY

Naše škola byla hodně navštěvována zájemci. Přicházeli jednotlivci i skupiny, pozorovali způsob naší práce, prohlíželi zvědavě grafy na stěnách, testy, programy a bylo vidět, jak se upřímně všemu podivují. Také mnoho návštěv pánů inspektorů — okresního i zemského jsme měli. Zvláště nás však svou návštěvou poctil pan ministr školství a nár. osvěty, dr. Ivan Dérer. Zdržel se u nás asi půl druhé hodiny, navštívil všechny skupiny a odešel. Mnoho řečí nenadělal. Ve skupině D se o starostu Halamu živě zajímal a dal si od něho vylíčiti, jak byl zvolen a kdy skončí jeho funkce. Halama vtipně a pohotově odpověděl, že odstoupí, pozbude-li důvěry třídy. Odpověď se panu ministru bezpochyby líbila, neboť se usmíval, přál mu, aby dlouho „vládl“ a podal mu ruku na rozloučenou. To byla přece veliká čest! Všichni jsme mu toho přáli.

Ze zvláště významných návštěv jmenuji ještě redaktora Tagblattu, který podaroval skupinu C za pěkný zpěv 20 korunami. Do svého listu napsal o michelském Komeniu dlouhý informační uznalý článek. Panu redaktoru *Hellerovi* padl také do oka Filípek. Když ho viděl, jak v poledne svědomitě obchází třídy se suchým krajícem v ruce, dal mu několik Kč na přilepšenou.

Rádi jsme vítali návštěvy v pátek, a pak jsme je žádali, aby nám něco

pověděli o kraji, z něhož přišli, a byli-li to učitelé, o jejich dětech, jak žijí doma a jak pracují ve škole.

Tak krásně nám pověděl o zlínské reformní škole pan Grác. To jsme koukali, když líčil zařízení jejich školy, síní a kabinetů! Trošku jsme jim záviděli, ale pak jsme se utěšili tím, že napřesrok už to také budeme mítí lepší v nové škole!

Letos si říkáme, že vaříme z vody, ale pracujeme s chutí a docilujeme i v těchto skromných poměrech pěkných výsledků.

Také nezapomenu na návštěvu pana učitele Šmída z Čermné v horách Orlických. Když nám líčil, jak od 5 let tam děti se pomáhají žít výrobou knoflíků, jak chudá kamenitá políčka horská obdělává rodina zapražená do pluhu nebo bran, zastyděl jsem se, že jsem někdy zanaříkal na svůj osud!

Zájem veřejnosti nás velmi těšil a při každé návštěvě jsme si znovu uvědomovali, jak na nás a naši práci záleží, když tolik zraků je na nás upřeno!

J. Filípek, I. (1930)

NÁVŠTĚVY

Každý týden máme na naší škole nějakou návštěvu. Zájemci z celého světa chodí se dívat na náš pracovní systém, naše pracovní tempo a pokroky v práci. Přecházejí ze skupiny do skupiny a pozorují, jak pracujeme a s jakou dovedností. Zapisují si, co jak děláme a co je pro ně novou věcí. Líbí se jim snad zvláště naše samostatnost a chuť do práce. Často přichází návštěva, kde je až na 50 osob. Zvláště vždy čekají na páteční shromáždění, kde řeknou vždy své mínění o naší práci.

Ptáčková, III. a.

ŽIVOT DĚTÍ V PAVILONECH

Pavilony jsou náš druhý domov. Tam se scházíme jako ptáčci do svých budek. Pavilony jsou na širším prostranství, které jest obehnáno plotem.

Před osmou hodinou oživnou pavilony, které byly přes noc zbaveny svých rušných obyvatel. Starosta svolává do tříd. Již sedíme v lavicích. Učí se nám krásně při otevřených oknech a za zpěvu ptáčků. Slunečko nám posílá svoje milé paprsky a my mu za to zazpíváme roztomilou písničku.— Půl jedenácté. Vyletíme z pracovny jako šíp vystřelený do vzduchu.

Starostové mají co dělat, než tu bujnou chásku udrží na uzdě.

Odevšad je slyšet veselý smích a žert.

V. Weisová, I. c.

V PŘESTÁVCE

K oddechu mezi jednotlivými hodinami jsou určeny přestávky. Využíváme jich k rozhovoru a přesnídávce. V chladných a blátivých dnech pro-

chážíme se v halách, které jsou v každém poschodí. Je-li slunečno a sucho, vycházíme na zahrádku. Zde je více místa k honičkám a procházkám. Smíme chodit po chodníku anebo v zahrádce, a to jen tam, kam páni učitelé vidí. Ale někteří toho nedbají, běhají kolem celé školy i na silnici, a tu musí býti zapsáni funkcionáři, kteří tam mají dozor a dbají o pořádek. Když zazvoní, spěcháme do tříd a pokračujeme ve vyučování.

E. Kindlová, I.a.

NÁŠ DIVADELNÍ KLUB

Na začátku roku se ukázal v našem školním životě nový paprsek. Byl drobounký a nesmělý, no zkrátka, abych vás dlouho nenapínal, byl to náš první klub — přírodovědný. Po něm se tvořily nové kluby, ale žádný se nedočkal takové slávy jako klub divadelní.

Z ničeho nic přiletěl, ale že letěl moc rychle, zakopl o „Mořské vlky“ a hanebně se zmáchal „v moři“. Když se osušil, měl zchladlou krev a když jej ještě pan Nekola uchopil pevnou rukou, ujížděl mírnějším tempem. Ale najednou byl vyhozen z kolejí klidu a to zajímavým atentátem. Peřina, Čapek, Pokorný sepsali novou hru „Zmoudření prince Hamleta“ nebo „Ach a Ouvej dělají kariéru“. Nadšeně jsme se dali do čtení úloh, stále jsme něco měnili, vynechávali neb přidávali. Konečně úlohy byly přiděleny a denně se zkoušelo. Po těžkých zkouškách odhodlali jsme se zahrát „Hamleta“ v nuselském koleniu. Hra byla velkolepá, po každém jednání zněly pravé salvy potlesku a když jsme se odebrali po představení domů, doprovázeli nás diváci velký kus cesty. Tak tedy vyrostl na našem slaměném věnci první vavřínový lísteček. Hráli jsme svou hru ještě v Lidovém domě v Michli a v Nuslích několikrát.

Ĵ. Dědek.

JAK JSEM HRÁL HLAVNÍ ROLI

Při schůzi dramatického klubu jsem se dověděl, že mám hrát ve hře „Zmoudření prince Hamleta“ hlavní roli. Pan Nekola mně hru dal, abych si ji přečetl, bude-li se mi líbit. Hra se mně líbila. Naučil jsem se jí lehce. Po pěti čteních jsem ji dobře uměl. Potom ještě byly zkoušky, při nichž jsem se hře doučil. Konečně přišel den představení. Měl jsem z toho trochu strach, ale ten zmizel při hře. Mezi herci bylo veselo a každý se na představení těšil. Představení jsme vyhráli. Hráli jsme hru několikrát nejen u nás, ale i v Nuslích. Dostali jsme pozvání od samosprávy pokusné školy v Postoloprtech, abychom tam přijeli svou hru zahrát. Pojedeme tam asi 2. června t. r. Už zase začaly zkoušky, při nichž si hru zopakujeme, abychom ji dobře uměli. Všichni se na hru připravujeme, abychom si nepokazili svou dobrou pověst.

Blažek.

JAK JSME ZKOUŠELI PRINCE HAMLETA

Hráli jsme „Zmoudření prince Hamleta“. To vám bylo zkoušek, než jsme to zahráli! Každý den po vyučování sešli jsme se, abychom znova a znova studovali svoje role. Při první zkoušce jsme hru pročetli, aby se každý seznámil s obsahem. Každý mohl uplatnit svoje návrhy a nápady. Hra byla opravena a některé věci vyškrtnuty a zase některé přidány. Když vše bylo upraveno a osoby řádně prokresleny, pak teprve jsme začali pořádně studovat. Denně byly zkoušky. Každý herec snažil se, aby svou postavu předvedl tak, aby byla co nejpřirozenější. Zkoušel, jak by se postavil, otočil a jak by věc řekl, aby to vypadalo živě a hlavně vtipně.

Po dlouhé námaze překročil čas ke generální zkoušce. Ale ta nikoho nespokojila. Náš režisér i my jsme byli celí z toho zoufalí, jak to skončí, až bude představení. Ale výsledek nás uspokojil. Hru jsme předvedli několikrát, vždy s úspěchem.

Výtěžek hry jsme se rozhodli půjčiti státu na „Půjčku práce“, aby i stát a otcové nezaměstnaných spolužáků z naší práce měli užitek.

L. Pleinerová, III.a.

NAŠE HRA VE STAVOVSKÉM DIVADLE V PRAZE

Náš divadelní klub byl pozván ředitelstvím Stavovského divadla, aby vystoupil ve hře „Děti naší doby“. Opravdové divadlo nás hodně udivilo. Zvláště velikému jevišti jsme se obdivovali. To bylo zcela oprávněno, neboť až dosud jsme na velikém jevišti nehráli. Dále pak byl obdivován veliký lustr v hledišti a mnoho jiných věcí. Nastaly však zkoušky a my musili být pozorni ke všem radám a ponaučením, které nám většinou pan Dostal udílel. Bylo to sice někdy nepříjemné, ale co naplat? Alespoň jsme poznali, že hrát divadlo není lehká věc a že se musí herec hodně a hodně učit, než provede svou věc správně.

Snad také každé rady, jak jen bylo možno, jsme užili, protože v takovém divadle, jako je Stavovské, musí jít všechno přesně. Nabyli jsme tam nových cenných zkušeností, takže se budeme moci podle nich řídit i při práci v našem klubu. Hru, kterou jsme nacvičili, jsme hráli několikrát, ale kritice se nelíbila a tak naše činnost v tomto divadle ustala. V obrázkových listech našli jsme své obrázky, ale co se nám nejvíce líbilo, byl krásný dopis pana Dostala, který napsal našemu klubu.

Dudková, III.a.

OLYMPIADA

Začalo to po vzoru „velkých“ atletů. Chtěli jsme lámati rekordy a proto jsme si udělali „kapesní olympiadu“. Začali jsme nám nejbližším a nejčas-

tějším sportem — plováním. První závod — vodní sporty, t. j. všechny možné i nemožné kategorie plavání, pořádali jsme v klimentských lázních 10. září 1932. Stopky jsme neměli, šlo to jen podle hodinek. Lázeňští zřízení nám sice dělali s počátku potíže, ale potom se umoudřili. Vítězem v celkové klasifikaci byl — Peřina se 401, před Tykalem se 400 body.

Potom byla již rozdmýchána jiskra touhy našich „atletů“ po vítězství a lavina disciplin se valila.

Skoky vysoké, daleké, běhy krátké, střední, daleké a všechny vrhy vyplnily lehkou atletiku. Vítězem opět Peřina se 3.803 body, před Svobodou VI. se 1.103 body. Nakonec jsme napodobili i Skoblu a Nekolného a vrhli jsme se na těžkou atletiku a posléze na cyklistiku.

Konečná klasifikace ve všech sportech byla: Peřina 4.891, Svoboda 1.435 Tykal, Kuna, Gabriel, Svoboda J., Čapek, Pokorný, Hromádka, Musil. — *žije*

NÁŠ LYŽAŘSKÝ ZÁJEZD DO HOR

O pololetních prázdninách jsme jeli s p. Nekolou na lyžařský zájezd do Krkonoš. První den prázdnin jsme se sešli v přednáškové síni a poradili se o různých podrobnostech zájezdu. Když jsem se vrátil domů ze školy, začal jsem si balit věci. Večer jsem se nemohl dočkat okamžiku, kdy půjdu na nádraží. Na nádraží jsem našel p. N. i chlapce. Vyjeli jsme za zpěvu a smíchu. Po delší jízdě jsme přijeli do Turnova, kde jsme museli hodinu čekat na vlak. Do Jablonce nad Jizerou jsme přijeli ráno a posnídali jsme tam. Odtud jsme vystoupili na lyžích do Vysokého n. Jizerou. Cestou padal mokrý sníh a my promokli až na kůži. Ve Vysokém jsme byli ubytováni ve škole. Sotva jsme přijeli, dali jsme své kabáty sušit na kamna, která byla jimi obložena. Odpoledne přestal padat mokrý sníh a my se vydali ven. Brzy jsme se však vrátili, protože začalo pršet. Chtěli jsme jeti druhý den domů. Ráno p. Nekola byl první venku a přinesl radostnou zprávu, že mrzne. Všichni jsme jásali. Rychle jsme se oblékli a jeli ven. Celý den jsme se proháněli po stráních a kopcích. Hlaváček a Pokorný zlomili lyže a musili je dát spravit. Třetí den pobytu jsme ztrávili u lesíka „Kalifornie“. Tam jsme se učili terennímu skoku, různým druhům sjezdu a jiným zajímavým věcem. Bylo to pěkné! Čtvrtý den jsme jeli domů úplně ve vodě. Bylo velké teplo, sníh tál a my se museli brodit vodou. Byli jsme rádi, když jsme se dostali na nádraží. Cesta domů nebyla již tak veselá jako do hor.

Ant. Hrášek, III. B.

DOPIS PANU PRESIDENTOVI

V žákovské radě jsme se usnesli, že pošleme panu presidentovi k jeho 83. narozeninám blahopřejný dopis.

Dopis byl sestaven několika žáky a společně opraven, doplněn a schválen. Po ukončení schůze žákovské rady 6. března byl dopis napsán zapisovatelem Hassem.

Když byl dopis psán, každý chtěl vidět, jak písmenka přibývají na papíře. Všichni jsme měli radost a těšili se, že sám pan prezident dostane do rukou naše psaní.

V dopise přejeme panu prezidentovi mnoho zdraví v dalším životě a slibujeme poslušnost své republice a že budeme pracovat tak jako on, abychom dělali své vlasti jen radost. Na tento dopis odpověděla děkovným dopisem kancelář pana presidenta republiky. Stálo tam, že pan prezident nám děkuje a žádají v něm, abychom svého slibu panu prezidentovi dodrželi. Dopis jsme si vyvěsili za rám a každý si jej mohl přečíst. Starosta školy četl jej při shromáždění.

Dodržíme svého slibu a pana presidenta nezklameme.

L. Pleinerová, III.a. (1933)

JAK JSME PSALI SLOHY...

„Mami, prosím tě, kdy se narodili moji praprapradědečkové?“

Dvacet devět otců a matek přišlo do rozpaků, ale co naplat, synáčekové a dcerušky dostali slohový úkol.

Totožnost praprapradědečků a prapraprababiček, kterých je dohromady dvaatřicet, je zhruba vypátrána. „Kdopak by si to přesně pamatoval,“ vzdychla často mezi výkladem maminka.

Pak přišli na řadu pradědečkové, dědečkové. Zase taková práce. „Rodiče a my“ — to šlo již lehce. Sloh byl hotov.

Náš rod — saga našeho rodu — bylo jedno z nejzajímavějších slohových temat. Při tom jsme se nasháněli a napřemýšleli dost a dost. Také rodokmeny s obrázky mnohý udělal.

Mnoho jiných zajímavých prací jsme vypracovali. Byly to správné slohy a dělali jsme je rádi...
Kuna, IV.

TESTUJEME

Testujeme tenkrát, když jsme se naučili určité látce. Před testem mezi sebou opakujeme. Když přijde hodina, kdy dostaneme test, položíme jej obráceně na lavici a je úvod k testu. Potom najednou testy obrátíme a pracujeme. Napíšeme jméno, skupinu a datum. Nejprve vyplníme otázky, které umíme dobře, o ostatních přemýšlíme a vyplníme je, pokud nám zbude čas. Když uplyne doba ustanovená pro testy, některý žák nebo žákyně testy sebere. Čekáme vždy s napětím na výsledek. Příští hodinu se dozvíme o výsledku své práce, který se stanoví procentuálně. Procenta

Život mi dal zklamání, lásku, nenávisť, poznání, nedůvěru. . .

Vzpomínám si na slova jednoho pana učitele:

„Zklamání, mnoho zklamání, ale i zklamání jsou krásná, vše je krásné, čím člověk silně žije. Život je boj, a boj je krásný!!!“

Život dal mi poznání práci, těžkou, namáhavou práci, práci dělníků-robotů. A za tu dobu práce dal mi poznání, co je škola.

Velký, veliký rozdíl.

Ve škole, tam jsi v teple, v rodině, ale v práci, v životě? Tu jsi v poušti, kde jsi ztracen. Tu na tebe číhá nebezpečí v podobě bažiny, do které když zapadneš, nikdo ti nepomůže.

Stýkal jsem se s lidmi dobrými i špatnými. Je moje štěstí, že jsem nebyl zatažen do některé z těch bažin. Je moje štěstí, že jsem ty lidi dobré i špatné porovnával a bral si příklad z obou.

Život mi dal mnoho. Otušil mě, zocelil, připravil na další a další rány osudu. Dal mi lásku ke škole, vzdělání, a hlavně lásku k práci.

J. Pokorný. IV. roč.

Co soudí o naší škole návštěvníci a rodiče dětí

NÁVŠTĚVY

O pokusnou práci jevil se po všechna léta značný zájem četnými návštěvami. Poněvadž návštěvy větších skupin, častěji se opakující, působí zneklidnění žactva, byly návštěvy omezeny na dobu od 1. ledna do 30. dubna. Celkem navštívilo školu za uplynulá čtyři léta téměř 1200 osob.

Byli to především představitelé školních úřadů, kteří chtěli poznati z vlastního názoru praktické provádění pokusu.

Zvlášt významnou byla návštěva nejvyššího representanta šk. správy, pana ministra školství Dr. Ivana Déřera, který v průvodu vrchní škol. rady Pluhaře a sekčního šéfa Dr. Müllera poctil školu návštěvou 17. března 1930.

Dne 28. února 1931 navštívil školu pan vicepresident zemské školní rady Dr. J. Hendrych doprovázen p. zemským inspektorem vládní radou Dr. E. Vebrem. Opětovně navštívil školu dne 10. března 1933.

Pan okresní školní inspektor prof. A. Šindelář navštěvoval školu pravidelně třikrát až čtyřikrát ročně.

Šéf pražského školství pan vrchní mag. rada Jarolímek byl přítomen vyučování s panem vrchním odborovým radou Dr. Keprtou z min. školství. Pan min. rada Dr. K. Velemínský sledoval se zvlášt radostným zájmem práci na škole. Uvedl k nám spolu s min. radou Dvořákem výpravu menšinových inspektorů. V dubnu 1932 navštívila školu výprava okresních inspektorů vedená pražským inspektorem Dr. A. Šturmem.

Z řad známých pedagogických odborníků ředitel Bakule, řed. Bačkovský, poslanec Vojta Beneš, min. rada Heřmanský, univ. prof. Hessen, prof. Králíčková, insp. Dr. Kriebel, insp. Mík, ředitel Pastejřík, doc. Dr. Příhoda, prof. Růžička, prof. C. Stejskal, řed. Vaňura, řed. Vrána, ředitelka Žofková, doc. dr. Weigl a j.

Výpravy francouzských a německých učitelů a profesorů, zájezdy učitelských organizací, učitelských sborů a kolegů jednotlivců z Čech, Moravy, Slezska a ze Slovenska.

Posluchači českých a německých pedagogických fakult, učitelských ústavů (IV. ročníky), posluchači Školy vysokých studií pedagogických, profesori a posluchači Teachers Colidge Kolumbijské university v New Yorku, kolegové z Jugoslaviie, pí Phyllis G. M. Hollow z Rangiora, Nový Zeeland, a j.

Dovolil jsem si požádati některé významné osobnosti, které nás navštívily, o malý příspěvek do tohoto Sborníku. Současně jsem požádal některé rodiče našich žáků o jejich posudek o naší škole.

I. Viceprezident zemské školní rady Dr. J. Hendrych píše:

V Praze dne 14. května 1933.

Velevážený pane řediteli!

Potěšilo mne Vaše vyzvání k příspěvní do Vašeho Sborníku. Dovolte, abych Vám sdělil těchto několik vět:

Není sporu, že škola, připravující nástup generací do života, nesmí býti zkostnatělým útwarem, železnou konstrukcí tradic bez ohledu na přítomnost. Jest třeba stále hledat, jest třeba stále vysílat přední stráž, aby hledaly a zajišťovaly bezpečné cesty. Tuto práci předních hlídek konáte Vy na reformních školách, a konáte ji obětavě, neúnavně a s nadšením. Sledoval jsem několikrát práci na reformních školách a vždy se tam zase rád vracím. Ve Vašich třídách je jasno, mezi učitelem a mládeží je hřejivý poměr vzájemné důvěry a celý postup ovládá snaha přivést mládež k tomu, aby z vlastního vnitřního přesvědčení se snažila naučiti se samostatně pracovat.

Nechci říci, že by na druhých školách nebylo té lásky k mládeži a k práci, toho nadšení a té obětavosti; — ale Vy hledáte nové cesty a odvažujete se na ně; proto zasloužíte uznání a podpory všech, kdož o to usilují, aby naše školství se stále vyvíjelo a vyhovovalo potřebám nastupujících generací. Přeji Vaší práci stálého zdaru.

S projevem dokonalé úcty jsem Vám zcela oddaný

Dr. J. Hendrych.

2. Vládní rada Dr. E. Vebr, zemský školní insp.:

V Praze dne 4. května 1933.

Vážený pane řediteli!

Žádáte mne o malý příspěvek do Sborníku, který hodláte vydati. Velmi rád vyhovuji Vašemu přání a sděluji s Vámi aspoň některé své subjektivní dojmy z reformní školy II. stupně v Michli.

Když ministerstvo školství a národní osvěty výnosem ze dne 27. srpna 1929 příznivě vyřídilo žádost Reformní komise školy vysokých studií pedagogických v Praze, usilující o školu, která by vyhovovala poměrům demokratického státu a kulturním požadavkům současným, byl jsem od 1. září 1929 pověřen dozorem nad všemi pokusně zřízenými veřejnými školami reformními ve Velké Praze, a to jak nad školami I. stupně, přejímajícími úkol pětitřídní školy obecné, tak nad školami II. stupně, jež se mají rovnati dosavadním typům nižší školy střední a školy měšťanské.

Této nové funkce ujal jsem se s radostí. Bylať mně už z dřívějších let dobře známa intensivní, obětavá a žádných překážek se nelekající práce pokusníků pražských, paní učitelky Kühnelové a pánů učitelů Sedláka, Žitného i Zemánka. Proto šel jsem i do Vašeho Komenia s chutí a ovšem i — přiznám se — se značnou dávkou zvědavosti, jak asi se Vám podaří realizovati předložený plán.

Pohlížím-li dnes po 4 letech na práci vykonanou na Vaší škole, musím se především vysloviti o Vašem učitelstvu s nejvřelejším uznáním a s obzvláštní pochvalou. Jsou to z velké části nadšení průkopníci nových směrů, kteří svým pedagogickým, didaktickým a metodickým ideálům věnují nejen skoro všechn čas, ale namnoze i zdraví.

Výsledky v některých předmětech u některých učitelů jsou namnoze lepší než na školách normálních, ovšem — bohužel — za cenu nadlidské námahy příslušných docentů. Kdyby reformní školy měly zařízení nutné pro samoučení, pro laboratorní metody, pro Daltonský plán, kdyby netrpěly nedostatkem učebnic, vhodných testů a pod., byla by práce učitelů mnohem lehčí, jejich duševní i tělesná námaha byla by menší a resultát mohl by býti ještě úspěšnější.

Diferenciace dobře se osvědčuje potud, že umožňuje učiteli stanoviti rozsah i obsah látky podle talentu žáků. Učitel nemusí přetěžovati žáky méně nadané a může postupovati rychleji a do hloubky u schopnějších. Bohužel, zdá se mi, že u žáků nižších skupin vzniká nezřídka pocit méněcennosti. V oddělení slabším ocitají se téměř pravidlem děti sociálně hůře postavené. Rodiče v subjektivním názoru na dítě jsou — jak mně bylo sděleno — spíše ochotni uvěřiti, že se tu stala sociální křivda, než že zařazení jejich dítěte do druhého oddělení stalo se k jeho prospěchu.

Přecházení žáků z pracovny do pracovny má nepopíratelně některé dobré stránky, ale soudím, že při češtině, němčině a matematice je zbytečné. Hodiny 45minutové u Vás podle mého názoru v celku nevyhovují, zaviňující nervosní chvat v práci učitelově i žakově a poskytující málo času na procvičení a důkladné opakování látky. Že nedostačují, vidno z toho, že se spojují dvě hodiny na př. počtů, reálií, jazyka vyučovacího — což je zase druhý, málo pedagogický i didaktický extrém, vyvolávající s obou stran únavu.

Daltonský plán hodí se — podle mého názoru — pro skupiny talentovanějších žáků (skupiny *A* a *B*), a to teprve v dospělejším, soudnějším věku, tak asi počínaje III. ročníkem.

Že samospráva může přispěti k udržení pořádku a čistoty, netřeba dokazovati. Ale mám dojem, že někteří, zvláště vedoucí žáci, počínají si nedětsky. Dne 15. ledna 1932 byl jsem přítomen společnému shromáždění prvních ročníků ve Vaší aule. Po různých počátečních formalitách předal jste, pane řediteli, slovo předsedovi samosprávy, žáku III. roč-

níku. Ten vyzval dva žáky, obviněné ze zanedbávání školy, aby se omluvili, a vyřídil s nimi ku podivu hladce všechny aktuality samosprávy. (Při tom starostové jednotlivých samospráv třídních, opatření páskami, seděli v prvních lavicích.) Tehdy jsem se zamyslel: Ty děti zde vystupovaly a počínaly si jako staří řečníci. Jistě důkladná příprava pro život veřejný. Ale bylo mi upřímně líto těchto jedenáctiletých, útlých drobečků, že tak záhy opouštějí svá bezstarostná, nevinná léta dětská, stávají se rychle dospělými a jsou předčasně zasvěceni a strháváni do víru a formalit veřejných záležitostí a do spolkaření, kterého přece je u nás více než dost.

Velice se mně líbí u Vás přátelský, srdečný poměr mezi učitelem a žákem, který na hosta působí nebyvalým teplem. Ale přimlouval bych se, aby i zde dbáno bylo osvědčené zásady starých Římanů *Ne quid nimis!* Pro koho vychovává škola dívky? Pro život. Jaký je život? Velmi často tvrdý a těžký, vyžadující tuhé disciplíny. I doporučoval bych, aby se nepřehánělo, aby se i zde kráčelo po zlaté střední cestě (*medium tenere beati*). Ostatně jsem konstatoval, že nejlepší výsledky ve výuce mají právě učitelé, kteří udržují řádnou kázeň.

Nejsem sám, který se pozastavuje nad přílišným a zcela zbytečným užíváním cizích jmen u Vás (problém, kampaň, testy, grafy, skór). Navštívil jsem reformní školy s různými odborníky a každý dosud odsuzoval tento zlovyk, kdyžto přece máme svoje výstižná česká pojmenování pro všechny zde užívané pojmy. Ostatně byl jsem upozorněn, že toto nadměrné plýtvání cizími jmény působí na učitelstvo škol normálních jako cosi tajemného, co nahání strachu a nikterak nepřispívá k příznivému přijetí a posuzování pokusných škol.

Jiná věc, se kterou nemohu souhlasiti se zřetelem na naše ustálené poměry ve společnosti a veřejnosti vůbec, je oslovování učitelů slovem „pane“ nebo „slečno“ s příjmením. Nutno si uvědomiti, že by v našem životě velmi nepříjemně mohl narazit žák naučený oslovovati jen příjmením.

To je tedy můj názor o některých odchylkách normální školy měšťanské od Vašeho Komenia, jež Vám upřímně optima fide sděluji.

Do dalšího quadriennia a budoucích decenií přeji Vaší škole plného zdaru a zaslouženého úspěchu.

Srdečně Vás i učitelský sbor zdraví Váš zcela oddaný

vládní rada *Dr. Emanuel Vebr*, zemský školní inspektor.

3. Prof. Aug. Šindelář, obvodní školní inspektor v Praze:

Když vznikla před čtyřmi lety pokusná diferencovaná měšťanská škola v Michli, nebylo pro ni příznivých podmínek. Školní budova

dosavadních měšťanských škol, v níž byla umístěna, nedostačovala, nebylo kreslírny, kabinetů, ba ani ředitelny. Učebny nebyly zařízeny pro pracovní metody a nebylo dostatek pomůcek.

Většina žactva byla z nepříznivých sociálních poměrů a nová práce učitelstva nebyla posuzována hned s počátku objektivně.

Kouzelným proutkem, jímž byly šťastně překonány všechny obtíže, bylo nadšení učitelstva, s nímž se ujal práce a s nímž pracovalo neúnavně a často se sebezapíráním.

Jasnější nálada, veselejší duch a ještě větší chuť k práci zavládla v nové školní budově, kam se škola v listopadu 1930 přestěhovala. Byly zde dobré podmínky pro reformní pokusnou práci, ač budova brzy nestačila počtu žactva.

Zhoršení nastalo na počátku letošního školního roku, kdy byly umístěny čtyři pracovní skupiny do dvou pavilonů, které jsou značně vzdáleny od hlavní budovy. Vznikly tím nové potíže, ale i ty byly překonány a zdárný chod školy nebyl tím porušen.

Po čtyři roky pracovali všichni na škole za jediným cílem: stvořit novou a radostnou školu.

Škola zkvétala utěšeně; dnes má 15 pracovních skupin, které tvoří čtyři třídy a přes 600 žáků.

Je to jistě největší měšťanská škola u nás. Ač není snadné udržet na tak veliké škole kázeň a pořádek, oceňoval jsem při svých častých návštěvách na škole dobrou, často dobrovolnou kázeň žactva, jeho družnost, radostného ducha školy, milý a přátelský poměr učitelů k dětem a srdečný poměr dětí k nim, samostatnost žáků při práci i jejich vystupování ve škole a při společných shromážděních, která se jim stala velmi milým zařízením a která jsou velmi dobrou oporou mravní výchovy.

Krásným důkazem příznivých výsledků výchovy žactva bylo zajisté, když žáci věnovali spontánně výtěžek divadla, které sami pořádali, na úpis Půjčky práce.

Pozoruhodný byl na škole pokus ve vyučování podle t. zv. daltonského plánu, o němž je v knize podrobná zmínka, který vedl děti k samostatnosti a odpovědnosti v práci.

Třebaže nemohl býti tento pokus prováděn dále, protože mu není organizace našich škol dosud přizpůsobena, přinesl učitelstvu bohaté zkušenosti, které zúrodnily blahodárně jeho další práci.

I výsledky ve vyučování za první čtyři léta jsou dobré a ukázaly, že lze individuálním učením dosáti u mládeže tohoto věku, aby si osvojila potřebné vědomosti vlastní prací a vlastním přičiněním.

Škola snažila se po čtyři léta dosáti toho, co je od počátku jejím úkolem: připravit každého žáka pro ten úkol v životě, k němuž se hodí

podle svého nadání, a dokázala za tu dobu mnoho, jak ve výchově, tak ve vyučování žactva. A dokázala to hlavně obětavou prací učitelstva a láskou žactva ke škole.

A nepřejí škole a jejímu učitelstvu do dalšího čtyřletí nic jiného, než aby mládež lnula ke škole vždy s touž příchýlností jako dosud, aby rodiče oceňovali vždy po pravdě velikou práci učitelstva, aby byla dosavadní nadšená jeho práce dobrým semenem pro další práci i na jiných školách a konečně, aby přinesla škola žactvu zdar a užitek co největší, aby z ní vycházely děti, které by byly jednou jako občané neochvějnou oporou svého národa a státu.

4. Ministerský rada Dr. K. Velemínský:

Vážení kolegové,

neočekávaně rychle se zlepšil pěkným počasím můj stav i spěchám aspoň volnou formou listu Vám vyhověti. Nebudu psáti něco didakticky nového. Vy prostřed nuzné periferie potřebujete také něčeho jiného.

Soudím, že by Vaše škola neměla chtít vyniknouti jen rozumovým školením, nýbrž usilovala také o to, aby se stala *vůdcem soukromého, denního života vašich žáků* a podněty svými zlepšovala úroveň života rodinného a množila vzácný *pocit radosti* u žactva, z něhož značná část je sužována nyní hrůzami nezaměstnanosti a také nevědomostí rodičů.

Proto doporučuji, aby vedení této činnosti sociální přejal schopný člen váš, který by nejdříve vyzkoušel vše v plné čistotě ve vlastní třídě. Ten by byl předsedou kroužku pracovníků v ostatních třídách a šířil i usměrňoval podněty, co dělají.

Ve Vašem prostředí se naskytá hlavně tato činnost: různými prostředky žactvu zlepšovati *a) bydlení, b) stravování, c) šacení, d) denní zábavy, e) zdravotnictví.*

Přiberte si rodičovské sdružení za stálé pomocníky. Váš

K. Velemínský.

RODIČE

5. Dr. N. F. Čapek:

Bylo by „nosit dříví do lesa“, kdybych chtěl uvádět nedostatky starých škol, do kterých moje starší děti chodily. Proto jsem uvítal s radostí a nadšením zřízení nové pokusné školy druhého stupně, Komenia, a dal jsem tam zapsat svého nejmladšího syna, který letos dokončuje

čtvrtý ročník. Měl jsem tedy příležitost novou metodu zkoumat a srovnávat nejen theoreticky, ale také prakticky.

Už dávno jsem se divil s Dumasem, že „nalézáme tolik chytrých dětí, ale tolik hloupých lidí“ a při své dlouholeté praxi jako poradce při výběru vhodných lidí pro vhodná místa a dále při studiu úspěšných osobností, vždy znovu narážel jsem na zajímavou okolnost, že často majitel nejlepšího školního vysvědčení nejméně uspokojoval v postavení, kde se požadovaly iniciativa, samostatnost, rychlé vpravení se do daných okolností a rychlé rozhodování. A také jak poměrně mnoho je vynikajících jedinců, kteří ve škole neprospívali anebo jako samouci se probíjeli.

Dost často objeví se v mé poradně ubitý, nesmělý a nerozhodný mladík s nejkrásnějším vysvědčením, a já si připomínám výrok Elen Key: „Spotřebovaná síla mozku, zeslabené nervy, zastavená originalnost“. Lecčemus jsem také lépe rozuměl, když jsem četl výrok tak na slovo vzatého školského odborníka, jakým je prof. dr. E. Svoboda, že „není dobrý učitel, který říká: já jsem nad tím musel blbnout — blbněte taky.“

Je to výrok jistě hrozný, ale o nic hroznější, jako když profesorka se třídě představí slovy: „Já jsem vaše třídní a budu na vás jako drak.“ Jsou to jistě jen velmi řídké a odstrašující příklady, jak se učit nemá, ale jsou jimi také vysloveny dva nejtemnější stíny staré školy: Poměr osnovy k životu a poměr učitele k žákovi.

Je samozřejmé, že osnova se má přizpůsobovati životu a ne naopak. A přec, jak rychlé je tempo života a jak pomalu se jemu přizpůsobují osnovy! I kdyby hlavním úkolem školy, jako kdysi, byla výchova byrokratů — do dnešního života se ten starý byrokratizm už dávno nehodí.

Víc než kdykoliv předtím, dnešní doba volá po vůdčích, odpovědných a tvůrčích osobnostech. A proto cokoliv ubíjí osobnost, její tvořivost a iniciativu, byť to bylo sebe krásnější, mělo by býti odstraněno. Škola, která individualisuje, která dětskou tvořivost, samostatnost a odvahu dále podněcuje a usměřňuje, musí nutně býti lepší školou než ta, ze které vychází tolik zakřiknutých, unuděných a někdy i zoufalých duší. Kdyby jen v tomto směru Komenium mělo větší úspěch v rozdílu od staré školy, dobylo si svého oprávnění a zasluhuje veškeré podpory.

Ale je tu i druhá krásná vlastnost: Poměr učitele k žákovi. Není to duch poručnický, který vnucuje otrockou podřízenost, ale je to přirozené uplatňování autority převahou ducha, vědění a charakteru. Žák se nebojí přijít s čímkoli k učiteli a svěřit se mu se svými těžkostmi. Má pocit, že mluví jako člověk k člověku a jako dítě k dobrému otci.

Vzhledem k potřebám demokratické republiky největší zásluhu Komenia vidím v zavedení žakovské samosprávy, ve které se úspěšně a krásně vyrovnává duch kolektivní s individualitou každého jednotlivce.

Každý ze žáků cítí se odpovědným za všechny ostatní a všichni za každého zvlášť. Udržovati mezi sebou kázeň považují za svatou povinnost, a zarmoutí-li jeden z nich milovaného učitele, zarmoutil všechny, anebo je i pozlobil, a oni si to s ním vyřídí svým originálním způsobem.

Jestli někdo tuto samosprávu školy a vše, co s ní souvisí, neměl příležitost pozorovati zblízka po několik let, jako pisatel, snad by mohl namítnouti, že je to předčasné, aby 12 až 15letí hoši a dívky měli jakýsi druh svého parlamentu a zaučovali se ve spravování a vyřizování svých záležitostí, a že by snad bylo lépe všechno za ně udělat nebo poručit, co má býti uděláno. Já však obdivuji, jak tato praktická výchova probouzí u dětí zájem o všechny složky života, se kterými se denně setkávají a jak v nich budí touhu po činorodém životě.

Krátce a dobře jsem s novou pokusnou školou, Komeniem, nanejvýš spokojen a přál bych si, aby takové školy se množily a měly vždy dostatek učitelů, kteří by v jejím duchu pracovali. Jen jedna věc mně při tom bolí, že nebylo dosud přikročeno k vybudování Athenea, jakožto pokračování Komenia, tak aby celého středoškolského vzdělání bylo možno nabýti na nové cestě, cestě dvacátého století.

6. Docent Dr. Václav Verunáč:

Velmi vážený pane řediteli,

odpovídaje Vaš ct. dotaz ohledně mého názoru na reformu školy druhého stupně, sděluji Vám zdvořile toto:

Sleduji tuto reformu z několika důvodů:

- a) jako docent vysoké školy technického směru,
- b) jako příslušník kruhu laboretistů, tedy mladších vědeckých pracovníků, kteří vycházejí z technického (konkretního) myšlení, vědecké organizace a etického pojetí práce,
- c) jako otec dcery, která prodělává totéž, co jsem já před 25—30 lety prodělával se střední školou.

Stál jsem u kolébky těchto snah a měl jsem příležitost v řadě rozhovorů přesvědčit se o životnosti jejich (zesnulý Tomáš Baťa, řada našich vynikajících techniků a p.). Proto jsem také v kruzích techniků kol. doc. Příhodovi pomáhal získávati stoupence.

Skutečně však jsem se přesvědčil (na sto procent) o účelnosti těchto reforem právě v té chvíli, když jsem mohl pozorovati rozdíly ve výsledcích a pozitivní účinky u svojí dcerky, která chodila dva roky do reformního gymnasia do Bubenče, kde viděl jsem, jak těžce zápasí s koženými, nevlídnými, zdraví podryvajícími starými metodami („kus jako kus“), načež jako na obrácení ve Vaší škole pojednou shledávám se znovu se

svým dítětem, které má chuť do práce, které spěchá do školy za každých okolností, jen aby nevynechalo,*) které projevuje nebývalý zájem o otázky, jimž nikdy se nechtělo věnovat, které mluví s láskou o škole tak jako dříve s odporem. V čem to je? Nesporně v *metodě*. Vidím, že neztrácí se na příslosti, účelnosti; výsledek vyučování je lepší, dítě zdravější, veselejší, schopnější a odolnější. Ten poměr učitelů a žáků! Imponovalo mně Vaše žakovské shromáždění. To je skutečná výchova v demokracii. Jen tak můžeme ozdravit novou generaci, ne v těch kriminálech, jak jsme my nazývali střední školu (a nemám příčinu, abych po zkušenostech s dcerkou v tomto směru svůj úsudek změnil). Slyším těch stesků stále víc a víc, a se všech stran. Proto zůstaňte na započaté dráze a budoucnost Vám dá plně za pravdu. Mám příležitost často v rozhovorech a přednáškách ukázat na pracovní metody školy II. stupně a speciálně na výsledky Vaše v Michli. Činím tak rád s upřímným přáním, aby rodiče pochopili, jaký zdroj síly pro budoucnost národa je v těchto metodách, a co je obětavosti a ochoty u Vás, průkopníků těchto myšlenek. Srdečně Váš

Verunáč.

7. R. Pokorný:

Když jsem r. 1927 se chodil dívat, jak dostavují Spořilov, byl tam, kde dnes stojí michelská pokusná ref. měšťanská škola, ještě prázdný pozemek, který byl používán za hřiště — a vesele se tam kopalo. Každý den jsem jezdil kolem, a jednou jsem viděl, jak tam vážně začínají „kopat“ — základy. Prý se tam bude stavět nová měšťanská škola — se povídalo. Se zájmem jsem pozoroval, jak práce pokračuje. Nebyla to stavba podle staré šablony, jak ji známe my, starší generace, nýbrž něco nového, vzdušnějšího. Stavba samotná projevovala jakéhosi svěžího, moderního ducha, a přál jsem si, aby takový moderní duch zavládl také v té nové škole, až bude dostavěna. Škola byla dohotovena. Zajímá jsem se o ni dále. U známých, kteří tam dali svoje děti zapsat, jsem se poptával, jak děti prospívají. „Výborně!“ mně bylo řečeno. Tedy jsem se rozhodl, dáti chlapce, který chodil do páté obecné, také do této pokusné reformní měšťanské školy. Při zápisu jsem v třídě spatřil ještě několik žáků, kteří tam dokončili svůj ročník, a zaslechl poznámku jednoho z učitelů: „Nuže, vám se z té školy bezpochyby ani nechce!“ — Věřu, takový zájem měli patrně tito žáci, že se na konec školního roku neradi se školou loučili. Když jsem tak letmo školu a některé učební síně prohlédl, pochopil jsem toto těžké loučení a také, co toho byla příčina: ten moderní, svěží duch, který v té škole vládne, ty lepší výchovávající metody, jež u mládeže

*) Přes to, že musí brzy vstávat a hodinu jezdit elektrikou.

vzbuzují živější zájem pro učení, než jak to bylo v dřívějších letech. Porovná-li vyučování na měšťanské škole za našich let (1890—1892) s oním na ref. měšťanské škole v Michli, tak teprve chápu ten živější zájem žáků pro tento typ školy. My jsme neměli žádné automatické klasifikování ani jsme nedostali učební program předem vypracovaný. Nejzajímavější pro nás předmět byla fyzika, protože jsme se mohli dívat na ty někdy zázračné experimenty, které nám pan učitel předváděl. Jak mnohem víc by nás bylo vyučování zajímalo, kdybychom takové fyzické nebo chemické experimenty byli mohli provádět sami, tak jak to dělají žáci na michelské škole! Anebo kdybychom byli mohli vzít kladivo nebo pilu do ruky a něco vyrobili. Ruční práce byly tehdy něčím neznámým. Anebo abychom byli podnikli nějaký výlet. To ne. Ani sport se tehdy ještě nepěstoval. To bylo ovšem v době, kdy se ještě svítilo plynem, kdy ještě nejezdila žádná auta, žádná pouliční elektrika a kdy se ještě nepsalo psacím strojem. Přírozeně, že tehdy také nebyly biografy, gramofony, aeroplány a radio. Asi r. 1891 směla školní mládež pod dozorem školy navštěvovat veřejná hřiště (tehdy u Invalidovny v Karlíně). Tam se však pěstovaly jenom hry, jako: chytaná, slepá bába, škatule a pod. — ne však sport se zřetelem k tělovýchově. Lehká atletika nebo kopaná — to nic! A toho pohybování ve volném vzduchu se směli účastnit jen ti, kteří měli jedničku z mravů. Také by to dříve bylo bývalo nemožné, aby se žactvo bylo organisovalo v kluby. Na michelské ref. měšťanské škole mají žáci zeměpisný klub, dějepisný klub, mluvnický klub, jimiž upevňují vědomosti při vyučování získané, hudební klub a dokonce i divadelní klub, který dle zpráv v novinách vykazuje i na veřejných jevištích báječné úspěchy. Zkrátka: žactvo projevuje vůli k životu, což se jeví v různých těch uspořádáních, a což také rodičovské sdružení kvituje s velkým uspokojením. Žáci jsou dle schopností roztrženi, takže i ti slabší nejsou zkráceni. I zde se jeví pravý demokratický duch. Mně se zamlouvá to moderní nazírání na život, že svět patří všem a že úspěchu v životě lze docílit ne snad nějakými kouzly, nýbrž střízlivou, reálnou prací. Stále tu vzpomínám slov z jedné Goethovy básně, která nám již tehdy ukazovala cestu ze života vysněného do života střízlivé, neúprosné skutečnosti:

Trinke Mut des reinen Lebens,
Dann verstehst du die Belehrung,
Kommst mit ängstlicher Beschwörung
Nicht zurück an diesen Ort.
Grabe hier nicht mehr vergebens!
„Tages Arbeit — abends Gäste,
Saure Wochen — frohe Feste!“
Sei dein künftig Zauberwort!

A vždy jsem obdivoval tu velkou obětavost a trpělivost a pracovitost celého učitelského sboru. Jim je co děkovat, že úroveň této školy je nad vykázanou jí normální linií. Oni pěstují pravého demokratického ducha v intencích ministra školství Dra Désera.

Pohlížím-li na ten velký pokrok ve školní výchově, chtěl bych vyslovit jen jedno malé přání: Aby totiž v další budoucnosti bylo do vyučovacího programu škol ve větších městech pojata jako povinný předmět vyučování v plavání, ne-li ve vlastním školním basínu, tedy alespoň ve vhodné lázeňské budově.

Z DOPISŮ NÁVŠTĚVNÍKŮ Z ŘAD KOLEGŮ

8. Lad. Hanus, jednatel ref. komise:

Haló! — Michle! — Tempo!

Bylo to při sportovních závodech žáků Komenia-Nusle se žáky Komenia-Michle. Pozorovali jsme souhru michelských hráčů a zlobili jsme se na nuselské, z nichž každý chtěl dáti goal sám. Bezděčně jsem měl ruku ve svrchníku. Komenium-Michle vyhrávalo — ale sotva jsem odešel s hřiště, situace se obrátila — v lehké atletice zvítězilo ve značné převaze Komenium v Nuslích.

Toho dne padlo na mne podezření, že prý jsem Michli „držel palec“. A já se tedy vyznávám. Jako jednatel reformní komise ŠVSP, jako čestný správce kanceláře reformních škol „držel jsem palec“ reformním školám ovšem, na každé se mi něco líbilo, každá naše reformní škola je jiná, ukazujíc bohatství variací, pružnost a přizpůsobivost reformní práce.

Co se mi tedy líbilo na Komeniu v Michli?

Učitelský sbor je tam duchem mladý. Všichni se mají již proto rádi. Zdá se však, že i v tom halovém systému školní budovy se ani příliš od sebe nemohou rozběhnouti. Nedostatek místností vůbec a také kabinetů nutí je k blízkému semknutí v malé sborovně vedle ředitelny. A odtud vyšlo heslo: Tempo!

Tempo michelských pomohlo vydatně roztočiti kolečka reformy. Jejich „michelský plán“ — to bylo v reformní práci něco, s čím jsem nejvíc polemisoval. Ne proto, že bych byl proti té veliké svobodě práce, ale že svoboda školní práce nemá být liberální. Víím, že nebylo předpokladů pro „daltonský plán“, nebylo hlavně učebnic a maximální programy učebné byly těžkou překážkou. Ale z práce zůstávají jako konečná hodnota její hlavní rysy. A ty byly nesmírně kladné.

Nusle a Michle — dvě pokusné školy — někdy trochu na sebe žárlivé, a přece mnohými svazky spjaté. A nejde jen o sportovní závody, jde o víc. Jiná je čtecí metoda dr. Nykla v Michli, jiná Stallichova v Nuslích, jiné je Růžičkova metoda kreslení v podání Svatošově a Jechortově a jiná je u Stallicha a Kosiny. A zase si tu naopak podávají ruce autoři nových učebnic: Svatoš s Komárkem a Mrázem, Rottová a dr. Nykl s Langrem, Drástová a Hanus — nebo spolupracovníci pracovních programů Pokorný a Černá atd. Ba dokonce někteří členové sborů obou škol jsou společní: Dr. Ogoun a pí Šťastná. A tak i při té ušlechtilé řevnivosti je tu mnoho styčných bodů a každé z obou škol zůstává, co jest její.

Michelské Komenium mělo také své nesnáze. Jak by ne! Dokud nebylo nové budovy, těch 160 schodů do horní Michle bylo přece jen trochu vysoko. Byla to periferie, kam nikdo z učitelů nechtěl jít učit. A dnes je tu radostná škola — pro děti i učitele.

Chci uzavřítí svůj výlet do Michle, kde jsem byl mnohdy přítomen vyučování s domácími i zahraničními hosty. A chci dát našim michelským spolupracovníkům kytičku, které si za čtyři léta zasloužili ne snad ode mne, ale od reformní komise, jejímž jsem jednatelem.

Michelští měli a mají velikou vlastnost: odvahu. A touto odvahou dovedli rozbítí staré formy a jít směle za něčím novým. A to se mi na nich líbí. A třeba se trochu vrátili, dokázali jednu věc: škola nemusí býti ztrnulým organismem, může býti obrácena na ruby, aniž vznikne jakákoli škoda. Je jen potřebí dobré práce, dobré souhry a odvahy. Pak se už vždycky někdo najde, kdo rád „podrží palec“.

Na další cestu: Michle! — Tempo!

9. Krajské sdružení učitelstva měšťanských škol okresu fryštátského a těšínského:

V Něm. Lutyni dne 22. května 1931.

P. T. Ředitelství pokusné dif. školy měšťanské v Michli.

Po svém návratu z Prahy dovolujeme si ředitelství a všem kolegům a kolegyním co nejsrdečněji poděkovati za přátelské přijetí a ochotné ukázání i vysvětlení nových metod školních. Prosíme, aby náš dík byl všem členům sboru tlumočen.

Líbilo se nám u Vás a odnesli jsme si pěkné vzpomínky a cenné poznatky. Zdravíme Vás přátelsky a přejeme mnoho zdaru.

Josef Tomek, v. r., předseda.

Stanislav Neffe, jednatel.

**10. Krajský spolek učitelů měšťanských škol
v Benešově u Prahy:**

Ve Vlašimi dne 16/6 1931.

P. T. Ředitelství měšťanské školy pokusné v Praze-Michli.

Podepsaný Krajský spolek učitelů měšť. škol dovoluje si Vám vzdát vřelý dík za vzácnou ochotu, kterou jste mu při jeho hospitaci na Vaší pokusné škole měšť. dne 29/5 1931 projevíli.

Přijměte ujištění, že všichni účastníci naší exkurse rozjížděli se do svých působišť s novými a krásnými myšlenkami o lepších cestách na poli školské výchovy, neboť měli příležitost, aby se vlastníma očima přesvědčili o vznikajícím novém chrámu skutečné lidskosti a že budou dlouho vzpomínati na pracovní ovzduší Vaší pokusné školy měšť., které je prosceno opravdovou láskou k dítěti a jež má mnohem pravdivější životní podmínky pro výchovu iniciativnější a šťastnější generace našeho národa než prakse školy dosavadní.

Gratulujeme Vám znovu, pane řediteli, i celému Vašemu učitelskému sboru za dosavadní vykonanou práci a trváme s kolegiálním pozdravem

Karel Jiroušek, jednatel.

Jos. Kopačka, předseda.

11. Okresní školní výbor v Milevsku:

V Milevsku dne 3. května 1933.

Tit. Ředitelství pokusné diferencované měšťanské školy v Praze-Michli.

Je mi milou povinností, mohu-li jménem účastníků studijního zájezdu učitelstva školního okresu milevského a vltavotýnského vzdát ředitelství školy a učitelskému sboru dík za povolení hospitace, přátelské přijetí a koleg. ochotu, s jakou jste se nám věnovali.

Odnesli jsme si přesvědčení, že těžká práce učitelů pokusných škol je idealismem proniknuté úsilí o zlepšení naší národní školy. Získané poznatky povzbudí jistě mnohé, aby i v praxi normální školy reformním snahám pomáhali.

Okresní školní inspektor: *V. Levý*.

Co psaly o naší škole noviny

O práci pokusných škol psaly většinou odborné časopisy naše i zahraniční. Do denních listů pronikly zprávy dost zřídka.

Veřejnost budou zajímati spíše zprávy z denních listů, v nichž je zachycen dojem pozorujícího.

„Prager Tagblatt“ 27. 4. 1930:

KOMENIUM — LIDOVÁ STŘEDNÍ ŠKOLA

Po zprávě o organisaci pokusných škol a o jejich zařízení píše red. Heller:

„Nebudeme se dále šířiti o organisaci těchto škol, která ostatně není nejprůhlednější, ale oddáme se vlivu, jímž působí na nás *nový duch této školy*, ať jej pozorujeme na očích žáků a učitelů, nebo ať k nám mluví se stěn školních světnic.

V učebně pro zeměpis jsou vyvěšeny zeměpisné časopisy, ve vitrinách jsou vyloženy cestovní příručky, plány měst a průvodce, dokonce hotelové prospekty, pokud obsahují obrazy krajin. Zde v Michli jevílo by se něco takového hrozně ironickým, kdyby celý vyučovací způsob nespočíval na optimismu a povznesení sebevědomí, které ani dítěti michelského dělníka nečiní žádný cíl příliš nedostupným a vzdáleným. Děti musí své vědomosti získati vlastní prací; učebna jest vlastně studovnou, kde celému dění dává učitel nenápadně směr; kontrola učebních pokroků prováděna je zkušebními dotazníky, do nichž děti zapisují odpovědi. Zkouší se také ústně, ale tyto zkoušky mají spíše charakter kolloquií, k nimž se žáci dobrovolně hlásí. Snaživý žák může v učení samostatně vyniknouti: jeho náskok jest patrný z vyvěšeného grafu. Tato grafická znázornění, sestavená na základě zapsaných dobrých a špatných bodů studijního pokroku, nejsou tedy jen kontrolou, nýbrž zároveň pobídkou. Jest z nich patrný pokrok jednotlivce, jakož i úhrnný pokrok celé třídy. Třída kontroluje se tedy v každém jednotlivci i jako kolektivum a jako kolektivum působí povzbudivě na onoho jednotlivce, který slabými výkony stlačuje celkový průměr. Vychovávací prostředek, který jest právě tak málo zavrženíhodným jako stimulace ctižádosti v nějakém sportovním klubu. Kde jest dána možnost, opravují a klasifikují se žáci sami, to jest navzájem. Vlastní správa vykonává také vlastní disciplínu.

Stojí za povšimnutí, jaká péče jest v této škole věnována němčině. Vyučuje buď učitel dobře němčinu ovládající nebo učitel Němec, a to čtyři hodiny týdně. Jako učebnice jsou zavedeny pohádkové knihy, používané na vídeňských obecných školách. Třída má také vlastní „Německý klub“,

v němž se jednou týdně mluví výhradně německy. „A až již budeme tak daleko, napíšeme vídeňským dětem přátelský německý dopis,“ říká ředitel školy michelským dětem.

Methody „Komenia“ jsou snad poněkud odlišné od oněch, na vídeňské škole používaných, ale morální účinek je stejný. Děti chodí rády do školy a pracují rády také „přes čas“. Nedávno belhal se do školy vytrvale jeden žák se zlomenou nohou přes zákaz lékaře i rodičů; jiný, který měl v obecné škole jen samé trojky a čtyřky, dokonce i z mravů, a ve třinácti letech seděl ještě v páté třídě, učí se zde nyní velmi pilně. Tento hoch vypadá jako Frantík Finn, ale svoji školu neopouští ani v poledne. Sedí zde samotný, pojídaje za katedrou svůj oběd, suchý chléb.

„Prager Presse“ 6. 2. 1933:

ŠKOLA, KTERÉ PATŘÍ BUDOUCNOST

„Že tu (v reformních školách) byla skutečně provedena zásadní změna v pojetí školy, o tom je možno se nejnázorněji poučiti návštěvou podobného ústavu.

Jsme v michelském koleniu. Žáci ubírají se právě do přednáškové síně, mezi nimi je rozděleno učitelstvo. Velmi nápadná je vzorná disciplína, která však s dřívější školní bází nemá ničeho společného. V předních řadách sedí funkcionáři, označení modrou páskou na rukávě. Shromáždění je zahájeno zazpíváním školní hymny, načež ředitel, v našem případě dr. Jar. Nykl, pozdraví shromáždění a předá slovo mladému vedoucímu. Tento vyřídí denní pořad (věci disciplinární, náměty, dotazy atd.). Dále jest na programu přednáška školního lékaře dra Hlávky o dětských nakažlivých nemocích, přirozeně v krátké a zhuštěné formě. Aby smysl přednášky byl žákům znázorněn, následuje miniaturní drama ve verších, které bylo předem svědomitě připraveno. Malí herci pohybují se čile na improvizovaném jevišti — širokém stole naproti lavicím, na něž vyšplhají po připravených židlích. Úlohy: otec, matka s nemocným dítětem, symbolisovaným pannou a velmi vážně se tvářící lékař, samozřejmě s kostěnými brýlemi. Morálka této historie jest malým lékařem vhodně podána: Ochuraví-li dítě, nutno hned zavolat lékaře. Tentokrát to není ovšem nic nebezpečného. Následuje mohutný potlesk, zazpívána závěrečná píseň, shromáždění je skončeno.

Také třídní konference jsou prováděny s neuvěřitelnou vážností a svědomitostí. Starosta napomíná snad opětně k největší čistotě, je odhlasována důtka, aranžován výlet na lyžích, a na konec je za velkého potlesku schválen návrh, že žák X si musí na účet třídy nechati ostříhati své povážlivě dlouhé vlasy. Nikde není ani stopy po dětském komediantství nebo po tajném udavačství; typicky školské tajnostkářství není zde možné.

Opouštíme školu naplnění pocitem, že zde vyrůstá lepší, samostatnější a rozumnější generace, než byly ony dřívější. A především s pocitem, že zde hrůzný problém životní úzkosti, v dosavadní škole s oblibou pěstované, zdravým a systematickým způsobem ztrácí půdu.

A-Zet, Praha, 8. dubna 1933:

KRÁSNÝ ČIN ŽÁKŮ KOMENIA V MICHLI

Upsali výtěžek svého divadelního představení na Půjčku práce.

Praha 7. dubna. Žáci pokusné diferencované školy „Komenium“ v Michli uspořádali ve středu ve škole divadelní představení. Hráli revui „Zmoudření prince Hamleta“, kterou si napsali sami a v níž vystupují dva clowni z jejich středu, Voskoveček a Weríšek. Chlapcům, u nichž žádný není starší 15 let, vyneslo představení něco přes 600 Kč. Žáci se rozhodli, že výtěžek upíší na Půjčku práce. Otcové mladých herců jsou většinou nezaměstnaní a chlapci odůvodnili své rozhodnutí tím, že podpoří-li i oni Půjčku práce, starají se svým otcům o zaměstnání.

A-Zet, Praha, 10. května 1933:

MLÁDEŽ NA PŘEDMĚSTÍ MLUVČÍM NEJMladší GENERACE

Dramatický odbor na michelském „Komeniu“. — „Zmoudření prince Hamleta, neboli Ach a Ouvej dělají kariéru“. — Psychologický dobový projev nejmladších.

Těm lidem, kteří ještě dnes stále nevěří, že časy se mění a lidé s nimi, bych doporučil, aby navštívili představení dramatického odboru pokusné reformní školy v Michli. Na jevišti i v hledišti najdou tam novou generaci, v mnohých ohledech odlišnou od generace před deseti, dvaceti a třiceti lety. Tahleto generace je mnohem kritičtější než generace předchozí. Nepoznáte to snadno a jen z obyčejného hovoru. Což můžete říci o osení, které na podzim nebo na jaře vidíte rašit na polích, jakéže bude v době žní? Nevymrzne jarními mrazy? Nevyprahne přílišným suchem? Nelehne a neshnije pod přílišnými lijáky? Nepotlukou ho kroupy?

Ale co je pozoruhodné? Jsme strašně zvědaví třeba na počasí, jak bude zítra, v létě, na podzim a v zimě, zbudovali jsme meteorologické stanice, hvězdárny, které nám mají uhadovat věčné dráhy těles ve vesmíru, ale hrozně málo dbáme obyčejně na to, abychom vyposlouchali v našich dětech ohlas, který v nich vzbuzuje šum křídel našich dnů, abychom z jejich očí vypožovali zrcadlení doby. Pak není divu, že otec synu, matka dceři nerozumí.

Musíme proto být nesmírně vděční pokusné reformní škole „Komeniu“

v Michli, že vychovává své žactvo tak, aby bylo schopno samostatného psychologického projevu. — Vždyť nejde nám tolik o generaci dnes dvaceti-letou, která již má možnost na veřejnosti se hlásit, ale právě o tu generaci 11 až 15letou, která biologicky i psychologicky prodělává nejzajímavější změnu ve svém životě. Není také jistě náhodné, že k takovému samostatnému psychologickému projevu došlo na pokusné reformní škole, tedy na škole *moderního typu* vychovatelského a nikoliv na škole starého typu, která dnes ovšem převládá a do níž jsme chodili i my.

Jedenáctiletí až patnáctiletí žáci periferní školy vytvořili si na podkladě platných školních zákonů a předpisů — dramatický odbor, který je součástí kolektivní společenské školní výchovy. Když začali číst „osvědčené“ hry pro děti, shledali, že je napsali dospělí lidé, jejichž myšlení i řeč je jim cizí. Dříve než je dočetli, hoši ze čtvrté třídy Komenia si řekli: „Napíšeme si hru sami.“ Napsali si „Mořské vlky“, 31. ledna letos na ukončení prvního pololetí je hráli a slavně propadli. S novými zkušenostmi se dali do psaní nové hry, pro niž titul byl nalezen kolektivně až naposled: „Zmoudření prince Hamleta neboli Ach a Ouvej dělají kariéru“. Je to revue podle vzoru *Osvobozených*, pohádková hra naprosto dětská a její několikeré opakování svědčí o tom, že jí děti rozumějí. Hlavními osobami jsou v ní Ach a Ouvej, jež hrají Voskoveček a Weríšek, kteréžto pseudonymy si se svolením svých dospělých vzorů vypůjčili dva žáci „Komenia“. Oni jsou také hlavními autory hry. Jejich občanská jména nesmíme prozradit, neboť tito hoši jsou skromní a říkají, že jejich práce mohla vzniknout jen zásluhou kolektiva. A stejně skromný jest i jejich rádce, učitel-kamarád Rudolf *Nekola*.

Ten král Lear, který tu vystupuje, není shakespearovským králem Learem, ani dobráckým králem z *Princezny Pampelišky*. Ten jejich král si zpívá: „... proto kraluji sám a daně vybírám. . .“ Vedle krále je tam detektiv Holmes, princ Hamlet, Indiáni, sličná Minchaha a „už naše řeč rychle, rychle dodatí chvátá, že nechybí tu ani Hiawatha“ — „je vám v tom osob skoro celá kvarta, jak by hra byla přímo od Reinhardta, chyby lávky, velectění páni, divadlo to celé napsali jsme sami“, praví si autoři ve vstupním prologu. A tak to jde celým kusem, chlapíci Ach a Ouvej zachraňují situace, a nastavují i přítomné době vypouklé zrcadlo svých vtípů a posměšků. Tahle mládež snad četla také indiánské romány Karla Maye, ale nezbláznila se do nich jako generace předválečná. Zdá se, že dá přednost dobrému cestopisu po Mexiku a Jižní Americe, kde Indiáni vypadají docela jinak, než nám je líčil spisovatel, který mezi nimi nikdy nebyl. Posmívají se králům, detektivům Holmesům, indiánským dobrodružstvím, nešetří námořní piráty a mořské vlky, ale činí to všechno proto, nejen aby bavili své kamarády, ale také aby dali vyniknout myšlence všelidské a demokratické: zachrání ze zajetí Indiánů prince Hamleta, ale zachrání ho tak důkladně, že rozmazlený princ zdůrazňuje, že zachránili více než příštího krále. Tihle patnáctiletí hoši do-

vedou do spousty vtipů v pravou chvíli říci: „Ano, člověk je více než král, než princ; člověk, to je radost, práce, člověk, to je všechno.“

Máme snad ke konci říci, že z výtěžku svých divadelních představení financují tito dobří a ušlechtilí hoši lyžařské zájezdy svých chudých kamarádů do hor, že byli první, kteří na Půjčku práce věnovali 600 korun a že . . . že si nepřejí nic jiného, než aby ve svých studiích mohli pokračovat na jednotné pokusné škole, na škole moderní, která by jejich schopnosti dále rozvíjela. Že si nepřejí nic jiného, než aby po prázdninách mohli vstoupiti do pokračování Komenia, do Athenea, vyššího typu jednotné školy. Pánové na ministerstvu osvěty, tito hoši a děvčata si zaslouží, aby takovou školu měli. Jsou hlasem naší generace, která čeká za dveřmi veřejnosti. *Ilf.*

František Svatoš: Náklady na vyučování v r. 1932

Přemýšleli jste už někdy o tom, co stojí vyučování jednoho žáka na škole? Pokusil jsem se o odpověď na tuto otázku, pokud se týče naší školy. Číselná data, jež níže uvádím, vztahují se k nákladům na školní vyučování ve školním roce 1931-32. Ve škole bylo zapsáno celkem 405 žáků, rozdělených do 11 pracovních skupin.

a) Osobní náklady:

1. Učitelstvo: služné	Kč 347.545·55	
přespočetné hodiny	„ 23.240—	
pražské přídavky	„ 18.600—	
mimořádné odměny	„ 13.500—	402.885·55 Kč
2. Zřízení: školník: roč. mzda	Kč 10.500—	
odměny	„ 2.000—	
reformní přídavek	„ 210—	
paušál na úklid	„ 6.768—	
topič: roč. mzda	„ 8.650—	28.128— Kč
Osobní náklady celkem		431.013·35 Kč

b) Věcné náklady:

1. Výměrky (na inkoust, houby, utěrky, knihy a pod.)		4.890·90 Kč
2. Dotace: potřeby pro nemajetné žáky	Kč 4.600—	
na ruč. práce chlapecké	„ 2.546—	
„ ruč. práce ženské	„ 1.360—	
„ žákovskou knihovnu	„ 100—	
„ pomůcky	„ 550—	
„ udržování školní dílny	„ 500—	
„ vaření*)	„ 1.555·40	11.211·40 Kč
3. Elektrická energie: motory, 72 kWh à 1·70 Kč	Kč 122·40	
světlo, 3216 kWh à 2·60 Kč	„ 8.683·20	8.805·60 „
Sneseno		24.907·90 Kč

*) Na vaření dotováno celkem 3.622 Kč; vráceno 2.066·60, protože dívky III. r. A. a IV. roč. nevařily.

	Přenos	24.907·90 Kč
4. Plyn:	(vytápění ředitelny a sborovny) 1112 m ³ à 1·50 Kč	1.668— „
5. Voda:	1617 m ³ à 80 h	1.293·60 „
6. palivo:	koks, 1025 q à 46·75 Kč Kč 47.918·75	
	uhlí, 70 q à 23·20 Kč „ 1.624—	
	dříví krajinové, 30 q à 15 Kč „ 450—	
	dříví kolové, 70 kol à 5 Kč „ 350—	50.342·75 Kč
7. Čištění:	Olej na podlahu, 60 konví (5 kg) à 46— Kč Kč 2.760—	
	pasta na linoleum, 50 kg à 15 Kč . . „ 750—	
	6 rohoží à 60 Kč „ 360—	
	jiné potřeby „ 30—	3.900— Kč
8. Prázdninové opravy		1.200— Kč
Věcné náklady celkem		83.312·25 Kč
Osobní náklady celkem	Kč 431.013·55	
Věcné „ „	„ 83.312·25	
Náklady na vyučování	Kč 514.325·80	

Připočteme-li k těmto nákladům úrok z kapitálu do školy investovaného (5% z 4,500.000 Kč), vzrostou náklady o 225 tisíc Kč, t. t. na 739.325·80 Kč pro 405 žáků. *Na jednoho žáka připadá tedy 1.825 Kč 50 h.*

Tento vysoký průměr nákladů na jednoho žáka naší školy je způsoben menším počtem žáků připadajících na třídu (37). Při větším počtu žáků ve třídě se náklady přirozeně zmenšují. Při 54 žácích na př. zmenšil by se náklad na jednoho žáka o 593 Kč 70 h.

Protivahou těchto nákladů jsou výsledky společné práce učitelů s žáky, které nelze převést neb vyjádřit v Kč. Vyučovací výsledky vyjadřujeme v % vzhledem k požadavkům, jež škole osnovy ukládají. Je tu však ještě druhá stránka školní práce, kterou objektivně změřiti nelze. Je to výchovné působení školy. Ale i po této stránce snažíme se uspokojiti veřejnost i úřady. Není nám lhostejno, kolik a jakých hodnot odnesou si žáci z naší školy do života. Chceme tu veřejnosti a celému národu prokázati svou poctivou práci, že i přes vysoký průměr nákladů na vyučování jednoho žáka naší školy jsou výsledky společné práce učitelů a dětí v obou směrech úměrné vypočtenému nákladu na vyučování na naší škole.

Vhodná doba ve vývoji rozumu je tak krátká, miji tak chvatně, má tolik jiných nutných potřeb, že je pošetilost chtít, aby stačila k tomu, udělati dítě učeným. Nejde nikterak o to, naučiti je vědám, nýbrž vzbuditi v něm chut a lásku k nim a dáti mu návod, jak by se jim učilo, až se ona chut lépe vyvine. Tu je zcela jistě základní zásada všelikého dobrého vychování.

ROUSSEAU, EMIL III.

Krátká doba čtyř let, která tak rychle minula při pilné a usilovné práci, nemůže dát možnost konečných formulací výsledků, zvláště když jsme si vědomi, čeho by bylo ještě potřebí. Je však nutno zachytiti současný stav vývoje, aby tím lépe bylo možno pokračovati. Čili dát materiál, jak bylo zmíněno v předmluvě.

S dobrým svědomím můžeme říci, že naše pokusná škola splnila svůj úkol. Uskutečnila samostatnou práci žáků, podnítila k mimořádné činnosti učitelstvo a udržovala zájem o školskou reformu. To platí o všech ref. školách.

Vyzkoušením pracovních metod ukázala, že je možno úspěšně zaváděti pracovní metody a že si žáci mohou část vědění samostatně osvojovati. Vědění takto získané je a bude žákům pramenem konání, jak o tom píše Dewey v knize „Demokracie a výchova“: „Žádné vědění není pravé, ani žádné pochopení užitečné, není-li zároveň pramenem konání. Chtějí-li lidé něco o věcech věděti, musí s věcmi něco dělati, musí měniti okolnosti. To je poučení z práce laboratorní, poučení, které si každá výchova musí osvojiti. Pracovní je nalezištěm podmínek, za kterých se práce může státi nejen zevně výnosná, nýbrž také duševně užitečná.“

Usilovali jsme tedy ne tak o vědění pro vědění, ale o *tvůrčivou inteligenci*. Snažili jsme se, aby škola nebyla jen vyučovacím zařízením, ale aby celá školní práce rozvíjela schopnosti mládeže, učila ji samostatně a správně se rozhodovat v každé životní situaci.

Vedoucím principem byla tu výchova k demokracii. Dosavadní škola poučila žáka důkladně o tom, co to demokracie je, my chtěli jsme jej tak vychovati, aby demokratem skutečně byl.

V našem plánu bylo dále vybudovati jednotnou školu II. stupně. To se nám nepodařilo. Nepodařilo se proto, že jsme nemohli ani pro své najnadnější žáky zajistiti právo přestupu do vyšší střední školy. Na této okolnosti závisí budoucnost kolení, jako jednotného typu školy pro všechnu mládež od 11 do 15 let. Prakticky je sice sblížení všech typů škol II. stupně v prvních dvou letech provedeno reformou nižší střední školy. Přestup ze škol měšťanských do středních je sice zjednodušen, ale překážka přestupových — třeba jen diferenčních — zkoušek dále zůstává. V zájmu poskytnutí stejné příležitosti

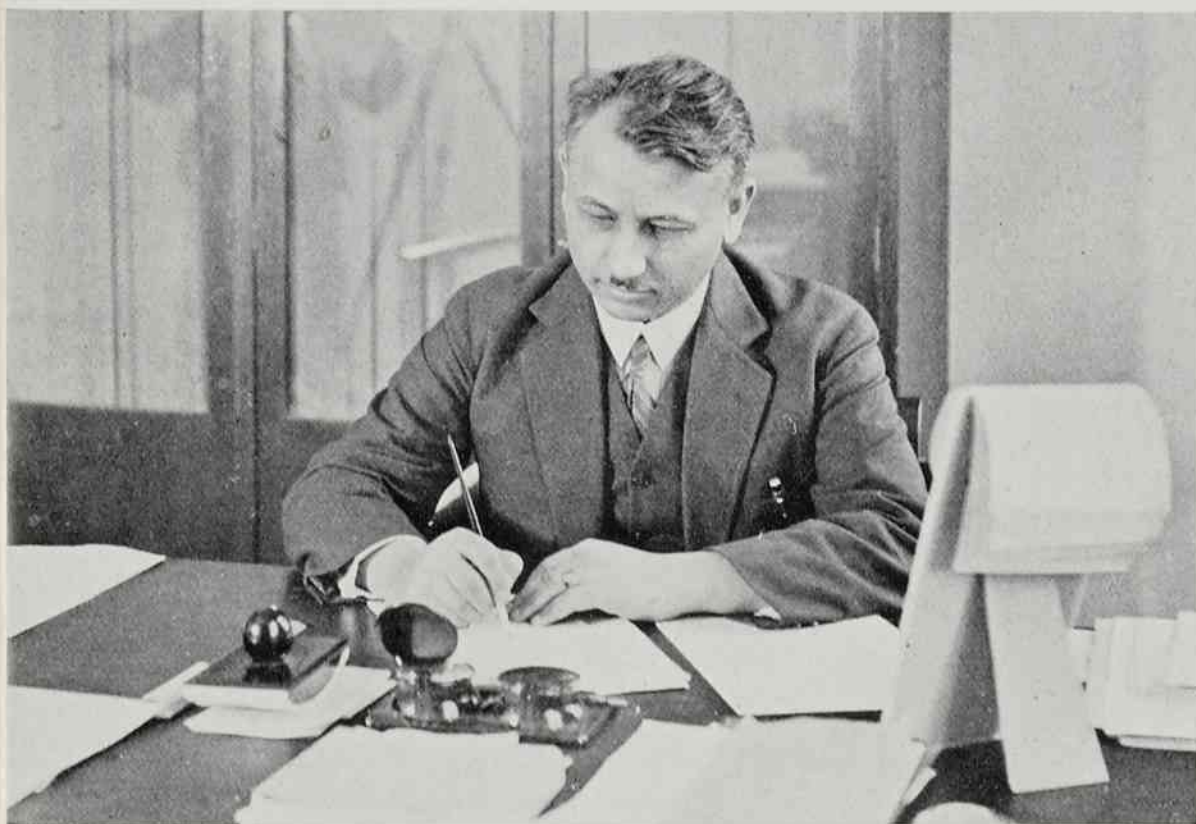
k vzdělání bude zapotřebí zajistiti pro nejnadanější žáky přestup z kolení do vyšších středních škol. Pak bude moci splynouti měšťanská škola s nižší školou střední v jednotnou školu II. stupně s vysokoškolsky vzdělaným učitelstvem a stejnou příležitostí k vzdělání pro všechny. Tak toho žádá pravá demokracie. Jak kdo využije té příležitosti k vzdělání, bude záležet na něm.

A naše další úkoly?

1. Dále se vyvíjet. Vývoj ten bude záležet v dalším ujasňování si reformních myšlenek.
2. Zlepšovat techniku pracovních metod.
3. Větší péči věnovat tělesnému vývoji žactva umožněním pobytu v přírodě, jak to u nás již prováděli Štorch a Sedlák.
4. Stanovit lépe rozsah a obsah učiva, testů a učebnic.
5. Pamatovat na kontrolu výsledků a tím vědecky zjistit, co se osvědčilo.
6. Připravovat vydání souborného díla o výtěžcích pokusné práce, jakousi „Encyklopedii reformy“. To je ovšem úkol, který snad bude možno uskutečnit za 10 nebo 15 let.

Obsah

	Strana
Předmluva	3
Úvodní slovo. <i>Doc. Dr. V. Příhoda</i>	5
Ze školní kroniky. <i>Dr. J. Nykl</i>	9
Děti. <i>K. Klaška</i>	15
Učitelstvo.	25
Spolupráce s rodiči. <i>A. Brož, A. Papírník</i>	32
Výchovná zařízení naší školy. <i>R. Nekola</i>	36
Pokus s daltonským plánem. <i>Dr. J. Nykl</i>	58
Příruční knihovna dějepisná. <i>K. Čondl</i>	77
Co se žákům na naší škole líbí a nelíbí a čeho by si přáli. <i>B. Hohaus</i>	80
Z deníku naší školy. <i>Samospráva za vedení M. Drástové</i>	85
Co soudí o škole návštěvníci a rodiče dětí.	98
Co psaly o naší škole noviny.	111
Náklady na vyučování v r. 1932. <i>F. Svatoš</i>	116
Vyhledky a úkoly do budoucnosti. <i>Dr. J. Nykl</i>	118
Obrázková část.	

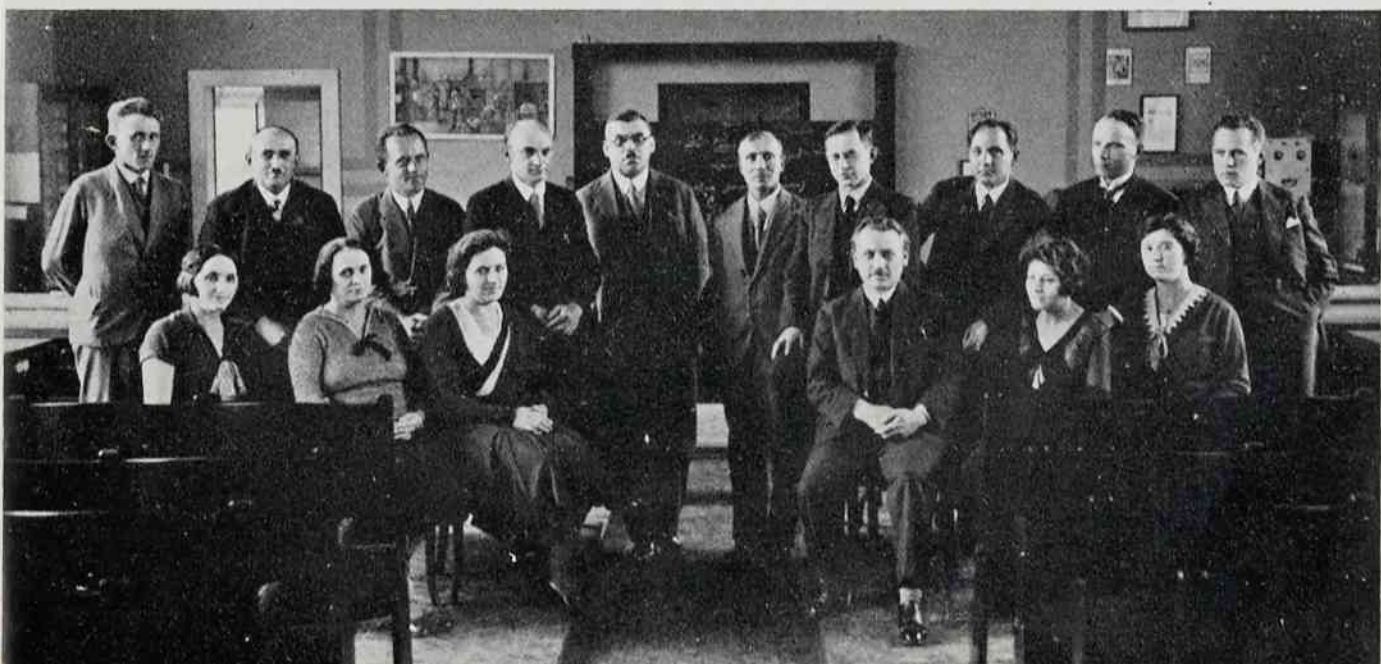
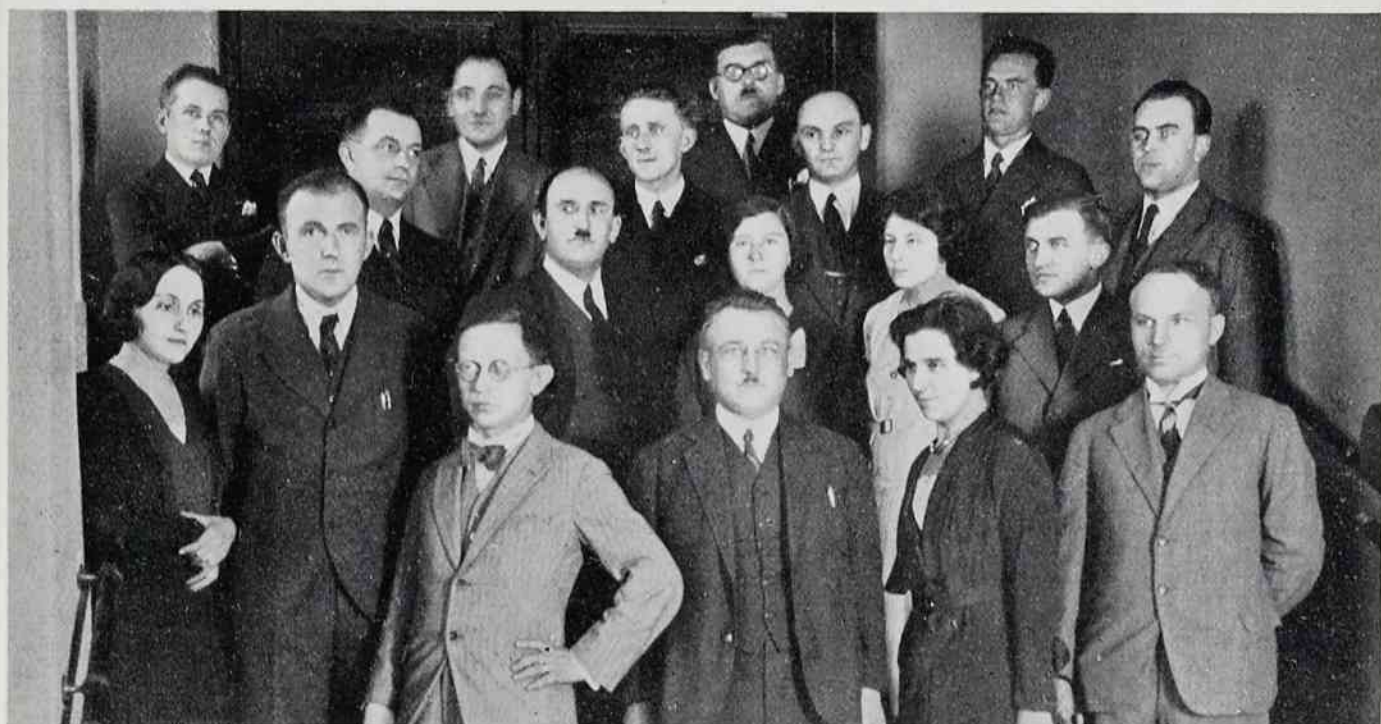
Č. 1. UNIV. DOCENT DR. V. PŘÍHODA, ORGANISÁTOR POKUS. ŠKOL. ● Č. 2. PROF. A. ŠINDELÁŘ, OKRES. ŠKOLNÍ INSPEKTOR. ● Č. 3. DR. J. NYKL, ŘED. ŠKOLY.

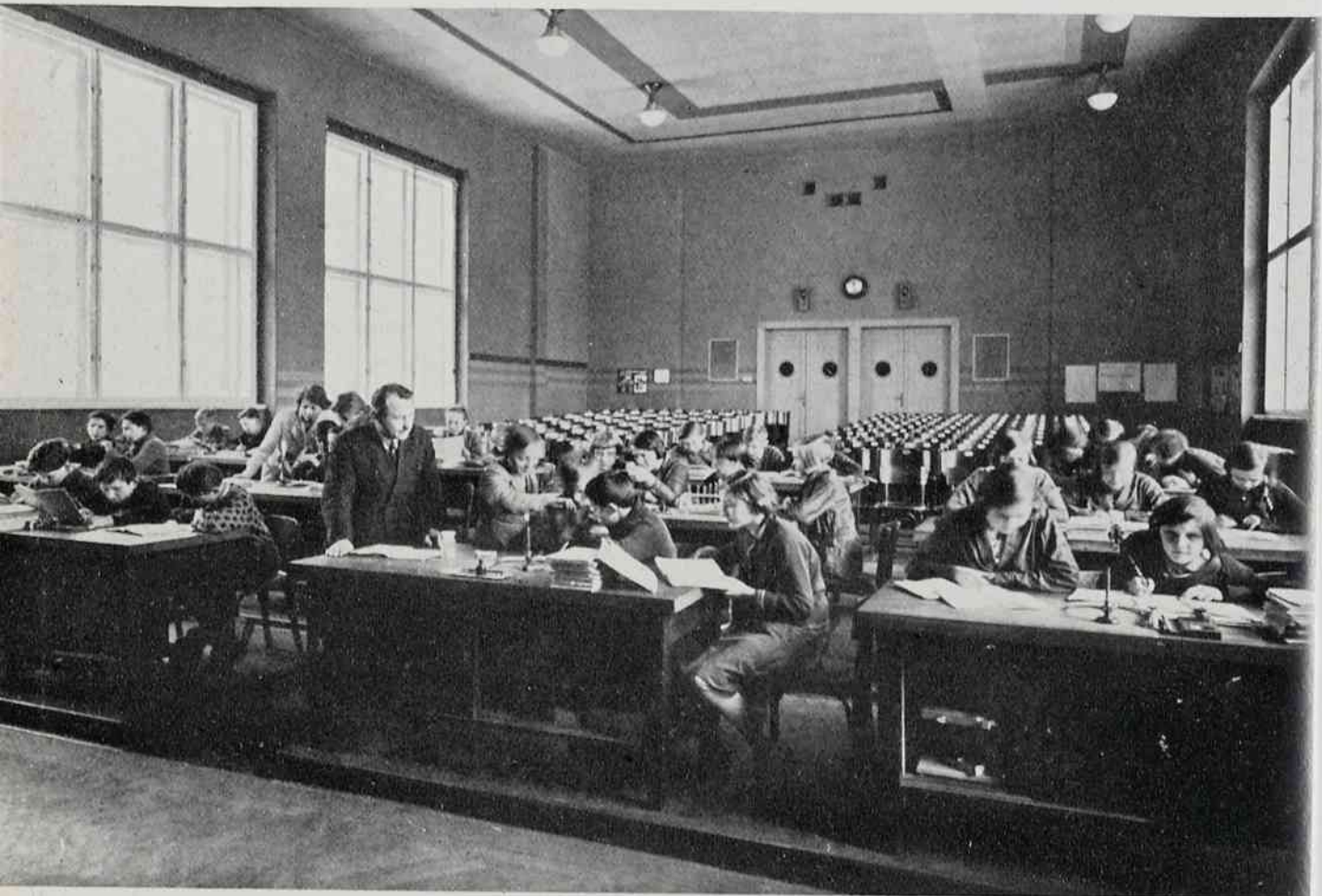
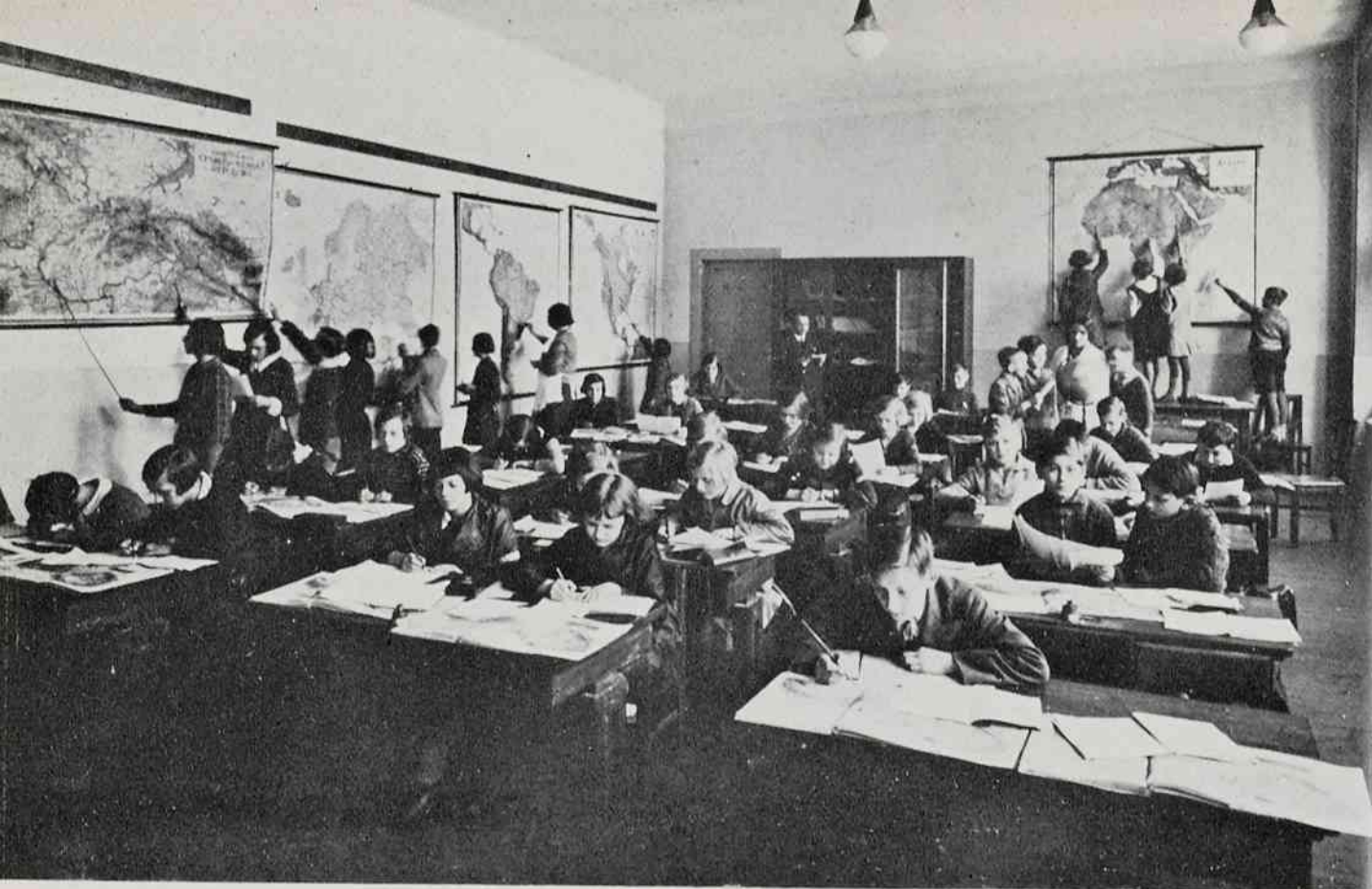

Č. 4. PRIMÁTOR DR. BAXA
PŘICHÁZÍ K SLAVNOSTNÍMU
OTEVŘENÍ NOVÉ ŠKOLNÍ
BUDOVY V PRŮVODU PROF.
ŽIPKA, PŘEDSEDY MÍSTNÍ
ŠKOLNÍ RADY PAPIRNÍKA,
PŘEDS. RODIČOV. SDRUŽENÍ
LUKY A JEDNAT. BROŽE. ●
Č. 5. NOVÁ ŠKOLNÍ BUDOVA.

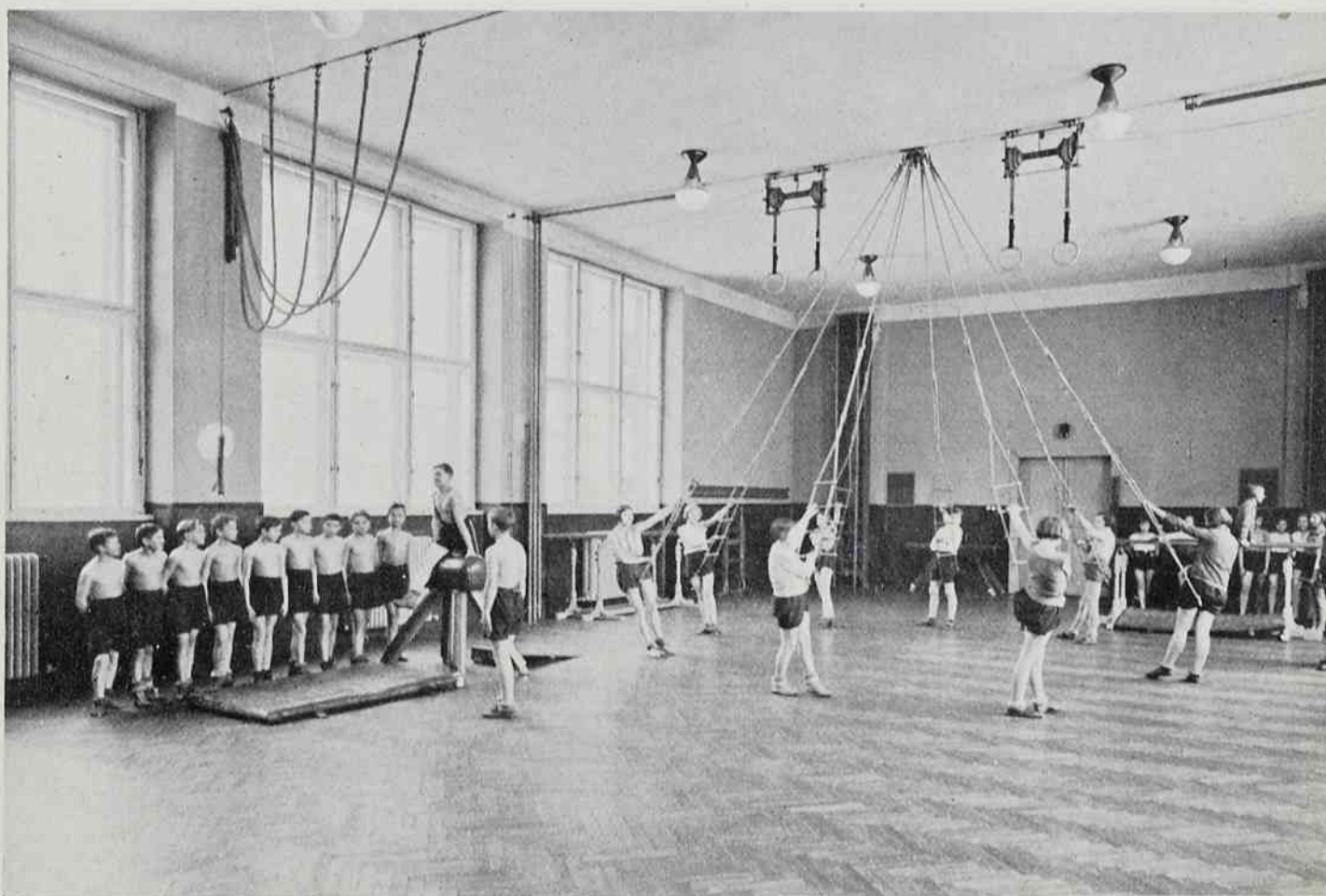
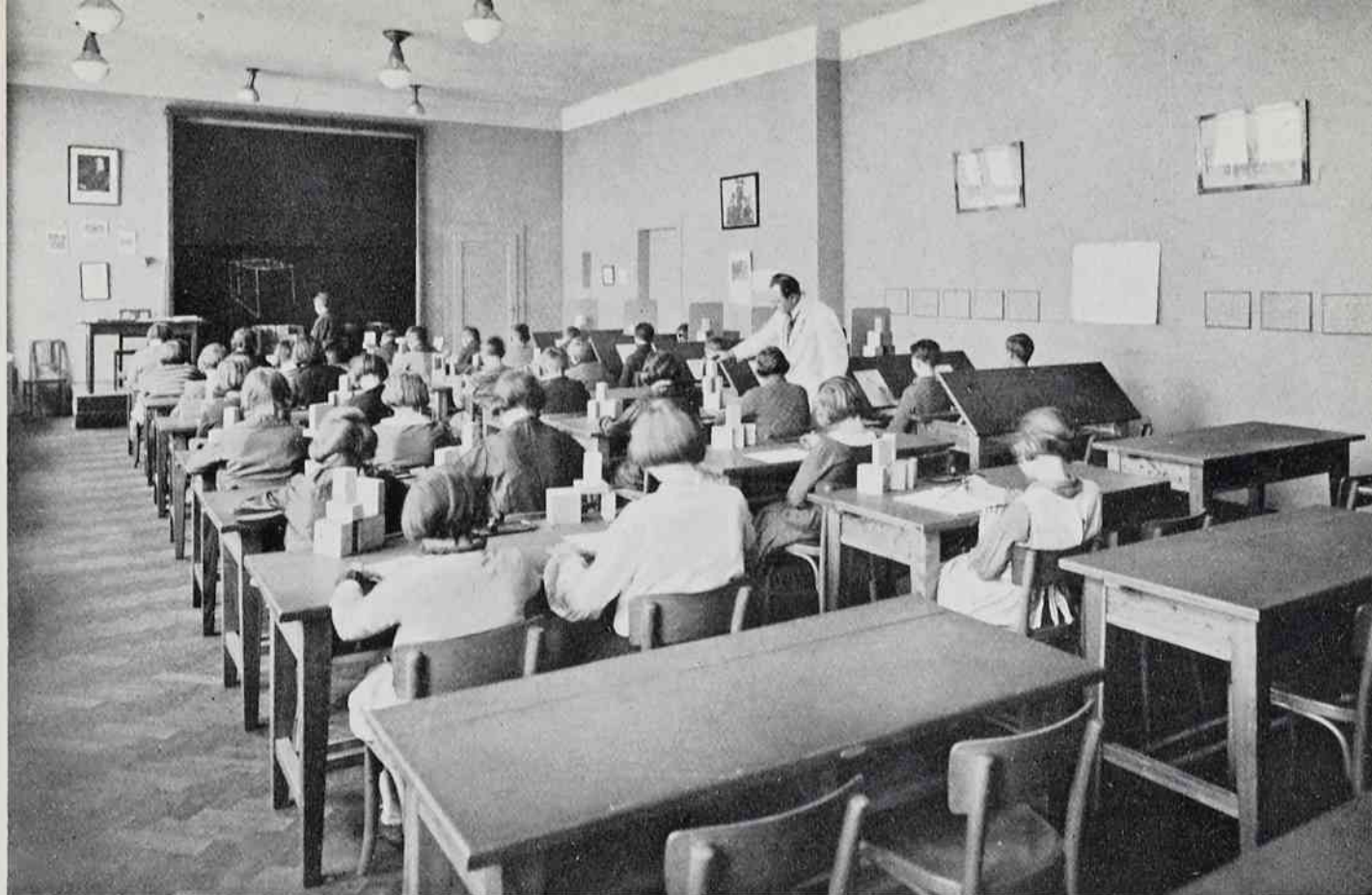

Č. 6. UČITELSKÝ SBOR V ŠKOL.
ROCE 1929-30. ● Č. 7. UČITEL-
SKÝ SBOR V ŠKOLNÍM ROCE
1932-33. ● Č. 8. UČITELSKÝ
SBOR V ŠKOL. ROCE 1931-32.

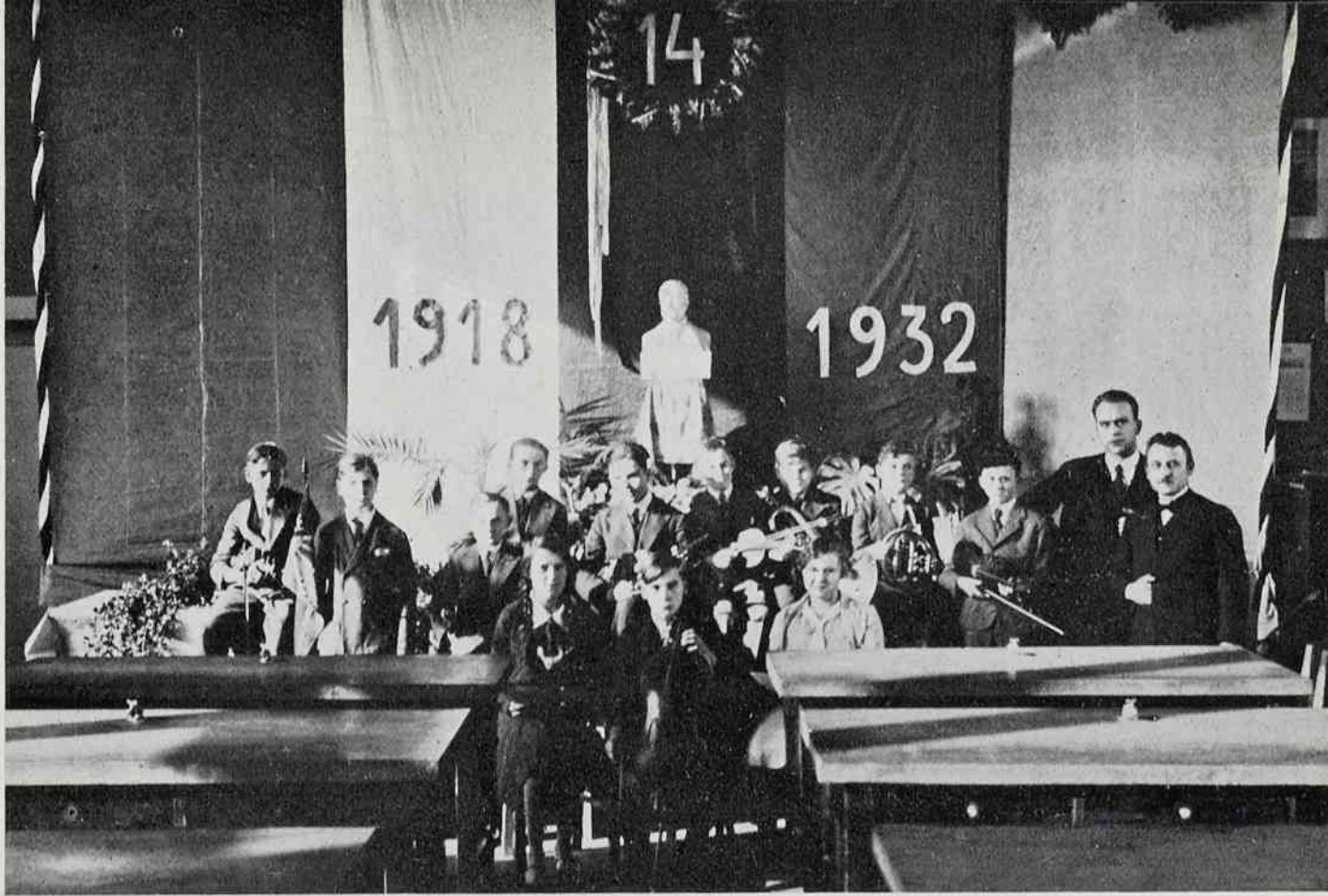
Č. 9. V ZEMĚPISNÉ PRACOVNĚ. ● Č. 10. V PŘÍRODOVĚDECKÉ PRACOVNĚ.

Č. 11. V KRESLÍRNĚ. ● Č. 12. V TĚLOCVIČNĚ.

Č. 13. SPOLEČNÉ SHROMÁŽDĚNÍ ŽÁKOVSKÉ. ● Č. 14. F. DOUDA, OLYMPIJSKY
ZÁVODNÍK, MEZI NÁMI.

Č. 15. HUDEBNÍ KLUB 28. ŘÍJNA 1932. ● Č. 16. DIVADELNÍ KLUB PŘI
PŘEDSTAVENÍ „ZMOUDŘENÍ PRINCE HAMLETA“.

Č. 17. DIVADELNÍ
TRIO. R. NEKOLA
S VOSKOVEČKEM A
WERÍŠKEM. ● Č. 18.
NEJPOPULÁRNĚJŠÍ
ŽÁK ŠKOLY. ● Č. 19.
NEJPOPULÁRNĚJŠÍ
ŽÁKYNĚ ŠKOLY.

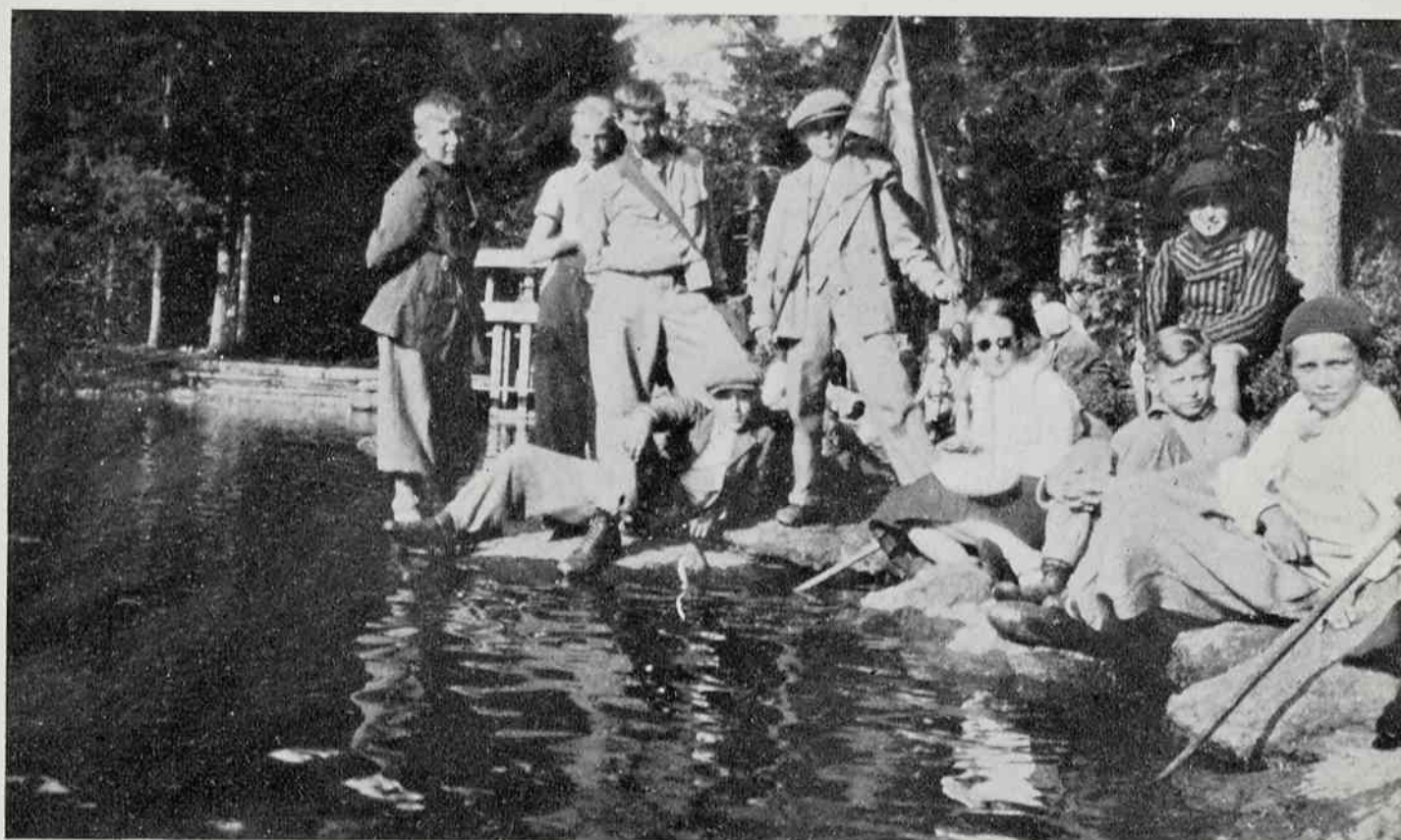
Č. 20. ZE ŽIVOTA DRUŽINY MLÁDEŽE. ZE SLETU DRUŽIN 1932.

Č. 21. ÚPRAVA ŠKOLNÍ ZAHŘÁDKY.

Č. 22. V HLAVNÍ PŘESTÁVCE PŘED ŠKOLOU. • Č. 23. VYCHÁZKA DĚJEPISNÉHO KLUBU. • Č. 24. VYCHÁZKA DĚJEPISNÉHO KLUBU.

Č. 25. Z VÝLETU NA ŠUMAVU. ● Č. 26. LODÍ DOMŮ Z ČESKOSASKÉHO ŠVÝCARSKA.

JSOU VŘIČI NA DĚLA Č. JIMENÍ
SLOVNĚHO VYTVÁŘENÍ - TYP
DOKUMENT DESETI LET
DOBRŮ ČESKŮ K
DRUŽEVNÍ PR

MICHLE

83

11 8062

Občanská záložna v Michli

obstará

všechny

bankovní

obchody

za nejvýhodnějších podmínek

ZALOŽENA 1896

TELEFON 580-94

MÝDLO

HELLADA EXPORT

Báječně
pění,
příjemně
voní,
osvěží.

MĚSTSKÝ

OKRESNÍ

LÉKAŘ

MUDr. ANT.

PAVELKA

Praha-Michle

č p . 7 4 5

Náročný fotoamatér bude vždy spokojen provedením svých snímků u firmy

FOTO Ejem Michle

TÁBORSKÁ 319 TELEFON 56307

Máme svůj vlastní způsob zpracování amatérských snímků. Odborně zkoušené filmy - desky stále na skladě. V každém případě ochotně poradíme. Přijďte, a budete i Vy spokojeni.

Při nákupu veškerých školních potřeb a knih poslouží Vám nejlépe odborný závod

knihkupectví a papírnictví **Smolíková-Kunzová**

Michle, Tábořská tř. 122, v domě lékárny

Nejlepším doporučením a zárukou solidní obsluhy jest dvacetileté trvání závodu.

»ADMIROR«

»MAROLD«

»NÁRODNÍ PODNIK« číslo 17, osmihranné

JOSEF SVOBODA

obchod koloniálním, galanterním a střížním zbožím

Založeno r.1884

Telefon 578-84

PRAHA-MICHLE 252

Výčep vína a lihovin

Za pěkné vysvědčení

hodnému žáku

FOTOAPARÁT

od firmy

FR. DOHNAL, drogerie, Michle

Každá škola žádá dnes jen KRAKEŠOVU OTÁČECÍ TABULI

Lehký chod, snadné i pro malého žáčka k otáčení a posunování. Za nejlepší výrobek své doby všeobecně uznány odbornými, povolanými kruhy pp. učitelů ŠKOLNÍ LAVICE, jakož i jiný školní nábytek v hojném výběru stále na skladě.

Ceny levné. Výhodné plat. podmínky.

J. KRAKEŠ, SPEC. VÝROBA ŠKOL. NÁBYTKU,
LOUNY, POBOČNÝ ZÁVOD POSTOLOPRTY

PIJTE

pouze pasteurisované

MLÉKO

ČESKÉ AKCIOVÉ MLÉKÁRNY

TEMPER

TOVÁRNA DOBRÝCH VÝ-
ROBKŮ ZA LEVNOU CENU

VÝHRADNÍ VÝROBA A PRODEJ:

KAMNA »FENOM«, železošamotová, stáložárná.
KAMNA »TERNO«, kachlová, systém »Fenom«.
SPORÁKY »FENOM«, železné pro domácnost
i pro ústřední otop bytů. Sporáky FENOM-
GRAND pro restaurace. VANY »PELIKÁN«, uni-
versální, skříňové pro všechny druhy lázní.

PRAHA II., VÁCLAVSKÉ NÁMĚSTÍ 33.

Doporučujeme

HOTEL ARIEL

V MICHLI

Moderně zařízené po-

koje. Ústřední topení.

Prvotřídní kuchyně.

Staropramen, Prazdroj

TELEFON 575-85

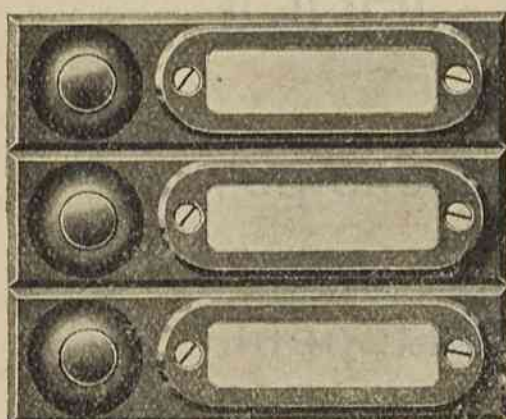
Přímo u stanice elektr. dr. č. 19, 23

LÉKÁRNA „POD JEZERKOU“

PRAHA XIV., MICHLE, TÁBORSKÁ ČÍSLO 90

Ph. Mr. Jaroslav Bednář

Vydává léky pro všechny nemocenské fondy a pojišťovny.

VYRÁBÍME:

Elektrotechnický instalační materiál, jako: vypínače, zásuvky, vidlice, zvonková tlačítka a motorové spínače v prvotřídním provedení dle předpisů Elektrotechnického svazu československého.

ING. ČÁP A SPOL.,

VÝROBA ELEKTROTECHNICKÝCH POTŘEB S. S R. O.

TELEFON 576-02

PRAHA-MICHLE

PAPÍRNICTVÍ • KNIHTISKÁRNA LEDVINA

PRAHA-MICHLE, TÁBORSKÁ ČÍSLO 130

Velký výběr škol. potřeb pro všechny místní školy.

Kuchyňské
nádobí

FR. DOUBEK
MICHLE, TÁBORSKÁ 204

Továrna likérů
velkoobchod vínem
A. DOUDA A SYN
PRAHA-MICHLE

ZALOŽENO R. 1897
TELEFON Č. 576-34

VZORNÉ TRUHLÁŘSTVÍ
ALOISE PAPIRNÍKA
PRAHA-MICHLE, Tábořská 138 n. Telef. 578-15

**Znáte tu dámu? - Slečna
Dumlíčková - Božská Bety.**

Dobry duch výletů — miláček
všech. - Slečna, kterou budete
mít rádi. Těšitelka žízňových!
V parných letních dnech uhasí
Vaši žízeň, má nejlahodnější a
báječně osvěžující prostředek

„EX šuměnky“!

FR. LHOTSKÝ

továrna speciálních cukrovinek
Praha II., Rašínovo nábřeží 78

Zadáno

Veškeré práce stavitelské
konstrukce ze žel. betonu
návrhy – plány – rozpočty
statické výpočty provádí

ARCHITEKT A STAVITEL

LAD. ŠTRAUS

PRAHA-MICHLE

Táborská 171. - Telefon 577-39

ÚŘEDNĚ KONCESOVANÝ

RADIO-

ELEKTROZÁVOD

JOSEF ŠŤASTNÝ

PRAHA-MICHLE

Palackého č. 403

TELEFON 575-96

Václav Jiskra

pekařství

jemné pečivo

PRAHA-MICHLE

TÁBORSKÁ TŘ. 37

Tělocvičné, herní
a sportovní nářadí

podle MŠANO, předpisů
švédských a ČsAAU vyrábí

ADAM

PRAHA-KUNRATICE

TELEFON Č. 570-15

5 let záruky. - Výhodné placení.

NAVŠTIVTE MÍSTNÍ NEJBLIŽŠÍ PRODEJNU
A SPRÁVKÁRNU OBUVI

Bata

PRAHA-MICHLE, TÁBORSKÁ TŘÍDA Č. 770.

LÉKÁRNA

**Ph. Mr. KARLA HAKENA
V PRAZE-MICHLI**

vydává léky na účet všech nemocenských pojišťoven
a léčebných fondů, má na skladě tu- i cizozemské
speciality, medicínální vína, obvazy a minerální vody atd.
a provádí rozbor moče.

J. NAVRÁTIL

**KOLONIÁLNÍ A GALANTERNÍ OBCHOD
PRAHA - MICHLE**

VNITŘNÍ ZAŘÍZENÍ
NÁVRHY-ROZPOČTY

NÁBYTEK KRUTSKÝ

prodejna: Praha II., Palackého nábřeží č. 10

dílny: Michle, Tábořská 179 u nové plynárny

TELEFON Č. 564-87

NOVINKOU STÁTNÍHO NAKLADATELSTVÍ, která vzbudila všeobecnou pozornost, jest **naučná četba pro mládež**

Dosud bylo vydáno:

Hostáň J. V potoce svět uzřela, u kuchařky umřela	Kč 3.—
Hostáň J. Kráva - naše potěšení	Kč 4.20
Hostáň J. Karlíček na houbách	Kč 4.50
Hostáň J. Kůň nebo auto	Kč 4.20
Hostáň J. - dr. Sturm A. Vitava ilustr. B. Vejrychová-Solarová a R. Vejrych	Kč 4.—
Hostáň J. - dr. Sturm A. Poklady Národního musea	Kč 4.—
Hostáň J. - dr. Sturm A. Co dokáže elektrina	Kč 4.—
Hostáň J. - dr. Sturm A. Veselé prázdniny	Kč 4.50
Hostáň J. - dr. Sturm A. Co se děje, když spíš	Kč 4.20

Život, jak proudí v ulicích a domácnostech, v hospodářství i v přírodě, v úřadech a veřejných budovách, zachycuje autor v krátkých zajímavých kapitolách a učí dítě myslet, uvažovat a pozorovat zjevy denního života, kolem nichž mnozí dospělí chodí nevšímavě. Četné obrázky malířů Vejrycha a Vejrychové-Solarové oživují text, který je velmi vhodnou pomůckou při vlastivědném vyučování na středním a vyšším stupni.

Ukázkové výtisky pro ty, kdož hodlají knížky zavést, zašle ochotně bezplatně Státní nakladatelství

Brož

knihař

Michle

Váže knihy dobře,
levně a rychle.
Telefon 580-84.

Elektrická

pražírna kávy

Ludmila

Svobodová

Praha-Michle

Telefon 576-97

Drogerie

Parfumerie

Medicinální

vína

Josef

Moudrý

Michle

Táborská 100

Telefon čís. 589-19

Barvy - Laky

Foto - potřeby

Veškeré druhy dortů

jemného pečiva, kompotů, čokolád a bonbonů nakoupíte nejlevněji v cukrářství

J. ZÍTKY

PRAHA-MICHLE, TÁBORSKÁ TR. 382

Doporučuje se

DROGERIE

F. S. Příhody

PRAHA-MICHLE

Palackého ul. 711

Zlato

Brejle

Hodiny

koupíte a spraví Vám

A. HOSPODÁŘ

MICHLE, v Obč. záložně,

Mníšek pod Brdy č. 189

PIŠTE SI O VZORKY SUKEN A MÓDNÍCH
VLNĚNÝCH LÁTEK PRO PÁNY I DÁMY. FIRMĚ

Prokop Skorkovský a syn Humpolec

PIŠTE NEZKRÁCENOU ADRESU, PONĚVADŽ
V HUMPOLCI JE NĚKOLIK FIREM »SKORKOVSKÝ«.
ZBOŽÍ MŮŽETE OBJEDNATI TÉŽ NA SPLÁTKY.

Doporučuje se

SVÉPOMOC

výrobní družstvo dělníků
pekařských a cukrářských

v Praze-Michli, Tábořská 595

Zapsané společenstvo s ručením obm. - Telefon 579-98.

LAHŮDKOVÉ UZENÁŘSTVÍ
LADISLAV VOKAS

PRAHA XIV.-MICHLE, OHRADNÍ 8.

VELKOSKLAD FIRMY

VÁCLAV PELEŠKA

v Michli, Táborská tř., čp. 369/120 n.,

dodává nejlevnější

čokoládu k vaření, čokoládu jemnou,
bonbony jemn. chutí, plněné desert.
bonbony nejlepš. značek, bonboniery
na každou cenu, kakaový prášek atd.

TELEFON: 576-16

OBCHOD KÁVOU A ZBOŽÍM KOLONIÁLNÍM

VÁCLAV POLÍVKA

PRAHA-MICHLE, Palackého 104. Telef.: 576-35

ELEKTRICKÁ PRAŽÍRNA KÁVY

Československá grafická Unie a. s. v Praze

vydává učebnice
pro všechny druhy škol,
normální i pokusné

Vyžádejte si podrobný seznam všech
učebnic, testů,
pracovních sešitů

Volný výtisk k účelům zaváděcím pošle Unie obratem

FOTOGRAFUJTE,
ZACHOVÁTE
SI ŽIVOT!

Dobrý přístroj a všechny potřeby dodá Vám znalec přírody, odborník

K. BUKOVANSKÝ

v Praze II., Nám. Petra Osvoboditele „Štefánikův dům“
stanice el. tr. 1, 2, 3, 6, 8, 13, 16, 19, 20, 23. Autobus A

Komisionář Přírodovědeckého klubu Karlovy university doporučuje přírodopiscům 1 serii vědeckých diapositivů (10 kusů, kolorovaných). Mendelova nauka o dědičnosti s populárním textem prof. Dr. Brožka za Kč 100.— vyplaceně!

Jak bydlí
školní mládež
v lesním
táboře.
Líbí se Vám?

